SPICILEGIUM
ANTIQVITATIS.

SPICILEGIUM ANTIQVITATIS
SIVE
VARIARUM
Ex Antiquitate
ELEGANTIARUM
vel
Novis luminibus Illuſtratarum
vel
Recens etiam editarum
FASCICULI,
Exhibente

L. BEGERO,
Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliario ab Antiquitatibus & Bibliotheca.

COLONIÆ BRANDENBURGICÆ,
Typis ULRICI LIEBPERTI, Electoralis Typographi.
Anno M DC XCII.

PER-ILLUSTRI ET GENEROSISSIMO,
DOMINO
EBERHARDO
CHRISTOPH. BALTHASARO
à
DANCKELMAN,
Serenissimi Electoris Brandenburgici,
MINISTRO INTIMO
à CONSILIIS
STATUS, FEUDALIBUS ET BELLICIS &c. &c.
Domino meo, omni devotæ mentis cultu Devenerando.

PER-ILLUSTRIS ET GENEROSISSIME,
DOMINE ET PATRONE GRATIOSISSIME

SI præcellens Tuorum meritorum jubar tanta mihi facultas foret describendi, tanta Tibi patientia contemplandi, quanta est Tua Dignitas & gloria, quantusque animi mei ardor, in laudes Tuas, PER-ILLU-

ILLUSTRIS DOMINE, *plena Panegyri assurgerem. Ferit oculos non unius tantum Regionis, sed totius politioris Terrarum Orbis, indefessa illa* Providentia, *qua Marchiæ Brandenburgicæ, Provinciarumque Electoralium felicitati consulis, Teutonici Imperii gloriam curas, Pacis Bellique negotia promoves. Admirationi est invicta illa* Fides, *qua* SOLIUM ELECTORALE, ACHILLEMQVE BRANDENBURGICUM, AUGUSTUM *inquam* MARCHICI SCEPTRI MODERATOREM, *non Domi tantum, inter sanctioris Justitiæ fasces, sed etiam in bello, inter turbidos furibundi Martis clangores, quibus* DIVINUS ILLE HEROS, *pro securitate publica, glorioso ausu, sese immittere solet, amplecteris.*

Quis crederet ex tanto fastigio, inter tot, tantosque virtutum tuarum labores, gratiosum benevolentiæ radium, in tenebrosas gementium Exulum speluncas, in obscura trepidantium Musarum antra penetrare posse? At defluit in utrosque, Te & procurante, & dispensante, continuus Electoralium beneficiorum imber. Te Gallus Religionis Zelo fugitivus, post inclytum illum ΑΕΤΟΦΟΡΟΝ, *Patronum suum veneratur! Te Palatinus, Bellonæ furiis patria pulsus, Præsi-*

dium

dium suum adorat! Te Artium scientiarumque Mysta, dulce Decus suum, suspicit.

Quid ego, qui duplici nomine Tibi obstrictus sum? Quod Palatinos gratioso favore reficis, ipse Palatinus quidni gratias Tibi referam? Quod Musis, inter bellicos Populorum fremitus, securitatem præstas, largâque manu subsidia affundis, ipse Musarum sacerdos quidni holocaustum Tibi accendam? Adest victima, si non tuis condigna meritis, attamen devoti Tibi, pro immenso beneficiorum agmine, animi mei index.

Africa mittit Ebur, mittunt sua Thura Sabæi,
Electrum Prussus, pretiosas India baccas.

Mihi nec Pactolus, nec Hermes divitias suppeditat: Opes Heliconis curæ sunt, quem & APOLLO NOSTER *Augusto jubare irradiat, & Tu,* GENEROSISSIME MÆCENAS, Herculis Musagetæ *instar, sollicitè tueris. Hîc non tantum Hesperidum hortos, non tantum hortos Alcinoi, aut biferi Pæsti rosaria carpo; Tota Græcia, quam latè olim diffluxit, sinum suum mihi patefecit: Terrarum* Gentiumque *dominatrix Roma ambitum suum aperuit, ut dignos Tua magnitudine flosculos colligere, arisque Tuis imponere possem. Ex his accipe, quicquid hoc est, submissi calami mei hosti-*

mentum!

mentum! Accipe hoſtiam, non quæ nitidis ignibus, ſed quæ calidis pro Salute & felicitate Tua Votis ardet. Deus felicitatis ſummus arbiter, Te felicitatis noſtræ, poſt inclytam BRENNI *dextram, Statorem indefeſſum, omni felicitate coronet! Vitæ fons, Vitam Longam Tibi largiatur! Gloriæ author, gloria perenni per ora Poſteritatis Tua merita ferat! Sic feliciter agent, non Helicon tantum, ſed & ſolium Electorale! non Marchia tantum, ſed & Orbis Brandenburgicus; imò & ejectæ ſedibus ſuis & Pietas & Innocentia! Ita vovet,*

PER-ILLUSTRIS ET GENEROSISSIME DOMINE!

GLORIOSISSIMI TUI NOMINIS

Cultor obſequentisſimus

LAURENTIUS BEGER.

DUm innocenti Libertate per amœniſſima nobilioris Antiquitatis Viridaria ambulo, id mihi accidit, quod etiam in hortis ſolet. Diffuſus undique variantium floſculorum decor non tantùm ſui in contemplationem me trahit, ſed & eò audaciæ propellit, ut ex immenſa ſegete elegantiora quædam colligere, & in publicum efferre ſuſtineam. Primas tenent Numiſmata. Procedit

I.
ΗΡΩΣ ΕΥΜΕΝΗΣ.

DUas hoc in nummo figuras cernimus. Altera certa eſt, altera hactenus incerta. Illam Apollinis eſſe, ex radiis diſcimus: Hanc eſſe Ηρῶος Ευμενῦς *Herois Manſueti & Benevoli*, conjecturâ aſſequimur, eâ potiſſimùm ratione, quòd nec Deum inſignia determinent, nec Heroem haſtile neget: Chiorum autem, quorum Numiſma eſt, hiſtoriam verſantibus non alius occurrat, cui potius ea figura tribui

 poſ-

possit. Audiamus Nymphodorum apud Athenæum lib. 6. p. 265. & quidem, cum locus prolixior sit, ex Dalechampii interpretatione; ita ille: *Parum ante nostram ætatem, Chii narrant, servum quendam profugum in montibus consedisse, illicque fuisse commoratum, animi quidem virilis hominem ac bellicosum, & qui, velut exercitus Rex, fugitivorum ductor ac Imperator esset. Adversus illum Chii cùm expeditionem sæpius fecissent, ac irrito conatu nihil profecissent; ut eos perire frustra videt DRIMACUS, (sic enim fugitivus ille nominabatur) his verbis ipsos est allocutus: Quod negotium vobis, ô Chii Dominique nostri, servi facessunt, nunquam cessabit. Quo enim pacto desinere possit, cum Oraculo, id eventurum, Deus prædixerit? At mihi, si vos obtemperetis, & quiescere nobis per vos liceat, multorum ego vobis bonorum Author futurus sum. Fœdus ergo Chii cum inivissent, ac inducias in aliquot tempus essent pacti, mensuras, pondera & sigilla peculiaria sibi fabricatus, ea Chiis ostendit ac dixit, quicquid ii daturi essent, eo se accepturum pondere & mensura: acceptis verò, quæ satis sint, pretium relicturum notatum impresso eo signo: De fugitivis postea illorum servis se inquisiturum & fugæ causam examinaturum: si quid atrocissimum & inexpiabile passi fuisse videantur, eos se habiturum: si justam suæ fugæ causam non dicant, ad heros se remissurum.*

Eas fœderis & pacis leges reliqui servi cum viderent Chiis acceptas esse, multò minus auffugiebant, illius judicium metuentes; Ejus autem comites fugitivi, magis ab eo sibi timebant, quam à Dominis, & quæ sui muneris essent, omnia illius, ut Imperatoris, jussu, obedientes exequebantur. Protervos enim & extra suum ordinem palantes is puniebat, agrumque populari nemini concedebat, aut se nolente injustè patrare quippiam. Diebus verò festis ex montibus in agrum descendens, vinum opimasque hostias auferebat, & si quid aliud Domini largirentur; Si quem autem sentiret, insidiantem sibi, aut exitium molientem, ab eo pœnas exigebat. Cùm verò Civitas per præconem denunciasset, magnam se pecuniæ vim daturam, si quis eum caperet, aut abscissum ejus caput afferret, Drimacus jam natu grandior Amasium suum in secretum locum abduxit, & sic affatus est: Ego quidem omnium hominum te maxime dilexi. Tu porro mihi puer es, filius, & alia omnia. Jam temporis satis vixi. Tu verò Juvenis es. Ætatis est iste vigor ac flos. Quorsum hæc?

Strenuum te esse, ac fortem virum oportet. Quandoquidem Chiorum civitas, si quis me interficiat, percussori plurimam cum libertate pecuniam pollicetur, volo te amputatum mihi caput Chium perferre, receptaque à civitate pecunia Te posthac beatam vitam degere. Abnuenti negantique, se id facturum, Juveni, morem sibi ut gereret, tandem persuasit: Exectum illius caput ad Chios Juvenis defert. Chii, quos præce nummos promiserat solvunt. Corpore fugitivi sepulto, in patriam is remeat. Verum, cum ab infestis servis, Chii adhuc multis Injuriis afficerentur & diriperentur, memores æquitatis ac lenitatis mortui, in agro suo HEROUM illi exstruxerunt, appellaruntque ΗΡΩΟΣ ΕΥΜΕΝΟΥΣ, *HEROIS MANSUETI AC BENEVOLI, cui etiamnum fugitivi decimas omnium, quæ deprædantur, offerunt. Illum quoque, ajunt, in somnis Chiorum multis apparere, & significare, quid insidiarum servi machinentur: ac eos quibus noctu visus est, in Heroi locum profectos illi sacrificare.*

Hæc à Nymphodoro apud Athenæum relata, & de sacrificio testantur, quod in numismate per aram exprimitur, & causam simul aperiunt, cur *Heros* hic *mansuetus* Apollini junctus sit; Primò enim ejus Dei cultorem fuisse, inde patet, quod Oraculo, Chiis servorum insultus denuncianti, credidit: deinde eosdem cum Deo fatidico honores meritum, inde constat, quod Chiis per somnum apparuit & servorum machinationes detexit. Hæc duo, qui probè considerat, quin Heroem mansuetum in numismate Chiorum simul cum Apolline mecum fassurus sit, nullus dubito.

II.
PHINTIAS REX.

De hoc nummo, an ad Phintiam Regem, an ad urbem *Φιντιάδα* referendus sit, anceps apud authores disquisitio prostat. Ad rem decidendam, Diodorum Siculum adducimus, qui non tantùm de Phintiade Urbe, sed etiam de Phintia Rege, Phintiadis Urbis conditore, docet. Ita ille in Ecclogis ex libro XXII. *Κατὰ δὲ Σικελίαν ἦσαν τύραννοι Ἱκέτας ἐν Συρακούσῃ,* ΦΙΝΤΙΑΣ *ἐν Ἀκράγαντι, καὶ Τυνδαρίων ἐν Ταυρομενίῳ, καὶ ἕτεροι τῶν ἐλαττόνων πόλεων. Φιντίας δὲ καὶ Ἱκέτας πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐνστησάμενοι παρετάξαντο περὶ τὸν Ὕβλαιον, καὶ τὴν Νίκην Ἱκέτας ἀπηνέγκατο.* & paulo post: *Κτίζει δὲ Φιντίας πόλιν, ὀνομάσας αὐτὴν Φιντιάδα, Γελῴους ἀναστάτους ὄντας οἰκίσας ἐν αὐτῇ· ἔστι δὲ αὐτὴ παραθαλάσσιος. Καθαιρῶν γὰρ τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Γέλας εἰς τὴν Φιντιάδα μετήνεγκε, κτίσας τεῖχος καὶ ἀγορὰν ἀξιόλογον, καὶ ναοὺς θεῶν.* hoc est: *In Sicilia Tyranni erant, Hicetas Syracusis, PHINTIAS Agrigenti, Tyndarion Tauromenii, urbiumque minorum alii. Phintias autem & Hicetas conflato inter se bello, ad Hyblæum acie instructa concurrerunt, victoriamque retulit Hicetas.* & mox. *PHINTIAS urbem condidit Phintiadam, Gelensesque è Patria submotos in ea collocat. Sita autem hæc est ad mare. Muris enim domibusque Gelæ destructis, populum Phintiadem transtulit, postquam mœnia forumque insigne ac Templa Deorum condiderat.*

Hæc cum ita sint, consequens est, *primò:* Ut Caput in numismate laureatum, non Gelonis, sed ipsius Phintiæ statuamus. *Secundò:* Si quid vetustate detritum in Numismate fuit, quod equidem ne dubium sit, per quam vereor, ut non nomen id Regis esse, sed loci fortassis arbitremur, & quid si ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΩΝ? eodem modo, quo in nummis Nicomedis, aliisque quibusdam Nomina Regis & Urbis conjuncta cernimus? *Tertiò:* Ut corrupta Authorum Nomina apud Ptolemæum, cui *Φθιντια*, & Antoninum in Itinerario, cui Plintis Urbs Phintiæ dicitur, cum Doctis corrigamus, & illic *Φίντια* hic *Φίντις* restituamus; ut taceam Plinium, ubi *Phintienses* & *Phintia* de fonte Siciliæ, ubi Codex Chifletianus *Pinthia*, alii *Pythia* legunt, cùm tamen apertè *Phintienses* & *Phintia* legi debeat. *Quartò:* Ut Damonis amicum, qui vulgo Pythias dicitur, rectè à Plutarcho *περὶ πολυφιλίας* ΦΙΝΤΙΑΝ credamus dici, quo nomine etiam Jamblicho memoratur, qualiter etiam in Veteribus Ciceronis libris se reperiisse Turnebus testatur. *Quintò:* ut adversæ canem non ad Pyrrhum Gelonis referamus,

mus, quod Golzius non improbabili conjectura sibi videtur facere, sed ad Phintiæ venandi studium, quod ex aliis Regis Phintiæ apud Parutam numismatibus, Aprum & Dianam exhibentibus, abunde patet; quorum huc ectypa transferimus.

Addatur in rei fidem & lucem idem Diodorus Siculus, quo teste etiam somnium, Phintiæ funestum, venationem adumbravit. Φιντίας ὁ Φιντιάδος κτίστωρ, Ἀκραγαντῖνος τύραννος εἶδεν ὄναρ δηλοῦν τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. ὗν ἄγριον κυνηγοῦντος ὁρμῆσαι κατ᾽ αὐτοῦ τὴν ὗν, καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ τοῖς ὀδοῦσι πατάξαι, καὶ διελάσαντα τὴν πληγὴν κτεῖναι. *Phintias, Conditor Phintiadis & Agrigenti Tyrannus, somnium vidit, exitum illi vitæ repræsentans: Dum Aprum venatur, sus in eum ruere, latus ejus ferire dentibus & transadacto vulnere, ipsum perimere visus.* Non caruit somnium eventu: Phintias, eodem Authore, ob Gelenses excisos, reus cædis factus, urbium cunctarum illi subditarum odiis flagravit, quæ & præsidia expulerunt, inter quos primi fuere Agyrinæi.

III.
ΑΕΤΩΜΑΤΑ
Ædificiorum.

QUid ſub vocabulis ἀετȣ̃ καὶ Ἀετώματος, ubi de ædificiis & Templis ſermo eſt, intelligi debeat, anceps apud Authores Sententia proſtat. SUIDAS Tecta ipſa ita vocata arbitratur ſub voce Ἀετώματα. Τὰ τῶν ἱερῶν ςεγάσματα, inquit, πτέρυγας καὶ ἀετȣ̀ς καλȣ̃σιν. *Templorum tecta alas & aquilas vocant*, allegatque hæc ARISTOPHANIS.

> Τάς οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς ἀετόν. ..
> *domos tegemas ad Aquilam.*

additque ita dicta ἀντὶ τȣ̃ ςεγάσομεν. pro voce *tegemus*. Sed videtur ipſe SUIDAS hujus ſuæ opinionis firmus non fuiſſe, cum paulò ante Ἀετὸν οἰκοδομημάτων non ςέγασμα tectum, ſed τὰ κατὰ τὸν ὄροφον *eam partem*, dixerit, *quæ in tecto eſt*, quamque quidam Ἀέτωμα vocant. HESYCHIUS ita dici ſcribit, τὸ κυμάτιον τὸ ἐν τοῖς γείσοις *Cymatium in Suggrundis*. Suggrundæ ſunt tecti exſtans inferior pars, parietes à pluvia defendens, & Cymatium iis ſuppoſita linea, fluctuum in ſpeciem efformata: Proindeque ἀετὸς & ἀέτωμα ſecundum hunc eſſet in lateribus domuum aut Templorum. GALENO *in Lexico Hippocrateo* eſt ἀέτωμα, τὸ εἰς ὕψος ἀνατεταμένον τῆς ὀροφῆς, ὥσπερ τρίγωνον, *illa pars tecti, quæ triangulari forma in ſublime elevata eſt*. Hæc apud Antiquos. Recentiores & ipſi opinionibus in diverſum abeunt. COELIUS RHODIGINUS Suidæ aſſentitur: *Legimus*, inquit *in Templis nominari* ἀετȣ̀ς. *Id non aliud indicat, quam tecta, quæ item* πτερὰ *vocant, ſed &* ἀετώματα.

HENRICUS STEPHANUS Ἀέτωμα, *id quod* ἀετὸς *peculiariter dicitur, de faſtigio ædificiorum aquilæ volantis ſpeciem repræſentan-*

tante. Ex quibus ſimul & vocis ratio redditur, quamvis ad illud Pindari Olymp. Od. XIII.

Τίς Θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε.

aliam, & quidem numiſmatibus noſtris apprimè convenientem, ſuggerat Smidius. *Intelliguntur*, inquit, μεταληπτικῶς ἀετώματα vel ἀετοί. *id eſt Aquilarum ſigna Metallica, quæ faſtigiis Templorum & aliorum ædificiorum imponi ſolent.*

Hæc ſententia, cùm, non tantùm rationi conſentanea ſit, ſed & allatis venerandæ Antiquitatis monumentis confirmetur, conſequens eſt *Primò:* Ut rejecto Suida & Heſychio, Ἀετώματα non in tecto, ſed in faſtigio & culmine ædificii quæramus. *Secundò:* Ut propriè aquilas ipſas faſtigiis templorum vel impoſitas, vel appoſitas, impropriè autem & μεταληπτικῶς, faſtigium ipſum, ut Galenus ait, trigoni in formam effigiatum intelligamus. *Tertio:* Ut rationem, ab Aquilis illis impoſitis approbantes, eam frivolam pronunciemus, quam EUSTHATHIUS profert, his verbis: Μέρος τὸ τῶν ναῶν οὐ μόνον ἀέτωμα ἐλέγετο, ἀλλὰ καὶ ἀετοὶ διὰ τὸ ἐοικέναι φασὶ πτέρυξιν αὐτῶν. *Quartò:* Quando apud Comicum dicitur.

Τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς ἀετόν.

Veſtras enim domos tegemus ad Aquilam.

non idem eſſe, ac στεγάσομεν, ut SUIDAS, nec idem, quod *ad Aquilinarum alarum ſimilitudinem* tectum eorum in ſummo faſtigio faciemus; Sed quod στεγάσομεν πρὸς ἀετώματα, tegemus ad Aquilas, ut Schol. Græc. id eſt, ad culmen uſque.

Ad Pindarum adhuc ſubjicienda veniunt Scholiaſtis verba, ex quibus non tantùm patet, aquilas Templis impoſitas, ſed & gemina fuiſſe ἀετώματα: οἰωνῶν βασιλέα, τὸν ἀετὸν φησι. λέγει δὲ τὸ κατὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν ἀέτωμα. τίς οὖν φησιν ἐν τοῖς ναοῖς τῶν θεῶν τὸν βασιλέα τῶν ὀρνίθων ἐπέθηκε τὸ λεγόμενον ἀέτωμα. Δίδυμος δέ φησιν, ὅτι διπλᾶ τὰ ἀετώματα, ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν. Διὰ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατασκευάζεσθαι αὐτά. Ἄλλως. οἰωνῶν βασιλέα. ὁ ἀετὸς οἰωνῶν βασιλεύς ἐστιν ὁ ἐπὶ τῶν ἱερῶν τιθέμενος. τινὲς δὲ τὸ ἀέτωμα, ὥς φησι Δίδυμος, παρατιθέμενος Τίμαιον λέγοντα. καὶ τοῦτο ἐν ταῖς οἰκοδομίαις αὐτῶν. εὕρημα καὶ τὰ ἑξῆς.

IV.

IV.
SYRI
Sub Ariete.

ANimal ſupra caput turritum in Nummis ab Antiochenſibus percuſſo Triſtanus *Leonem* putat, Cybeles capiti impoſitum. Alii *Ovem* interpretantur, alii & quidem rectè arietem, quem cum ſtella ſolitum quidem faciunt Antiochenſium ſymbolum, cur autem in eorum nummis fulgeat, hactenus, quod ſciam, nemo aperuit. Mihi ſub Ariete *Signum cœleſte* latere videtur, idque non tantùm, quòd Stella & Luna, in quibusdam arieti jungantur, ſed etiam, quòd aries capiti turrito, imò & templis ut plurimùm impoſitus ſit, quod utique contra artis præcepta foret, ſi animal terreſtre ſub eo lateret. Favet aſſerto MANILIUS, qui ſub ariete cœleſti ſigno Syros ponit, quorum Metropolis Antiochia fuit.

Laniger in medio ſortitus ſidera mundo
Adſerit in vires Pontum, quem vicerat ipſe,
Illum etiam venerata colit vicina Propontis
Et SYRIÆ Gentes. &c.

Ex

Ex his Manilii conſtat, eandem rationem etiam eſſe arietis, in nummo Κυῤῥηστῶν, templo Jovis καταιβάτου impoſiti;

Neque enim ſoli Antiochiæ Arietem tribuit Manilius, ſed *Gentibus Syriæ*, quarum civitas etiam Cyrrhus erat. Quanquam Sidus in Numiſmate, utpote cum luna conjunctum, non tam ſtellam aliquam putarem, quam Solem ſiderum principem. De Luna apposite ſuccurrit ARATUS in Phœnomenis, v. 225.

> αὐτοῦ καὶ κριοῖο θοώταταί εἰσι κέλευθοι,
> αὐτὸς μὲν νωθὴς καὶ ἀνάστερος οἷα σελήνῃ
> σκέψασθαι.
>
> *Illic etiam arietis celerrimi ſunt curſus.*
> *Ipſe quidem languidus & obſcurus, utpote Lunam*
> *Obſervando.*

De Sole & Luna audiatur COEL. RHODIGINUS, cujus hæc ſunt: *Ajunt, quum primum in ordinem hunc & nitidisſimam claritatem facta, expurgata, compoſitaque Elementa ſunt, quem diem mundi eſſe natalem prædicant, ARIETEM ſignum media cœli tenuiſſe, qui locus ceu quidam mundi vertex intelligitur; proindeque factum, ut PRINCIPEM in ſignorum duodecim limbo LOCUM ARIES habere credatur, quippe in genituris omnibus cœlum medium principem habet locum. Nam & ex hoc totius genituræ fundamenta colligunt. Inde concinne admodum ex hoc ſigno reliquis omnibus initium factum, præſertim cum ſtellarum pars maxima, ſed & Lumina utraque, SOL & LUNA, radios ſuos in hoc collimârint.*

En Solem & Lunam radios ſuos in Arietis ſignum collimantes! Solem & Lunam, quæ in nummo Arieti junguntur! En Arietem Signorum duodecim principem! Principem, qualem Antiochiam

 ſi non

ſi non mundi, tamen Orientis dictam (quæ alias poſt Romam & Conſtantinopolim, aut Carthaginem aut Alexandriam, quibus tamen interdum & præponitur, tertia fuit] PerIll. SPANHEMIUS docet ad Cæſares Juliani, pag. 402.

THEON Autor eſt, ab Ariete ordiri Ægyptios, quod ſigna omnia cum membris analogon habeant; eſſe autem Caput arietem, conjectant, quia in capite ſit animæ principatus, & ovium Dux Aries ſit. Hæc mecum ſi conſidero, facilè mihi perſuaſerim, urbem faſtigii principalis æmulam, imò & citerioris Aſiæ non ſemel Dominam, ideò arietem hunc numiſmatibus ſuis expreſſiſſe, ut primam ſibi gloriam non ambitione humana, ſed divino naturæ conſilio teſtaretur adjudicatam.

V.

AMORGINI
Samiorum Colonia.

CUr in Amorginorum nummis expreſſus ſit Apollo cum Sphæra & circino, an ob excellentes aliquos Aſtrologos, quos habuerit hæc Inſula? inquirendum Lectori NONNIUS relinquit. Alii

Alii id factum arbitrantur ob receptum fortè in Civium numerum Pythagoram Samium, Oenipodemve Chium, aut quempiam alium è priscis illis Astrologiæ Magistris: adduntque, in nummis Samiorum Pythagoram baculo Sphæram monstrare. Exstat numismatis illius Ectypon in *Specimine Morelliano*, ex quo & hic denuo ut proponam, quid prohibet?

Multum certe facit, & ad confirmandam de Pythagora opinionem, & ad rejiciendam de Oenipode; non equidem, ut in civium numerum ab Amorginis receptum Pythagoram credamus, sed ut *Amorginos ex Samo* Pythagoræ patria discamus *oriundos*. Pythagoras non tantùm Samius fuit, præter alios & Ovidio canente Met. 15.

Vir fuit hic ortu Samius.

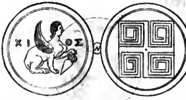
Sed & Astrologiam, imo & Geometriam, quæ sub Circino adumbratur, & integram Mathesin in tantum calluit, ut non abs re idem Author cecinerit:

— — Cœli regione remotos
Mente Deos adiit, & quæ natura negavit
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.

Pythagoras in nummo Samiorum Sphæram tangit, qualis & in numismate priore Amorginων visitur. Quis ex hac convenientia non aliquam utriusque Insulæ cognationem præsumat? Eam apertis verbis edocet Suidas, quem & Nonnio citatum videmus, quanquam rei basin assecutus non sit. Ita ille.

Σιμμίας. Ῥόδιος. γραμματικός. ἔγραψε γλώσσας βιβλία γ΄. ποιήματα διάφορα βιβλία δ΄. ἦν δὲ τὸ ἐξαρχῆς σάμιος. ἐν δὲ τῷ ἀποικισμῷ τῷ Ἀμοργῷ, ἐστάλη καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν ἀπὸ σαμίων. ἔκτισε δὲ Ἀμοργὸν εἰς γ΄ πόλεις. μινώαν. Αἰγιαλόν. ἀρκεσίμην.

VI.
CHIUS
Cretensium Colonia.

GOltzius hoc Numisma proponit. Interpres Nonnius de aversâ tacet. Tacent & alii, quoscunque de Chiorum Numismatibus inspexi. Mihi *Labyrinthus* videtur, idque ob perplexos parietes, continuosque anfractus, cæcasque viarum ambages, quibus labyrinthus apud Authores describitur, & hodiénum in Numismatibus Gnossiorum occurrit. En Exemplum ex Gaza Electorali Brandenburgica!

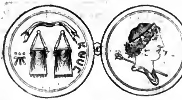
Sed de Labyrintho Cretico constat. Constat & de Ægyptio, & de Italico, & de Lemnio. Quis autem unquam in Chio Labyrinthum posuit? Et si non fuit, quæ ratio ejus in numismate Chiorum expressi?

Dicam quod sentio. Ratio duplex esse potest: Minois potentia & Oenopionis in Insulam transitus. Minos, qui Labyrinthum in Creta exstruxit, potentia navali imperium maris & Insulas obtinuit: Quidni igitur & Chium, occurrente famosissima Labyrinthi structura in Chiorum nummo? Oenopion ex Ariadna Minois filiâ genitus, à Rhadamanto, justissimo sub Minoe Cretensium Judice, Chi-

um

um possidendam accepit, Vinique confectionem, quam à Patre Baccho didicerat, procul dubio primus intulit. Diodorum audiamus. Τὸν δὲ Ῥαδάμανθον Οἰνοπίωνι τῷ Ἀριάδνης τῆς Μίνω Χίον ἐγχειρίσαι φασίν. ὃν ἔνιοι μυθολογοῦσι Διονύσου γενόμενον, μαθεῖν παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν οἰνοποιΐαν. *Rhadamanthum autem Oenopioni, ex Minois Ariadna, genito Chium possidendam tradidisse, eumque è Baccho natum, vini confectionem à patre didicisse, memorant.*

VII.
COI
ab Argis oriundi.

LUdovicus Nonnius in hoc nummo quidem Junonem & duo Conopea agnoscit, sed nullum Authorem, qui lucem affunderet, memorat. Simili modo & HARDUINUS, magnum nobilioris Antiquitatis lumen, nummum ex Cimelio Regio producit, Antonini Pii dicatum gloriæ, in cujus aversa Juno sit in curru juncto pavonibus, nulla tamen ex authoribus adjecta rei causa. Mihi dum Athenæum lustrarem, commodè occurrit, quod pag. 639. Macario referente legitur. *Coos sc. dum JUNONI sacrificant, servilia prohibere ad Epulas accedere.* Ex eo sane Junonis cultus apud Coos indubitato apparet, cujus si originem desideres, Tacitum audi, lib. XIII. Annal. *Retulit dein de immunitate COIS tribuenda, multaque super antiquitate eorum memoravit. ARGIVOS, vel cum Latona parente, vetustissimos Insulæ cultores. &c.* En Argivos vetustissimos Insulæ cultores! Argivos apud quos, Strabone lib. IX. teste, Juno nata ferebatur, quique Ἡραῖα seu *Junonis sacra* solennissime celebrabant, id quod pluribus apud idoneos Authores docetur. Quis ex his non colligat, Junonis cultum simul cum Argivis in Insulam intro-

troductum fuiſſe, idque Vetuſtatis ſuæ monumentum Poſteros in numismatibus ſuis conſecraſſe? Tantus ſcilicet Argis Junonis cultus fuit, ut & inde cognomen Deæ imponeretur: Ἥρη Ἀργείη memoratur HOMERO: Ἥρα Ἀργεία numismati Neronis in ſpecimine Morelliano: & apud Gruterum pag. XXIV. legitur. JUNONI ARGIVÆ: ut taceam Ἥρας Ἀργείας ναὸν, Junonis argivæ templum, cujus Pauſanias in Laconicis meminit, adeò ut non abs re Horatius cecinerit:

Plurimus in JUNONIS honorem
Aptum dicit Equis ARGOS.

De duobus Conopeis quod dicam, nondum habeo, niſi quod ob tenuia quibus obteguntur, telarum umbracula in mentem venit *tela bombycina* & *Coa*, cujus prima inventrix fuit, quæque tanta ſubtilitate texebatur, ut corpus non tegeret, ſed denudaret. De qua Plinius lib. XI. cap. 23. & Tibullus

Illa gerit TENUES VESTES, quas FOEMINA COA
Texuit.

Credendum ſcilicet, quâ toto orbe celebrabantur, artis ſpecimen etiam Deæ Coos conſecraſſe, quam non Vetuſtatis tantum ſuæ teſtem habebant, ſed & inter præſides ſuos venerabatur.

Quòd autem duo Canopea ſupervolante velo quaſi juncta cernamus, forſitan ideò factum, quòd non tantum Junoni, ſed & Junonis marito Jovi honorem haberent, quem & ipſum Argivos variis ſub cognominibus coluiſſe, ex Pauſania patet.

VIII.

VIII. COLCHORUM.

apud Goltzium nummi An ad Golgos Cypri pertineant?

UT nummos, etiamsi aliorum calamo jam explicatos, rursus in Theatrum adducere necesse habeamus, diversitas opinionum facit, quibus jam dilucidata interdum aliò detorquentur, eoque, dum justa Sententiarum fulcra latent, nihil aliud, quam luci tenebræ inferuntur. Idem & propositis videtur accidisse. Nonnius in priore Minervam agnoscit, casside armatam, quam ramus Oleæ coronat: idque ideo, quod in Colchide *Minerva Asia* fuerit culta, in cujus memoriam, teste PAUSANIA, à Castore & Polluce post reditum ab expeditione Colchica, etiam Templum *Minervæ Asiæ* conditum fuerit in Laconia. In posteriore agnoscit Apollinem, capite laurea coronato, denuo ob cultum Solis, tanquam Regum suorum Authoris, apud Colchos plane peculiarem, cum Diodorus referat, Solem duos procreasse filios, Æeten scilicet & Persen, quorum ille Colchidos, hic Tauricæ regnum tenuerit. Quare Valerio Flacco hac de causa & in Templo Apollinis jus dicere consuevisse, libro 5. memoretur.

Pha-

— — Phœbi genitoris ad aras
Ventum, ait. huc adytis jam ſe de more parentis
Rex feret, Hic proceros audit, populosque precantes
Alloquiis facilis præſens pater admonet æquis.

Quis poſt tam claram interpretationem, aliam adhuc orituram credidiſſet? Sed orta eſt, & quidem calamo ejus, cujus Eruditio multum lucis deliciis noſtris attulit. Rev. Harduinum dico, cujus æquitas haud opinor mihi ſuccenſebit, ſi hoc loco opinionem ſuam clarius deducendi occaſionem ei exhibeam. Ita ille: Κολχων. *apud Golzium in Aſia Tab. I. ſed dubie* Γολχων *ab eo legi oportuit, qui nummos inſpexit. Nam in his Venus inſculpta, ſeu armata ſeu laureata, & ex parte averſa Veneris ſeu Luciferi ſtella, quam leogradiens reſpicit, nomenque Prætoris adjectum* ΔΩΡΟΘΕΟΣ, *quæ ſunt omnia a Colchorum lingua & moribus aliena. At Golgi in Cypro ſacrum Veneri oppidum Catullus in Epithal.*

Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondoſum

Γόλγοι πόλις κύπρε *Stephano. Unde &* Ἀφροδίτη Γολγία. Hactenus Harduinus, cujus ſententia, ſi nummis indubitatæ antiquitatis fulciatur, procul dubio aſſenſum meruerit; ſin ad ectypon Goltzianum inclinet, vereor ut ſubſiſtere poſſit. Dubium movet duplex nummus, in quo difficilius fuit errare, & loco Γ. literam K. ſubſtituere. Deinde utriusque nummi Effigies, quæ neutiquam Venerem referunt, ſed omnino altera Minervam caſſide & jubata & oleæ ramo redimitâ, altera Apollinem laureatum: Utrumque qualiter Centenis in Numiſmatibus proſtant.

Quod de Stella Veneris adfertur, nihilo firmius eſt, quis enim neſcit ſtellæ figura in numiſmatibus Solem præfigurari ſolere? Quis neſcit Regii hunc, quod jam ſupra diximus, generis fuiſſe progenitorem? Quid ex vocabulo ΔΩΡΟΘΕΟΣ contra Nonnium, quid ex leone exſurgat, non video. Leo ſolare animal quidni ad Solem reſpiciat? Dorotheus quid potius ad Cyprum, quam ad Colchos? An lingua differunt? At omnia ejus tractus urbium numiſmata Græca ſunt, quidni & Colchorum? fateor me rationem, cur à Nonnii ſententia recedendum ſit, non aſſequi, & gratiſſimum foret, ſi de veritate opinionis contrariæ, rationibus firmis edocerer.

IX.

IX.

BOVES.

Larini & Cestrini.

GEnerosa Epirum armenta producere, & Tauros præcipue, ex OVIDIO notat Goltzii interpres NONNIUS:

Quanto MAJORES herbida TAUROS
Non habet EPIRUS.

Rev. Harduinus addit Plin. l. VIII. Sect. LXX. *In nostro orbe bubus Epiroticis laus maxima, à Pyrrhi, ut ferunt, jam inde Regis cura.* Et Aristotelem L. III. hist. animal. c. XVI. p. 361. Ἠπειρωτικαὶ βόες αἱ μεγάλαι. Sufficiens hæc bovis in Epirotarum Numismatibus causa foret, nisi & argumentum peculiare vetustissimæ Originis aliunde affulgeret. Cognomine *Larini* dicebantur. Originem ab Hercule repetebant, nequicquam Pyrrhi curam laudante Plinio: nisi explosa Lyci Rhegini, aut Proxeni authoritate Apollodorum sequaris. Suidas audiatur, libero statuendi arbitrio: Λαρινοὶ βόες. οἱ ἐν ἠπείρῳ, ἀπὸ λαρίνου βουκόλου, κλέψαντος τὰς ἡρακλέους βοῦς ὡς λύκος ὁ Ῥηγῖνος, ὅτε τὰς γηρυόνου βοῦς ἤλαυνε. πρόξενος δὲ αὐτὸν τὸν ἡρακλέα ἀνεῖναι τινας τῷ δωδωναίῳ διΐ. Ἀπολλόδορος δὲ αὖ, τοὺς Εὐτραφεῖς, λαρινούς. λαρινεύειν γὰρ τὸ σιτεύειν. Ἀριστοφάνης ὄρνισι, ζητῶ τι λαρινὸν ἔτος, ὁ τὴν τούτων θερίσει ψυχήν. ἀντὶ τοῦ μέγα, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν βοῶν, ἀπὸ λαρίνου τινος βουκόλου ταύτην τὴν προσηγορίαν ἐσχηκέναι. εἰσὶ δέ τινες, οἳ παρὰ τὸ λαρὸν ἀξιοῦσιν αὐτοὺς οὕτω καλεῖσθαι. οἱ δὲ τὴν PI συλλαβὴν δασύνουσιν. ἵν᾽ ᾖ λαρινούς, τοὺς μεγαλορίνους. *Larini boves, qui sunt in Epiro, (sic dicti) à Larino bubulco, qui boves Herculis furatus fuerat, (ut scribit) Lycus Rheginus, quum Geryonis boves abigebat. Proxenus vero dicit ipsum Herculem, quosdam boves Jovi Dodonæo dicasse. Contra vero Apollodorus ait,*

X.
UVA
NICOSTRATIA ET HIPPONIA.

UVam apud Rhodios *Rhodia* cognomen habuiſſe in Theſauro Palatino ad propoſitum numiſma ex Plinio dictum lib. 14. c. 3. Hic adjicimus cognomentum *Hipponia* ex Athenæo lib. 14. p. 654. Ex cujus loco ſimul & de *Nicoſtratia*, quæ in Attica naſcebatur, clarum fit. Ita ille: *Λυγκεὺς δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Διαγόραν ἐπαινῶν τὸν κατὰ τὴν Ἀττικὴν γινόμενον* ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΕΙΟΝ ΒΟΤΡΥΝ, *καὶ ἀντιτιθεὶς αὐτῷ τοὺς* ΡΟΔΙΑΚΟΥΣ *φησιν. τῷ δ' ἐκεῖ καλουμένῳ βότρυϊ* ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΙΩ ΤΟΝ ΙΠΠΩΝΙΟΝ *ἀντεκτρέφουσι βότρυν. ὃς ἀπὸ ἑκατομβαιῶνος μηνὸς, ὥσπερ ἀγαθὸς οἰκέτης διαμένει τὴν αὐτὴν ἔχων εὔνοιαν.Lynceus in Epiſtola ad Diagoram, Uvas NICOSTRATIAS Laudans, quæ in Attica proveniunt, & comparans ex adverſo cum illis RHODIACAS ait: UVÆ quam illic NICOSTRATIAM vocant, bonitate parem alunt UVAM HIPPONIAM, quæ veluti frugi famulus, à Junio menſe eandem ſemper benevolentiam erga herum ſuum retinet.*

XI.
OLLULA RHODIACA.

NUmiſma hoc, cùm in Theſauro Palatino publice contemplandum proponerem, vaſculum, quod ei præter roſam impreſ-

ſum

XII. CHALCEDONENSES

à Megarensibus oriundi.

AD Apollinem his in numismatibus expressum NONNIUS Petrum Gyllium citat, libro de Bosphoro Thracio, Antiquissimum Apollinis templum Chalcedone memorantem, peculiari in honore, & nullis Veterum Oraculis cedens; additque, apud Scriptores cæteros altum esse de eo silentium. Rev. HARDUINUS, & fere eodem tempore & Ego *in Thesauro Palatino*, LUCIANUM in medium adduximus, ex quo Petrus Gyllius assertum suum hausisse videtur; Nunc altius assurgendum arbitror, nec tantum Apollinis cultum sub ejus effigie agnoscendum, sed & Originem Coloniæ. A Megarensibus conditam STRABO lib. 7. & THUCYDIDES lib. 4. memorant. Megarenses autem peculiari cultu Apollinem prosecutos, non tantum sequens eorum numisma arguit:

Sed & historia, qua Apollinem Alcathoum in exstruendis mœnibus

occupatum legimus juvisse, quo quidem tempore Citharam ad lapidem deposuit, qui inde, si quis calculo tetigerit, eundem sonitum fingebatur edere, quem Cithara, si pulsetur. Ea de re VIRGILIUS *in Ciri.*

Sæpe lapis recrepat Cyllenia munera pulsus
Et veterem sonitu Phœbi testatur honorem.

Sed hæc & ea, quæ Ovidius ea de re cecinit, ad propositum nummum jam attulit Nonnius. Luciani verba subjicimus. ἀφικόμενοι εἰς τὴν Χαλκηδόνα, χρήσιμον γάρ τι ὅμως ἡ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξεν ἐν τῷ Ἀπόλλωνος ἱερῷ, ὅπερ ἀρχαιότατον ἐστὶν χαλκηδονίοις &c. *Cum Chalcedonem venissent (nam id oppidum visum est hac parte non nihil illis conducibile habere) in APOLLINIS TEMPLO quod est apud CHALCEDONIOS ANTIQUISSIMUM* &c. Subjicimus & testimonium de Colonia à Megarensibus deducta, in quo totius asserti nostri cardo vertitur, & ex quo simul patebit, non abs re Luciano Apollinis apud Chalcedenses templum antiquissimum dici, utpote, quòd primi ejus incolæ Megarenses hoc munere Apollinem, etiam ad hujus suæ urbis primordia & incrementum vocaverint, simulque suas origines, simul cum patriæ divinitatis cultu, consecraverint. Verba THUCYDIDIS sunt: Ἀφικνεῖται ἐς χαλκηδόνα τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πόντου μεγαρέων ἀποικίαν. *pervenit* Lamachus *CHALCEDONEM in Ponti faucibus sitam, MEGARENSIUM COLONIAM.* STRABONIS sequentia: τὸν Ἀπόλλω φασὶ τοῖς κτίσασι τὸ βυζάντιον ὕστερον μετὰ τὴν ὑπὸ μεγαρέων χαλκηδόνος κτίσιν χρηστηριαζομένοις προστάξαι. *Apollinem ferunt iis, qui CONDITA jam CHALCEDONE à MEGARENSIBUS, Byzantium condiderunt, oraculum suscitantibus mandavisse* &c.

XIII.

XIII.
SYRACUSANI
ſub
ICETA.

QUid vocabulum ΕΠΙΙΚΕΤΑ in aureo Syracuſanorum, quod proponimus numiſmate ſignificet, Neminem ſcio, qui explicatum dederit. ΕΠΗΚΕΤΑ legunt Goltzius & Paruta, & quicunque de eo verba fecerunt. Mihi nummum Cimeliarchii Electoralis Brandenburgici accuratius inſpicienti virgula illa, quæ II in H conjungit, non apparet; prout nec apparet in trigeſimo primo aureorum Parutæ: Indeque conjectura ſubit, hanc vocem non conjunctim ΕΠΗΚΕΤΑ, ſed diviſim ΕΠΙ ΙΚΕΤΑ legendam eſſe, eodem modo, quo ΕΠΙ ΙΕΡΑΚΟC *ſub Hierace* in Arzanitῶν numiſmate apud Rev. Harduinum. Licet enim Icetas Leontinorum Tyrannus fuerit, conſtat tamen, eum Syracuſanum Origine, imò & contra Dionyſium juniorem à Syracuſanis evocatum eſſe: Et licet Tyrannidi eorum inhiaret, tamen alio prætextu urbem obſediſſe, eaque præter Inſulam potitum eſſe, eò usque, donec Timoleontis metu Leontium regrederetur. Hæc à Diodoro Siculo & Strabone latius deducta, ſufficientem conjecturæ noſtræ lucem videntur afferre; Neque mirum eſt, quod Icetas non, ut reliqui Tyranni, βασιλεὺς cognominetur; ad exitum enim rem non perduxit, neque dejecto Dionyſio, Regium apud Syracuſanos culmen aſcendit. Non obſtat, quod Diodoro Siculo *Syracuſanorum Tyrannus* & Δυνάςης *Princeps* vocatur; hæc enim vocabula non regiæ dignitatis ſunt, ſed poteſtatis perpetuæ, ea in civitate, quæ libertate antea uſa fuerat. De vocabulo *Tyranni*, & Teſtimonio Cornelii Nepotis conſtat, & ex-

exemplo Milriadis. Hic enim eodem aurhore *in Cherſoneſo Tyrannus erat appellatus, regiamque dignitatem obtinuit, quamvis careret nomine.*

XIV.
ΑΚΡΑΓΑΣ ΝΥΜΡΗΑ.

CAput, hoc Numiſmate expreſſum, Goltzius in Indice conjicit eſſe Demaretæ, Theronis filiæ, à qua Demareteus nummus fuit. Mihi id mirum videtur, idque ea potiſſimum ratione, quod Demaretæ effigies, ſi in numiſmatibus expreſſa fuit, expreſſa procul dubio fuit in nummis ab ea cognominatis, in quorum numero propoſitum ut colloces, adſcripta magnitudinis menſura impedit, quæ vix 2. drachmas adæquat, cùm tamen Demareteus nummus X. drachmarum fuerit. Quid dicemus? an capur hoc PROSERPINÆ tribuemus? an PUDICITIÆ? an JUNONI LUCINÆ? an CONCORDIÆ? Concordiæ templum Lilybetani ab Agrigentinis victi ex fœdere erexere. Templum Junonis Lucinæ peſſum dedit Galliæ deſperatio, nobilitavit Deæ ſimulacrum, Zeuxidis opus, quod ad exemplum quinque præſtantiſſimarum virginum expreſſerat. Fanum Pudicitiæ omnium, excepro Jovis Olympici, maximum erat, & celeberrimum. Templum Proſerpinæ tanta Anacalypteriorum & Theogamiorum veneratione colebatur, ut hinc Lyrico Agrigentum *Proſerpinæ ſedes* vocetur. Sed de Concordia, Junone & Pudicitia nulla lis eſſe poterit; Concordia enim comas lauro nexa Ovidio canitur, quod in propoſito ſecus eſt: Junonem abſentia ſceptri arcet: Pudicitiam arcet veli defectus: De Proſerpina dubitari poſſet, niſi adſcriptæ literæ AKP. potius ad AKPAγαντα, Nymphæ ſub Schemate præfiguratam, reſpicere juberent. Urbes fœminea ſpecie vel centena numiſmata exhibent; Sed id Agrigentum peculiare haber, quod

quod non turrito capite, sed splendidæ cujusdam Reginæ forma prodeat, plane qualem Pindarus allocutus est, in Pyth. Od. XII.

Αἰτέω σε φιλάγλαε καλ-
λίστα βροτεᾶν πολίων,
Φερσεφόνας ἕδος, ἅ-
τ' ὄχθαις ἔπι μηλοβότου
Ναίεις Ἀκράγαντος εὔ-
δματον κολώναν, ὦ ἄνασ-
σ' ἵλαος, Ἀθανάτων,
Ἀνδρῶν τε, σὺν εὐμενείᾳ,
δέξαι στεφάνωμα. &c.

*Rogo te, O SPLENDORIS AMICA,
PULCHERRIMA humanarum ur-
bium, Proserpinæ sedes, quæ
ad ripas pecorosi
inhabitas Agrigenti, bene ædi-
ficatum collem. O REGI-
NA Propitia immortalium
hominumque, cum benevolentia
accipe coronam &c.*

Ad hæc Pindari addantur & Scholiastæ verba: ὁ λόγος ἀπόστασις τοῦ Πινδάρου πρὸς τὴν ΗΡΩΙΔΑ ΤΗΝ ΑΚΡΑΓΑΝΤΑ, ἢ καὶ τὴν Ἀκράγαντα πόλιν. Et paulo post: ἥτις ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ προβατοτρόφου Ἀκράγαντος, τὴν εὐκατασκεύαστον Ἀκράγαντα τὴν ὁμώνυμον σαυτῇ οἰκεῖς πόλιν.

Hæc quam concinne opinioni faveant nemo non videt. Unicum addimus: eleganter scilicet Agrigentum Heroinæ, & Reginæ sub forma surgere, cum Acragas fluvius sub forma pueri, ÆLIANO teste, fuerit effictus.

XV.
NAUPLIUS.

NOn dubito, conjecturam de *Nauplio*, quam hîc in medium adducimus, primo adſpectu minus probabilem viſum iri, quòd Eubœæ ille fuerit Rex, & facinore ſibi famam circumpoſuerit, inter Græcas urbes potius abolendo, quam duraturis ad æternitatem monumentis conſecrando.

Quicquid ſit, juvabit tamen rationes pro eo militantes trutinare, libero Lectoris arbitrio, an ſatis validas, an vero rejiciendas cenſeat. Princeps argumentum, quod Nauplium arguit, eſt habitus figuræ, monti inſiſtentis, facemque præferentis; Is enim habitus planè convenit cum habitu Nauplii, quo revertentem à Troja Græcorum Claſſem ſubdola face in aſperrimos ſcopulos pellexit. Audiamus HYGINUM: *Jlio Capto*, inquit, *& diviſa prædâ, Danai cum domum redirent, ira Deorum, quod ſana ſpoliaverant, & quod Caſſandram Ajax Locrus à ſigno Palladio abripuerat, tempeſtate & flatibus adverſis ad Saxa Capharea naufragium fecerunt, in qua tempeſtate Ajax Locrus fulmine eſt à Minerva ictus, quem fluctus ad ſaxa illiſerunt, unde Ajacis Petræ ſunt dictæ. Cæteri noctu cum ſidem Deorum implorarent, Nauplius audivit, ſenſitque, tempus veniſſe ad perſequendas filii ſui Palamedis injurias. Itaque, tanquam auxilium eis afferret, FACEM ARDENTEM eo loco EXTULIT, quo ſaxa acuta & locus periculoſisſimus erat. Illi credentes humanitatis cauſa id factum, naves eo duxerunt: quo facto plurimæ earum confractæ ſunt, militesque plurimi cum Ducibus tempeſtate occiſi ſunt, membraque eorum cum viſceribus ad ſaxa illiſa ſunt; ſi qui autem potuerunt ad terram natare, à Nauplio interficiebantur.*

Ex

Ex his facem ardentem extendentis, qualiter in numiſmate cernitur, ad oculum patet habitus. Suffragatur & PROPERTIUS Lib. IV. El. I. Trojam affatus:

Nauplius ultores ſub noctem porrigit ignes,
Et natat exuviis, Græcia preſſa, tuis.

Auſonius ex montis vertice id actum, qui & ipſe in numiſmate viſitur, haud obſcurè innuit, in Monoſyll.

Ultrix flagravit de rupibus Euboicis fax

& clarius adhuc Servius L. XI. Æn. pag. 632. ad verba: Ultorque Caphareus. *Ultor*, inquit, *ideò dixit, quod Nauplius Palamedis Pater dolens filium ſuum factione interemptum, cum videret Græcos laborare, montem Caphareum aſcendit & ELATA FACULA ſignum dedit vicini portus, qua re decepti Græci inter aſperrimos ſcopulos naufragium pertulerunt.*

Sed hæc utique patent: Non æque ratio, cur Nauplius in numiſmate Buthrotiων credi debeat expreſſus. Neq; enim Euboicorum vel coloni vel vicini fuerunt: & quid hominem jactarent toti Græciæ damnoſum? Quid facem, quam Hyginus inter ſceleratas repoſuit? Dicam quod rem eſſe exiſtimo: Buthrotum quidam à Buthroto conditore denominatam ferunt: Alii vero, ut Teucer Cyzicenus apud Stephanum, Helenum, ajunt, verſus occaſum navigantem, cum in Epiro ἀποβατήεια ſacrificaret, & bos Victimarii manus effugiſſet, & per pontum ad hunc usque ſinum perveniens, hærente in cervice vulnere eò loci moribundus procubuiſſet, velut fato quodam monitum, Buthroto nomen ex facto impoſuiſſe. OVIDIUS Helenum Buthroti *Regem* facit.

– – *regnataque Vati*
Buthrotos Phrygio.

facit & Vatem, eodem modo, quo & VIRGILIUS l. 3. cui etiam *interpres Divum* audit;

Trojugena interpres Divum, qui numina Phœbi
Qui tripodas, Clarii lauros, qui ſidera ſentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ.

Scilicet Helenus, qui Buthroto nomen dedit, & Vates & Rex fuit, imò & vaticinia ei Regnum peperére. Audiamus eundem Servium ad lib. II. pag. 232. *Helenus*, inquit, *apud Ariſbam captus à Græcis eſt: Et indicavit coactus fata Trojana, in*

quibus etiam de Palladio. Unde dicitur à Pyrrho regna meruiſſe: quanquam præſtiterit Pyrrho, ut rediret per terram, dicens, omnes Græcos (quod & contigit,) naufragio eſſe perituros. En Helenum Vaticiniis regna merentem! En regna merentem à Pyrrho! an quod fata Trojana, & inter ea quoque de Palladio prodiderit? Atqui hoc Diomedem potius, aut Ulyſſem concernit, qui Palladium abſtulêre: An quod Pyrrho præſtitit, ut rediret per terram, dicens, omnes Græcos, quod & contigit, naufragio eſſe perituros? Id non abs ratione crediderís; Vita enim regno carior eſt. Regnum igitur, & in eo Buthroti poſſeſſionem vaticinio obtinuit, non quovis, ſed eo, quo Naufragium, Nauplii aſtu Græcis exitioſum prædixit, Pyrrhum ſervavit, & immenſam ſpiritus fatidici ſibi gloriam circumpoſuit.

Hæc cum ita ſint, jam adeò abſurdum non erit, ſi Nauplium in Buthrotiων numiſmatibus fateamur; Licet enim fax ejus ſcelerata fuerit, Buthrotii tamen non notiore ſigno gloriam Conditoris ſui adumbrare potuerunt, quam vulgato ſcelere, cujus effectum prædicendo, & gloriam meruerat, & regnum: Eodem plane modo, quo in Corinthiorum numiſmatibus non tantum Bellerophontem Chimeram debellantem conſpicimus, ſed & Chimeram ſolam, licet monſtrum hoc non minoribus à Corintho ſpaciis abfuerit, quam abfuit ab Eubœa Buthrotus.

Hæc dum dico, nummumque juxta conſidero, ſubit conjectura, mera illa quidem, ſed tamen forſitan non reſpuenda: Scilicet, annon Buthrotii credendi ſint, non tantum Numiſmate Nauplium vulgâſſe, ſed & ipſius ſtatuam monti ſuo cum face impoſuiſſe, eaque Phari inſtar uſos eſſe? Id ut arbitreris, Buthroti ſitus poterit ſuadere, de quo VIRGILIUS

Celſam Buthroti adſcendimus urbem.

& Interpres ejus SERVIUS: *Poſita eſt*, inquit, *Buthrotus in ſaxo, quod mari cingitur:* Poterit ſuadere columna, quam non tantum monti impoſitam, ſed etiam, cui Nauplium acclinem & innixum cernimus, quod in coloſſis ſolet, ne pondere corruant.

Sed hæc, ut dixi, mera conjectura ſunt, & ſi nec in ſuperioribus fidem fecero; attamen rem ulterius examinandi ſubminiſtravero occaſionem.

XVI.

XVI.
ΚΥΘΝΙΟΙ ΤΥΡΟΙ
CASEI CYTHNII.

FOeminam in Siphniorum numiſmate cum facula & cane gradientem Rev. HARDUINUS Dianam venatricem facit,& rectè. Eadem omnino facula,idemque canis Venaticus occurrit etiam in propoſitis, unde neſcio an errare poſſim, ſi caput muliebre eidem Dianæ adſcribam; Licet enim aperto idonei Authoris ſuffragio hactenus deſtituar, mirum tamen videri non debet, Inſulam divinis incunabilis vicinam, Deæ honorem habuiſſe,cùm & cæteræ Cyclades id fecerint, cùm & Jupiter Pater, apud CALLIMACHUM, *Tredecim Urbes, & turrim non unam, Dianæ ſe daturum*, polliceatur: *Tredecim urbes, quæ ſolam Dianam invocant: Urbes multas, tam mediterraneas, quàm inſulas, communiter cum aliis dimetiendas, in quibus omnibus Dianæ aræ & nemora ſint.*

Sed de his præcipuus nobis ſermo non eſt. Caſei in mentem veniunt, qui apud Cythnios tantæ præſtantiæ fiebant, ut non abs ratione Doctiſſimus BOCHARTUS inde Nominis Etymon deduxerit. *Cythno*, inquit, *videri queat nomen feciſſe* קטנות *Katnuth PARVITAS, nam exigua eſt inſula. Tamen aliud ſuccurrit, quod licet minus obvium, fortaſſe multò eſt verius.* Κύθνος τυρὸς

CYTHNIUS CASEUS fuit olim valdè celebris. Ita observant Stephanus & Eustathius, ubi de Cythno. Et à Polluce lib. 6. cap. 10. Τυρὸς κύθνιος τε καὶ Σικελικὸς, *Caseus Cythnius & Siculus censentur inter* Τὰ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐδέσματα εὐδόκιμα *cibos apud veteres maxime probatos;* & paulò post: *Propter Casei dotes Cythnus phœnicice, ut suspicamur, dicta est Insula* גובנא *Gubna vel Guphno, quomodo Syri hanc vocem efferunt, id est Insula Casei.*

Quorsum hæc, inquis? Non ut Etymologiam defendam, cum alii à Cydno conditore eam deducant; sed ut ostendam, Caseos Cythnios in propositis nummis effigiatos nobis non absurde videri. Caseos quinq; sub quinq; minutis circulis intelligimus, sub circulo majore intelligimus orbem sive pateram, quibus Casei imponi solent. Minuti proculdubio erant, utpote ex lacte ovium, quod ex Vicina Cio intelligas, cujus casei non minus ac Cythniorum eodem sub nomine, venibant, de quibus Ælianus lib. 16. cap. 32. de animalibus, ex Æschylidis libris de re rustica memorat, *oves in solo sterili Cytiso, ficus & oleæ foliis, siliquis & spinis nutritos lac emittere, ex quo fiat CASEUS PRÆSTANTISSIMUS, vocari autem CYTHNIUM, ejusque Talentum venire Drachmis centum & nonaginta.*

De Cythno notum est, esse Insulam juxta Atticam sub Eubœa, Ceæ vicinam, Dianæ fano memorandæ, uti apparet, ex ANTONINO LIBERALI Metam. fab. 1. Notum est, antiquitus habitatam, utpote quam Amphitruo everterit, unde postea proverbium Κυθνώδεις Συμφοραὶ *Cythnia calamitates*, de quo SUIDAS & ERASMUS. Notus est & Cydnius pictor, apud STEPHANUM BYZANTINUM, quem Cydiam dictum, cujusque tabulam *Argonautas* Hortensium Oratorem mercatum, eique ædem in Thusculano suo fecisse, PLINIUS Author est; sed inter alios Græcos ad Plateam contra Mardonium etiam Cythnios stetisse, quod Pausanias refert: Sed Aristotelem Κυθνίων πολιτείαν scripsisse, quam Harpocration citat, haud forsitan adeò vulgare arbitraberis. Utrumque sane documento est, etiam de hac Insula posse dici, quod Callimachus in Delum cecinit:

Ἄπασαι κυκλάδες αἳ Νήσων ἱερώταται ἐν ἁλὶ κεῖνται
Εὔυμνοι.

Omnes Cyclades, quæ sacratissimæ in mari jacent, laudibus refertæ sunt.

XVII.

XVII.
HYDRIA ARGENTEA.
Opuntiorum donum.

VAsculum, quod hoc in nummo occurrit, GOLTZII interpres ſilentio præterit. Rev. HARDUINUS Cantharum interpretatur, aitque, argumento eum eſſe, quod Libero Patri ager ille ſacer fuerit, & Vini ferax, eo quod uva & hedera ex vaſe hoc emergant. Mihi *Hydria* videtur, & ea quidem, quam ex collecta Tyrannorum Phocenſium, qui ſacra Apollini donaria conflaverant, pecunia argenteam Opuntios feciſſe, Deoque rurſus conſecraſſe, apud Plutarchum de Pythii oraculis legimus. En verba! *Ἄξιον δὴ καὶ τῶν πόλεων εἶ τοιοῦτον ἐςιν ἀνάθημα τιμᾶν καὶ ἄγασθαι, οἷον τὸ Ὀπουντίων. ἐπεὶ γὰρ οἱ Φωκέων τύραννοι πολλὰ τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων συγχέαντες ἔκοψαν νόμισμα καὶ διέσπειραν εἰς τὰς πόλεις, Ὀπούντιοι συναγαγόντες ὅσον ἀργύριον, ὑδρείαν ἀνέπεμψαν ἐνταῦθε τῷ θεῷ καὶ καθιέρωσαν.* *Dignum eſt etiam urbium, ſi qua ſunt talia donaria, ea venerari. Quale imprimis eſt Opuntiorum. Cum enim Phocenſium tyranni multa aureorum & argenteorum donariorum conflaviſſent, & ex ea maſſa cuſam monetam per urbes diſperſiſſent, OPUNTII tantam collegêre, ut HYDRIAM ex ea ARGENTEAM conficerent, eamque heic dedicaverunt.* Hæc quam appoſite nummum noſtrum explicent, nemo non videt. Neque enim dubium ab *uva* & *hedera* deduces, quòd vas vinarium eæ videantur deſignare, cum hydria ex Etymologia potius aquaticum ſit. Conſtat enim non tantum aquis, ſed etiam aliis liquoribus inſerviiſſe. Unicum teſtimonium, ſed quod rem proxime tangit, ex JULIO POLLUCE adjicimus: *Ἐν δὲ τοῖς ἀγγείοις τάχ' ἂν καὶ ἃς εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν ὁλκάσιν ὁλκὰς οἴνου. ἐν δὲ τῷ γήρᾳ*

Ἐφ' ὑδρείαν δανείζειν πεντάχουν, ἢ μείζονα.

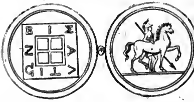
ὡς τε

ὥς τε οὐ μόνον ὕδατος, ἀλλὰ καὶ οἴνου ἀγγεῖον ἡ ὑδρία ἦν. hoc eſt interperte Rod. Gualthero: *Inter vaſa quoque referantur, quas* ARISTOPHANES, *in Holcadibus, HOLCAS VINI vocavit, & in Senectute*

Urnam mutuo dare quinque chus capientem
aut majorem.

adeo, ut HYDRIA non aquæ modo, ſed & VINI VAS fuerit.

XVIII.
MINERVA HIPPIA.

FIguram galeatam, & cum jaculo juxta Equum, ſtantem LUD. NONNIUS Militem interpretatur, eo quod Equeſtri gloria Bisaltæ floruerint, valdeque fuerint bellicoſi. Gloriam Equeſtrem non negabo. Mos Equis propriis venam incidendi, ſanguinemque cum lacte concreto bibendi, cujus Virgilius III. *Georg.* teſtis eſt, rem abunde demonſtrat. Si vir in numiſmate eſſet, adducerem & Livium, qui *Biſaltas fortisſimos viros* facit; Sed fœminam habitus prodit, idem plane, qui Amazonum ſolet eſſe: Idem, qui & Romæ terrarum Dominæ, gentiumque Deæ, quæ Claudiano teſte

Innupta ritus imitata Minervæ
dextrum nuda latus niveos exerta lacertos
audacem retegit mammam -- --
-- -- galeaque minaci
flava cruentarum prætenditur umbra jubarum.

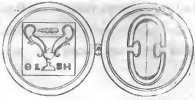
Quæ verba non tantum Romæ quadrant, ſed & figuræ in numiſmate Biſaltarum expreſſæ; adeo, ut vel hinc conjectura ſubeat, non tam virum, quam fœminam eo exhiberi. Si vir eſſet, haud forſan abſurdè *BISALTEN* ſtatuerem, Solis & Terræ filium, à quo Biſaltiæ nomen deſcendere, *STEPHANUS* Author eſt; Sed cum fœmina ſit,

virum, quam fœminam eò exhiberi. Si vir esset, haud forsan absurdè *BISALTEN* statuerem, Solis & Terræ filium, à quo Bisaltiæ nomen descendere, STEPHANUS Author est; Sed cum fœmina sit, *Minervam* arbitror, non quamvis, sed *Hippiam*. Cùm Ill. PATINUS, & post eum Rev. HARDUINUS in hoc Gortyniorum numismate

Minervam hippiam agnoverint, galeâ absente, multo magis in numismate Bisaltarum agnoscenda erit eadem, cum non tantum solitis insignibus, Casside & hastili, fulgeat, sed & adumbret originem coloniæ ab Atheniensibus in Bisaltiam deductæ. Minervam Hippiam Athenis cultam, luculentus Author PAUSANIAS tradit. Bisaltam Atheniensium coloniam esse, docet PLUTARCHUS in Pericle. Χιλίες μὲν ἔςειλεν εἰς χεῤῥόνησον κληρέχες, εἰς δὲ Νάξον πεντακοσίες, εἰς δὲ Ἀνδρον ἡμίσεις τέτων, εἰς δὲ θρᾴκην χιλίες Βισάλταις συνοικήσοντες. *Mille colonos chersonesum misit: Naxum quingentos: Andrum ejus dimidium. In Thraciam mille adscripsit BISALTIS, &c.*

XIX.
THEBANI
Scutiferi.

SCutum in Thebanorum, imò & reliquorum Bœotorum Numismatibus Nonnius ad Herculis factum refert, quo arma ex

 tem-

templis auferens Thebanos ab Ergini & Minyarum dominatu in libertatem legitur vindicaſſe; Lectorem tamen diſpicere jubet, ſi quid certius occurrat. Rev. Harduinus ad Thebanorum fortitudinem reſpicit, quod Epaminondas aliiq́ue vulgò noti ſint. Forſan ad Scutum Herculis reſpicias, quod elegantiſſimo carmine celebravit Heſiodus, præſertim cum clava impoſita id determinare videatur; Sed figuratum id erat, & Poëtico magis, quam hiſtorico cælatum genio. Tutius Thebanos Scutis hujusmodi uſos aſſerueris, non vana conjectura, ſed idoneo nobiliſſimi Authoris teſtimonio. Cadmeos ſive Thebanos *Φερεσάκεας*, *Scuta ferentes* appellat idem Poeta, v.13:

Ἐς Θήβας ἱκέτευσε Φερεσάκεας καδμείους,

Thebas venit ſupplicans SCUTATIS CADMEIS.

Ubi Joh. Tzetz. *Ἐς τὰς Θήβας προσέφυγεν ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς καδμείους, ἢ ἐπὶ τοὺς ἔχοντας μεγάλας Ἀσπίδας.* *Thebas profugit ad bellicoſos* CADMEOS *vel ad* MAGNOS CLYPEOS HABENTES. Adde & v. 24:

Βοιωτοὶ Πλήξιπποι ὑπὲρ Σακέων Πνείοντες.

Boetii Equitando inſignes ſupra CLYPEOS animum gerentes.

In tantum, ſcilicet, Scutorum apud Thebanos invaluit uſus, ut & Pindarus Thebanam urbem, cujus Statuam Pauſanias in Meſſeniacis memorat, & ipſam *χρύσασπιν*, *aureum Clypeum geſtantem*, vocaverit. in Iſtm. Od. 1. pr. adeò, ut non omninò ſatisfaciat, quod Interpretes in genere de armis id intelligant, niſi ſpeciem unam pro omnibus poſitam contendas. Cataphractos certè fuiſſe ex Homero diſcas, cui Bœotii *χαλκοχίτωνες* memorantur, Il. o. v. 330:

Τὸν μὲν Βοιωτῶν ἡγήτορα χαλκοχιτώνων.

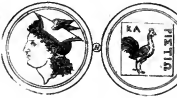
Hunc quidem Bæotiorum Ducem æreas tunicas habentium.

XX.

XX.

MERCURIUS EPITHALAMITES,

Et Galli Chalcidici.

DE hoc Caryſtiων numiſmate, inter Golziana propoſito, licet non taceat interpres Nonnius, tamen rationem, cur Mercurius & Gallus in eo fulgeant, non ſuggerit. Similiter nec Rev. Harduinus, niſi quod Gallum ad cultum Solis referat, cui hæc avis ſacra fuerit. Qvod de Gallo dicit, licet ex Pauſania aliisque Authoribus conſtet, vereor tamen de propoſito numiſmate aſſerere, cum ſi non alia ratio foret, potius ad Mercurium pertinere poſſet, Cujus in adverſa effigies viſitur; Sed de hoc priore loco dicendum. Mercurium agnoſcis ex habitu. Mercurium *Epithalamiten* conjicimus ex loco ſignaturæ & authoritate Heſychii. Locus ſignaturæ eſt Caryſtus urbs Eubœæ, & in Eubœa Mercurium Epithalamiten cultum Heſychius teſtatur: Ἐπιθαλαμίτης. Ἑρμῆς, inquit, Ἐν Εὐβοίᾳ. Quid ſub vocabulo Ἐπιθαλαμίτης deſignetur, obſcura apud Authores ratio eſt. LILIUS GYRALDUS quidem nuptialem interpretatur, & poſſet fortaſſis ei ſuccurrere MARCIANUS, qui de Nuptiis Mercurii librum inſcripſit. At *Epithalamiten*, imò vero & *Thalamitην* quis hactenus pro nuptiali poſuit? Ἐπιθαλαμίτην niſi apud HESYCHIUM, nullibi, quod ſciam, legimus. Θαλαμίτην autem ARISTOPHANIS SCHOLIASTES nõ ad nuptias refert, ſed de remige inferioris ordinis interpretatur, ἤστιν τρεῖς τάξεις τῶν ἐρετμῶν. Καὶ ἡ μὲν κάτω θαλαμί(α). Θαλαμίτης ὁ πρὸς

 πρῶραν,

πρώραν. *Tres erant Remigum ordines. Inferior θαλαμί). Item Θαλαμίτης ad proram.* Quæ tamen Bayſius, notante STEPHANO, ſecum pugnare ſcribit, ut quæ Θαλαμίτας ad proram collocent, & tamen Inferioris ordinis remiges eſſe velint, ideoque θαλαμίτην ſolum eum dicit eſſe, qui ad proram remigat; Sententiam ſi admittas, ex bonæ Compoſitionis Regula Επιθαλαμίτην Mercurium eum credideris, qui proræ remigibus præeſt, adeoq; Deum agnoſces non terreſtrium tantum, ſed & maritimorum itinerum Principem, id quod vel ideò forſan non adeò abſurdum videbitur, quia Aſtrorum cognitio, cujus ſecundum Manilium Cyllenius Author creditur, navigantibus maximè neceſſaria eſt, & tantum non unica viarum maritimarum Cynoſura eſt. Sed hæc politiori judicio relicta ſunto.

De Gallo adhuc dicendum; Mercurio ſacrum, ejusque Aſſeſſorem eſſe, ipſe Gallus apud Lucianum fatetur. Rationem tradit Mythologia, quod Literati & negotiatores, quorum Deus Mercurius eſt, Vigilare neceſſe habeant. In numiſmate non Mythica tantum, quæ & in aliis Antiquitatis monumentis, quorum haud rara paſſim exempla proſtant, ſed concurrit etiam hiſtorica, cùm Galli Chalcidici in Chalcide Eubœæ urbe, haud procul à Caryſto diſtante, frequentes, & ob pulchritudinem pugnacitatemque celebres memorentur, licet ad prolificationem fuerint ineptiores. M. Varro Lib. III. de Re ruſtica aſſerti Author eſt: Nec tamen ſequendum in Seminio legendo tanagricos, inquit, ac Medicos ac Chalcidicos, qui ſine dubio ſunt pulchri, & ad præliandum inter ſe maximè idonei, ſed ad partus ſunt ſteriliores.

XXI.
VENUS DEXICREONTIS.

Sami

SAmi nomen cum tribus insulis urbique Elidis commune fuerit, forsitan haud abs ratione quæsiveris, ad quam referendum sit, quod proponimus, Samiorum numisma. Goltzius, eumque secutus interpres Nonnius Insulæ addicit, & Hic quidem ei, quæ vulgò Jonica dicitur, Junonique sacra fertur. Judicium fulcit Junonis effigie & Junonia ave, in eo, meâ quidem opinione, nimius, quod & effigiem numismatis hujus Junoni addixit, cum tamen nec Sceptro ea, nec corona, imò nec ullo alio Junonis ornatu insignis sit. Aversæ avem & sceptrum minus rectè in subsidium adduxerit, cum Sceptrum, si effigiem Junoni vindicet, procul dubio ei affixum fuisset, ut etiam in nummo sequenti. Et quid? Nonne & caduceus Mercurii præter Pavonem & Sceptrum in aversâ visitur? Hic si caput adversæ non vendicet Mercurio, qui Pavo & Sceptrum eam vendicabit Junoni? Pavo & Sceptrum Junonis honori fulgent, cujus cultus in hac Insula, ut vulgo notum, celeberrimus fuit. Caduceus fulget honori Mercurii, quem sub *Charidota* cognomine in Samo cultum, ex Plutarcho, in Quæst. Græc. constat. At Caput adversæ serto redimitum, mea quidem Sententia, aliud non est, quàm Veneris Myrto revinctæ. Veneris certè ædem in arundinibus & Palustribus dictam, Sami fuisse Athenæus Author est: Et de Venere Dexicreontis memorat Plutarchus. Utriusque Verba subjicimus, ut rei fides pronior sit: Athenæi hæc sunt: Ἄλεξις ὁ Σάμιος ἐν δευτέρῳ ὅρων Σαμιακῶν τὴν ἐν Σάμῳ Ἀφροδίτην, ἣν οἱ μέν ἐν καλάμοις καλοῦσιν, οἱ δὲ ἐν ἐλαιαλικοῖς φησιν, ἑταῖραι ἱδρύσαντο αἱ συνακολουθήσασαι Περικλεῖ, ὅτε ἐπολιόρκει τὴν Σάμον, ἐργασάμεναι ἱκανῶς ἀπὸ τῆς ὥρας. *Alexis Samius libro secundo de Samiorum finibus scribit*, ÆDEM VENERIS IN SAMO, *quam* IN ARUNDINIBUS *quidam vocant*, *alii* IN PALUSTRIBUS, *meretrices Periclem secutas, cum obsideret Samum, ædificasse, ingenti quæstu prostituta forma ditatas.* Hæc apud Athenæum lib. XIII. Plutarchi sequentia sunt: Τίς αἰτία δι᾽ ἣν ἐν Σάμῳ τὴν Δεξικρέοντος Ἀφροδίτην καλοῦσι; πότερον, ὅτι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ὑπὸ τρυφῆς καὶ ὕβρεως ἀκόλαστα ποιούσας, Δεξικρέων ἀνὴρ ἀγύρτης καθαρμῷ χρυσάμενος ἀπήλλαξεν; ἢ ὅτι ναύκληρος ὢν ὁ Δεξικρέων ἔπλευσεν εἰς Κύπρον ἐπ᾽ ἐμπορείᾳ, καὶ μέλλοντα γεμίζειν, τὴν Ἀφροδίτην κελεύειν ὕδωρ ἐμβαλόμενον, καὶ μηδὲν ἄλλο πλεῖν τὴν ταχίστην. Πει-

 θεὶς

θεὶς δὲ καὶ πολὺ ὕδωρ ἐνθέμενος ἐξέπλευσεν, εἶτα νηνεμίας καὶ γαλήνης ἐν τῷ πελάγει καταχούσης, διψῶσι τοῖς ἄλλοις ἐμπόροις καὶ ναυκλήροις ὕδωρ πιπράσκων, ἀργύριον πολὺ συνήθροισεν· ἐκ δὲ τούτου κατασκευάσας τὴν θεὸν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν. *Cur in* SAMO DEXICREONTIS VENEREM *invocant, an quod Samias mulieres, cum præ luxu & luxuria libidini indulgerent, Dexicreo Circulator, piacularibus quibusdam ritibus adhibitis, Vesania ista solvit? aut verius est, quod dicitur? Dexicreo cùm esset nauclerus Samius mercaturæ faciundæ gratia in Cyprum navigavit. Eum jam navem oneraturum Venus nihil aliud importare, quam aquam jussit, & illico avehi. Paruit Consilio, multaq; imposita aqua solvit. Mox cum altum ventorum silentium & tranquillitas in mari obtinuisset, reliquis mercatoribus & naucleris situ laborantibus, aquam divendens multum corrasit argenti. Itaque Deæ simulacrum à se nominatum dedicavit.*

XXII.
VENERIS CUM ANCHISE
CONCUBITUS.

DE Venere Samiorum modo diximus; de Veneris cum Anchise congressu, quem in proposito eorundem, uti ex adjecta Junone patet, intuemur numismate, paucis adhuc dicendum. Idem planè trium figurarum habitus etiam, in Juliorum numismate prostat: Nec hactenus dubium fuit, quin in honorem Cæsaris, ex Julo Veneris Nepote oriundi, Veneris cum Anchise, ut diximus, congressus, iis adumbretur, adeò, ut de re ipsa, tanquam nota,

ta, laborandum non videatur, ſed potiùs diſpicienda ratio, Cur Samii numiſmate eam expreſſerint? An ut & ipſi Cæſaris Gloriæ litarent? Atqui vix id egerint eo typo, qui nihil ad ſe pertinebat? An Trojanorum conſuluerint memoriæ? Sed quid Samo cum Troja? Dicam quod ſentio; Vel hoc numiſma Samo-Thracum eſt, vel Samii Samo-Thraciæ decora, ut ſuam gloriam extollerent, ſimulq; Romanis adularentur, mutuati ſunt. De Samo-Thracibus docet Servius lib. 3. Æn. ad verba, *Penatibus & magnis Diis*, Deos magnos cœlum & terram putari; ac per hos Jovem & Junonem Deos Penates à Samothracia ſublatos, & ab Ænea in Italiam advectos eſſe, Indeque *Samothraces Cognatos Romanorum* dici. En Samothraces Cognati Romanorum! quid mirum ergo, ſi divinam Romanorum originem eo typo celebraverint, qui cognationis Romanos admonere poterat? quique ſimul & Regionis ſuæ ſitum indicaret?

Ἐνϑεῦϑεν γὰρ Ἐφαίνετο πᾶσα μὲν Ἴδη,
Φαίνετο δὲ Πριαμοῖο πόλις καὶ νῆες Ἀχαίων.

Inde Ida videbatur tota & Priameia tecta,
Et Grajûm naves.

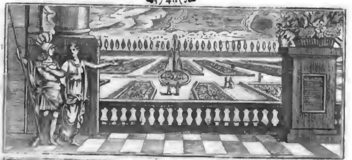
Ida tota, in qua Venerem cum Anchiſe concubuiſſe Poëtarum aſſertum eſt, Ovid. in Epiſt.

Phryx erat Anchiſes volucrum cui Mater Amorum
Gaudet in Ideis concubuiſſe jugis.

Et quid ſi Trojanorum etiam cum Samothracibus cognatio in mentem veniat? Jaſion & Dardanus fratres, Strabone teſte, Samum Thraciam habitarunt, quorum ille ob peccatum in Cererem, fulmine cum periiſſet Dardanus, ἀπαίρας, ἐκ Σαμοϑρᾴκης ἐλϑὼν ᾤκησεν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τῆς Ἴδης τὴν πόλιν Δαρδανίαν καλέσας. Καὶ ἐδίδαξε τοὺς Τρῶας τὰ ἐν Σαμοϑρᾴκῃ μυστήρια. *Ex Samothracia profectus in vicinia Idæ Dardaniam Urbem ædificavit, Trojanos Samothracum Myſteria docuit.*

Sed ais, in numiſmate non Samothracum, ſed Samiorum nomen occurrere, adeoque numisma horum potius videri? Reſponderi poſſet ex eodem Strabone: Sami nomen etiam Samothraciæ olim

olim datum eſſe, ſed ſi quis ob Junonis caput, Samique Jonicæ celebritatem, non Samothraciæ numiſma tribuat, ſed Samo, nec huic refragabimur, modo agnoſcat, notiſſimum Samothraciæ decus, non minore audacia ſuæ gloriæ Samios attexuiſſe, quam attexuerunt Vetuſtatem & ortum, Samothraces à Samiis oriundos mentientes, quos tamen Geographus lib. 10. graphicè refutat.

PRIMUM hactenus Viridarii nostri exegimus segmentum, recensendo Numismata quædam, quorum interpretatio haud adeò videbatur apparere. Nunc ad SECUNDUM transimus, contemplaturi *Gemmas*, numero quidem paucas, sed vel raritate spectabiles, cùm pars *ex Thesauro*, heu quondam! *Palatino* deprompta, hactenùs autem vulgata non sit; vel denuò interpretationis novitate, quæ ab aliis jam vulgatas in Theatrum rursus adducere jubet: Palatinas præmittimus.

I.
PEGASUS,
Hippocrenen in Helicone aperiens.

In Cameo.

PEgasum, Neptuni & Medusæ Filium, inde dictum, HESIODUS ait, quòd ad Oceani fontes natus sit. BOCHARTUS ab Ebraico vel Syriaco פג *Pag*, vel *Paga*, quod *frenum* significat, & סוס *Sus*, quod *equum* sonat, compositum *Pegasus* de-

F scendere

ſcendere arbitratur, eò quod ἵππος χαλιναγωγέμενος is fuerit. Frenum Pegaſo Minervam injeciſſe, indeque χαλινῖτιδα dictam, ex PAUSANIA conſtat. An autem inde nomen ipſius Pegaſi deſcendat? haud forſan abs ratione dubitaveris; neq; enim ab eo demùm tempore nomen ſuum accepit, quo freno domitus eſt, neque deinceps frenum patienter tulit. A fonte ἀπὸ τῆς πηγῆς dictum, vel ideo potuis credas, quòd non tantùm ad Oceani fontes natus ſit, ſed & aperto in Helicone fonte, quem ab eo *Hippocrenen* dixêre, ortum ſuum denuò inculcaverit. Res in Gemma noſtra ad oculum patet, nec deſunt Poëtarum teſtimonia. Aratus in Apparentib. verſ. 215. ſeqq.

ἱερὸς ἵππος.

Κεῖνον δὴ καὶ φασὶ καθ' ὑψηλοῦ Ἑλικῶνος
Καλὸν ὕδωρ ἀγαγεῖν εὐαλδέος ἵππου κρήνης
Οὐ γάρ πω Ἑλικὼν ἄκρος κατελείβετο πηγαῖς,
Ἀλλ' ἵππος μὶν ἔτυψε τὸ δ' ἀθρόον αὐτόθεν ὕδωρ
Ἐξέχυτο πληγῇ προτέρου ποδός. Οἱ δὲ νομῆες
Πρῶτοι κεῖνο ποτὸν διεφήμισαν ἵππου κρήνην.

Sacer equus.

Hunc etiam ajunt in excelſo Helicone
Pulchram aquam produxiſſe largi Equi fontis;
Nec unquam enim Helicon ſummus deſtillarat fontibus,
Verùm Equus ipſum feriit, atque copioſa inde aqua
Effuſa eſt ictu prioris pedis; Paſtores autem
Primi hunc potum appellarunt EQUI FONTEM.

Ictu prioris pedis, inquit, & in eo cum Gemma noſtra non convenit. Latini pedem non determinant. Apud OVIDIUM Metam. 15. Tritonia

Virgineum Helicona petit, quo monte potita
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata Sorores:
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures,
Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit.

Cui Urania:

Vera, inquit, *fama eſt, & Pegaſus hujus origo*
Fontis, & ad latices deduxit Pallada ſacros,
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas, &c.

Adda-

Addamus & HYGINUM in Poët. Aſtron. II. de Equo, *Hunc*, inquit, *Aratus & alii complures Pegaſum Neptuni & Meduſæ Gorgonis filium dixerunt, qui in Helicone Bœotiæ ungula ſaxum feriens, fontem aperuit, qui ex ejus nomine* HIPPOCRENE *eſt dictus.* En Saxum! quod apprimè cum gemma noſtra convenit; forſitan & tempus facti deſideres. PELIGNUS Poëta & hoc ſuppeditat.

Jamq; indignanti nova frena receperat ore,
Cum levis Aonias ungula fodit aquas.

Quid? an frena receperat? utique nec hæc in Gemma noſtra apparent? Receperat, ſed ore indignanti: imò & rurſus excuſſerat, ſi eos ſequaris, qui inde in cœlum avolaſſe ajunt; inter ſigna enim cœleſtia etiam apud antiquos freno caret, quanquam alii frena eum poſt apertum demum fontem recepiſſe arbitrentur. Sed de his ſuum cuique placeat. An autem fictum animal Pegaſus ſit, an verum, de eo haud forſan abs re quæſieris, cum Plinius author ſit, Pegaſos, Pennatos Equos, & cornibus armatos, in Æthiopia naſci: Imò & alio loco Pegaſos Equino capite inſignes inter aves numeret fabuloſas. Fabuloſum, ut alios taceam, facit & Fulgentius in Myth. lib. I. ubi elegantem rei ſenſum ſuppeditat, *De Sangvine Meduſæ,* inquit, *naſci fertur Pegaſus, in figuram famæ conſtitutus; Virtus enim, dum terrorem amputaverit, famam generat, unde volare dicitur, quia fama eſt volucris. Ideò & Muſis fontem ungula ſua rupiſſe fertur, quod Muſæ ad deſcribendum, famam Heroum aut ſequantur priorum aut indicent antiquorum.* Et iterum Lib. III. *Bellerophon, id eſt bona conſultatio, qualem Equum ſedet niſi Pegaſum? quaſi Pegaſeon, id eſt fontem æternum. Sapientia enim bonæ conſultationis æternus fons eſt. Ideo pennatus, quia univerſam mundi naturam celeri cogitationum Theoria colluſtrat: Ideo & Muſarum fontem ungula ſua rupiſſe fertur; Sapientia enim dat Muſis fontem,* &c.

II.

NYMPHA,

Cornucopiæ floribus replens.

VAria circumfertur de origine cornucopiæ opinio. Quidam Acheloi cornu faciunt, quidam Amaltheæ: quidam Tauri, quidam capræ. Qui Tauri fuisse asserunt, ab Hercule in pugna de Dejaniræ conjugio, Acheloo detractum arbitrantur; Qui Capræ, Jovis Nutricis ajunt fuisse. Non minor incertitudo etiam in reliquis est. Quidam ab Hercule fructibus repletum dicunt: quidam à Jove; quidam à Najadibus: alii ab Hesperidibus seu Nymphis. Herculis pugnam cum Acheloo Tauro, imò & Herculem cornucopiæ gestantem, genuinæ Antiquitatis monumenta hodienũ exhibent; exhibent & captam Jovis nutricem, & cornucopiæ in caprini formam effigiatum; Sed Jovem id floribus & fructibus replentem hactenus non vidimus, imò nec Nympham, nisi in unica, quam hic proponimus, Thesauri qvondam Palatini gemma, ad quam apposité recitaverim tersissimos OVIDII versus Fast. V. de cornu capræ:

Lac dabat illo Deo, sed fregit in arbore cornu,
Truncaq; dimidia parte decoris erat,
Sustulit hoc NYMPHE, *cinxitq; recentibus herbis,*
Et plenum pomis ad Jovis ora tulit.

Sed magis quadrat, quod idem Poëta libro Metam. IX, sub persona Acheloi, de Hercule fundit:

Nec satis hoc fuerat, rigidum fera dextera cornu,
Dum tenet, infregit, truncaq; à fronte revellit.

NAJA-

NAJADES *hoc pomis & odoro flore repletum*
Sacrarunt, divesq; meo bona copia cornu est.

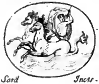
En poma & flores! illa qualia jam intra cornucopiæ fulgent; hos, quales Nympha elevat, pomis & spicis, recentibusque herbis jamjam sociaturâ.

Sed hæc Mythicè dicta sunt. Si mythologicè consideres, eadem sententiarum diversitas prostat. EUSTATHIUS in Periegesin Dionysii, ex interpretatione Chabotii ad Horatium; *Ferunt*, inquit, *Amaltheam fuisse vetulam lucro deditam & Mercatricem, quæ multum indiderat monetæ in cornu, & quia homines ditaret ac vita multum commodaret, sic est vocata. Quum autem Hercules illud abstulisset pecuniæ plenum, eoq; usus esset, ad voluptates perfruendas, hinc rumor facetus dilatus est, cornu Amaltheæ effundere Herculi omne genus bonorum.* NATALIS COMES *ab Ægyptiis*, ait, *est relatum, Ammonem Regem Partis Lybicæ, cum viseret regiones ad montes Ceraunios, reperisse Virginem formæ egregiæ, Amaltheam nomine, cùm qua congressus filium genuerit, qui Dionysius vocatus sit, Amaltheam autem constituisse Reginam propinqui loci, cujus figura, cum esset cornu bovis similis, dicta sit cornu Hesperidum. Ob fertilitatem verò regionis, quæ multiplices domesticorum fructuum arbores produceret, cornu Amaltheæ.* Alii, qui Acheloum fluvium faciunt, qualis revera fuit, sub cornu fracto, aquas intelligunt ex Acheloo in vicinos agros deductas, quarum liquore irrigata terra uberiorem & florum & fructuum copiam produxerit, adeò ut hinc Poëtico figmento de cornu, Nympharum ministerio floribus & frugibus repleto, non incongrua occasio fuerit. Horum opinionem eorum esse, qui ex fabulis verum colligunt, Strabo arbitratur Geogr. lib. X. Quicquid sit, abundantiam rerum cornu hoc significari, abundantiæ typus in nummis evincit: imo & abundantiam verborum significari evincit simulacrum Rhetorices, quod Amaltheæ cornu tenere, fructibus omnifariis refertum, LUCIANUS author est *in Rhetorum Præceptore*, cui & alibi Κέρας Ἀμαλθείας proverbii loco ponitur. Ita Horatius:

Aurea fruges
Italiæ PLENO *diffudit copia* CORNU.

III.

III.
NEPTUNUS
ΤΡΙΑΙΝΟΚΡΑΤΩΡ & ἽΠΠΙΟΣ.

Sard. Incis.

NEptunum hic cernimus, ferè qualiter in numiſmate Q. TUBERONIS apud Oiſelium; Eſt tamen differentia in eo, quod apud Oiſelium & currus appareat, & Equi marini frenis coërceantur: ut taceam laciniam veſtis, quæ ventis agitata circũ caput in propoſita gemma volitat: taceam Equorum in medio ſquamas, quæ allato in authore vel ſecus ſe habent, vel omninò abſunt. Neptunum Equis per æquora vectum, non tantum ex VIRGILIO diſcimus. lib. V. Æneidos, ſed etiam ex Poëtarum patre HOMERO Iliad. XIII. verſ. 23.

Ἐνθ' ἐλθὼν ὑπ' ὄχεσφι τετύσκετο χαλκόποδ' ἵππω
Ὠκυπέτα, χρυσέοισιν ἐθείρησιν κομόωντε.
Χρυσὸν δ' αὐτὸς ἔδυνε περὶ χροΐ. γνύετο δ' ἱμάσθλην,
Χρυσείην εὔτυκτον, ἑῦ δ' ἐπεβήσετο δίφρου
Βῆ δ' ἐλάαν ἐπὶ κύματ'.

Illuc (Argos) *cum veniſſet, ſub curru junxit æreis pedibus Equos*
Celeriter volantes, aureis jubis comantes;
Aurum autem ipſe induit circum corpus. Accepit autem ſcuticam
Auream, eleganter factam, ſuumq; aſcendit currum;
Cœpit autem agitare per undas.

Quæ verba, ſi ſcuticam & currum excipias, non tantum ad gemmam noſtram quadrant, ſed & edocent equorum celeritatem, aureumque

teumq; jubarum fulgorem, imò & auream ipsius Neptuni vestem, ORPHEUS in hymno etiam faciem Neptuni describit, χαρίωπα eũ appellans, quasi *gratiosus aspectu* esset, eadem procul dubio ratione, quâ VIRGILIUS ejus caput *placidum* vocat. HOMERUS comarum colorem tangit sub Epitheto Κυανοχαίτα *nigras comas habentis*, quod etiam LUCIANUS asserit. ORPHEUS de Tridente docet:

Χαλκοτόρευτον ἔχων χείρεσι τρίαιναν.

Ferro tornatum tenens manibus tridentem.

Quanquam ARISTOPHANES & hunc aureum fecerit *in Equitibus*:

Δεῦρ' ἔλθ' ἐς χορὸν ὦ χρυσοτρίαινε, &c.

Quicquid sit, à Tridente Neptunum cognomina meritum, & hoc evincit, & quæ apud PINDARUM occurrunt. Ὀρσοτρίαινος *tridente furens* dicitur: dicitur ἀγλαοτρίαινης, *Tridente Illustris*, & in Epigr. Gr. in Isthmo Corinthiaco Τριαινοκράτωρ, *Tridentis potens*. Tridentem ob triplicem aquarum naturam & virtutem liquidam, fœcundam, & potabilem effictum Fulgentius arbitratur: Alii quod Piscatores eo instrumento utantur, vel quod aptum sit instrumentum ad movendam terram, uti LILIUS GYRALDUS arbitratur.

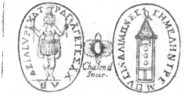
Sed ad Equos redimus. Eos squamis in medio contectos cernimus, quod antiquis in marmoribus vulgare est. Exemplum dabimus infra ex manuscripto Pighiano, ubi & uberior erit de iis dissertandi campus. Equorum bigas cernimus, quales & in numismatibus Crepereji Rochi apud URSINUM; Videtur autem numerus Equorũ promiscuus fuisse, cum quadrigas Neptuno tribuat ORPHEUS *in Hymno*: Τετράορον ἅρμα διώκων,

Quadrigatum currum gubernans.

Imo ex Equo Giganti infestum PAUSANIAS memoret: adeò ut non mirum, si tanquam Equorum domitor, *Equester* & Consus apud Romanos; apud Græcos autem ἵππιος & ἱπποκούριος fuerit appellatus; Equos primùm domuisse, artemq; equitandi ab eo traditam, indeque cognomen eum meruisse, DIODORUS SICULUS Author est. FESTus vel ad Pegasum arbitratur respiciendum, qui ex eo natus

tus ſit, vel ad Equuleum, qui loco ejus Saturno fuerit ſubjectus, vel denique, quòd tridentis ictu percuſſa terra equum excierit. PHURNUTUS velocitatem navigationis in medium adducit, quod naves in mari quaſi Equi viderentur. Sed hæc de Neptuno ſufficiant; ad alia tranſimus.

IV.
SEMELES TEMPLUM,
ET
Numen incognitum.

AT qua ſpe gemmam hanc Lectoris oculo ſubjiciam, cùm tamen altera ejus pars planè nobis incognita ſit? Eadem, qua totam opuſculi compagem: ut ſcilicet, quæ vel neſciero vel perperam dixero, ab aliis docear, ſimulque delicioſæ Antiquitatis cultoribus, ſi non meo, ſaltem alieno calamo ſatisfiat. Sæculum barbarum ſapit hæc gemma. Et inſcriptio & figurarum inconcinnitas rem ſatis evincunt. Pars prior Numen aliquod exhibet, id quod nō tantùm ex calatho patet, quem cum Serapide communem habet, ſed etiam ex quadruplici capitum compage, quam cum Jano. Quale numen hoc ſit, me ignorare ingenuè fateor, neque enim vel ex inſcriptione, vel ex cætero habitu certi aliquid colligere potui, inſcriptionis exordium ΔΕΙΑΝ ΣΥΡΙΑΝ, Deam Syriam, videbatur prodere, ſed quid hoc ad rem, cum Dea Syria non habitu virili, nec tribus capitibus culta fuerit, ſed eadem cum matre Deorum & Doctiſſimo Seldeno demonſtretur, & in variis adhuc Antiquitatis reliquiis oſtendatur? Forſitan ſubſcriptas literas ΑΠ. de Apamenſibus intelligendas cenſeas, adeoque numen aliquod Apamenſium indigitare. Id per me licebit, modò juxta doceatur, quale illud numen fuerit?

Sed

Sed in re obſcura ſatis erravimus. Averſa clarior eſt. Templum ea exhibet, in cujus vertice Avis. Avis, an Aquila, quales templis imponi ſolitas, ſupra oſtendimus? pronus ſum ut credam, neq; enim aliundè lux affulget. Templi ſtructura, ut dictum, rude ſæculum prodit. Cujus Templũ ſit, inſcriptio oſtendit, ΣΗΜΕΛΗΝ ΤΡΕΜΟΥΣΙΝ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, SEMELEN *tremunt Dæmones.* Ex quibus verbis non tantùm conjicere poſſumus, SEMELES hoc eſſe templum, ſed & intelligimus Deæ potentiam.

Semele Cadmi Thebarum Regis, ex Phœnicia oriundi, filia fuit. Quæ ob inſignem formæ præſtantiam à Jove adamata, ſive ſuperbia, ſive diffidentia legitur petiiſſe, ut eo Deus habitu ſecum concumberet, quo cum Junone ſoleret. Paruit Jupiter, licet invitus, quòd humanam imbecillitatem Divinæ majeſtati imparem ſciret, id quod & eventus comprobavit. Semele fulminibus conflagravit. Jupiter exertum ex utero ejus Bacchum ſuſcepit, & ſuo femori indidit, ut Menſes compleret, Matrem autem, Junone delinita, in cœlum tranſtulit, Deabusque adſcripſit.

Hæc eſt Fabula de Semele, qualiter ferè à Mythographis & Poëtis traditur. Deabus adſcriptam *Nonnus* docet:

Φλογερὴν Σεμέλην μεζανάστιον εἰς πόλον ἄστρων
Οὐρανὸν οἶκον ἔχουσαν ἀνήγαγε μητέρα Βάκχου
Αἰθερίοις ναέτῃσιν ὁμέστιον, ὡς γένος Ἥρης,
Ὡς τόκον Ἁρμονίης ἐξ Ἄρεος, ἐξ Ἀφροδίτης,
Καὶ καθαρῷ λύσασα νέον δέμας ἄθοπι πυρσῷ
Καὶ βίον ἄφθιτον ἔχεν ὀλύμπιον. Ἀντὶ δὲ Κάδμου,
Καὶ χθονίου δαπέδοιο, καὶ Αὐτονόης, καὶ Ἀγαύης
Σύνδρομον Ἄρτεμιν εὗρε καὶ ὡμίλησεν Ἀθήνῃ.
Καὶ πόλον ἕδνον ἔδεκτο, μιῆς ψαύουσα τραπέζης
Ζηνὶ καὶ Ἑρμάωνι, καὶ Ἄρεϊ καὶ Κυθερείῃ.

Ardentem Semelen exſulem in polum aſtrorum
Cœlum domum habentem reduxit matrem Bacchi,
Æthereis incolis contubernalem, tanquam genus Junonis:
Ut partum Harmoniæ ex Marte, ex Venere
Et puro ſolvens novum corpus, nigro igne.
Et vitam immortalem habuit cœleſtem, pro verò Cadmo,

 Et

Et immortali solo & Autonoe & Agave
Comitem Dianam invenit, & conversata est cum Minerva
Et Polum nuptiale munus accepit, unam tangens mensam
Cum Jove & Mercurio & Marte & Venere.

Ex his Apotheosis Semeles abundè licet pateat, addimus tamen & Orpheum, cui inter cœtera venustatis & Potentiæ elogia apertè non tamen *Dea* vocatur, sed & Παμβασίλεια *omnium Regina*, ex quo testimonio Gemmæ nostræ, qua Dæmones Semeles imperio subjectos audivimus, non exigua lux accedere videtur. Verba hæc sunt:

Κικλήσκω κούρην καδμηίδα παμβασίλειαν
Εὐειδῆ Σεμέλην ἐρατοπλόκαμον, &c.

Et paulò post:

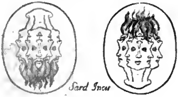
Νῦν σε θεὰ λίτομαι κούρη καδμηῒς ἄνασσα.
Voco puellam Cadmi. OMNIUM REGINAM
Formosam SEMELEN, *comam amabilem habentem.*

Et paulò post:

Nunc Tibi DEA *supplico puella Cadmia Regina.*

Tibi Dea supplico, an peculiaribus sacris? non dixero, potiùs carmine; Quanquam & solenne sacrum ΣΕΜΕΛΕΙΑ memoret Hesychius, quod Semeles honori peractum Eruditissimus Meursius arbitratur, in nobilissimo tractatu de Festis Græcorum. Verba hæc sunt: ΣΕΜΕΛΗ *incertum quale Festum fuerit.* HESYCHIUS: ΣΕΜΕΛΗ, τράπεζα παρὰ δὲ Φρυνίχῳ, Ἑορτή. *Puto Semeles fuisse.*

V.
QUATUOR OCULI
Decem faciebus perfectè delineatis Sufficientes.

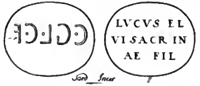
Sard Incu

Elegan-

Elegantissimam hanc gemmam non ob historiæ, quæ nulla est, raritatem, sed ob artificii & inventionis præstantiam, *BENEVOLO LECTORI* communicandam duco. Figuras biformes, immò & quadriformes hactenus Antiquitas obtulit. Bacchum *διμορφον Biformem* appellat ORPHEUS: Idqve inde, quod, ut DIODORUS docet, duo Bacchi fuerint. Caput biforme exhibet Tenediorum nummus ob conjugum, ut alibi dictum, unitatem & concordiam. De Jano res trita est, quanquam non item de *quadriformi*, de quo tamen & ipso modo vidimus, cujusque templum apud celeberrimum CHOULIUM cernimus. Sacratum à Lutatio Catulo, & à quatuor anni temporibus denominatum & effigiatum, docent & historia & ratio, quanquam alii alia comminiscantur; Sed ecce, subit & statua Jovis *quatuor vultus habentis*, τετραπρόσωπος, quam Manasses Rex Judæorum in templo Domini poni curasse SUIDÆ memoratur. Alii *quinqueformem* faciunt, ipsique eam Manassi tribuunt. Quoscunque adferas, non plures tamen effigies erunt, quam oculi. In nostra autem gemma effigierum numerus numerum oculorum quantum excedit? nec tamen cuiquam oculum dixeris deesse. Ingeniosum sanè inventum! eoque magis æstimandum, quo concinnius quinque maribus totidem fœminas juxit artifex. Si viros respicias, fœminæ vicem pilei supplent, si fœminas, virorum barbæ supplent vicem ornatus muliebris, quem, ut hodiè, ita & apud antiquos, luxus hominum ingeniosè variavit.

VI.

INSCRIPTIO.

Nceps & obscurus est hujus Inscriptionis sensus, sive aversam consideres, sive adversam; An tamen certi aliquid elici possit,

 ten-

tentabimus. Adversa C. G L. C F. exhibet. Cajum aliquem & Caji filium denotari, ex aliis innumeris tam Numismatibus, quam Lapidibus constat; Quis autem sub literis G L. intelligi debeat, ambiguum est. An *Glitius?* an *Glycerius?* an *Glesidius?* Omnium horum Inscriptiones apud GRUTERUM videas, & ultimi hujus cum C. prænomine, quamvis non C. F. sed *Herma*. Aversa LUCUM ELECTUM arguit, idque IN ÆDIBUS FILII; An autem sub literis VI. SACR. *Via Sacra* lateat, de qua Propertius lib. 2. Eleg. 1.

Actiaq; in SACRA *currere rostra* VIA.

An numen aliquod, cui lucus hic electus & sacratus fuerit, dubitari potest. Si primum statuas, sensus erit, *C. Glesidium C. F. lucum elegisse viâ sacra, in ædibus filii.* Si posterius, disquirendum est, quale numen sit, cui lucus sacratus dicitur. An *Vibilia Dea*, de erroribus viarum liberare solita, cujus meminit ARNOBIUS *lib. IV?* An *Vitula* Dea lætitiæ? An *Vitunus* Deus vitæ & nativitatis? an *Virtus?* an *Vintia?* an *Victoria?* Latissimus hic est conjiciendi campus. De lucis Deo alicui sacratis, non tantùm gentium historia, sed etiam Sacra declarat: Non tantùm Dii magni lucos visitabant, sed & Manes & Heroës, qui *Lares vitales* dicebantur, notante SERVIO, habitabant, indeque VIRGILIUS:

Nulli certa Domus, LUCOS *habitamus opacos.*

Et CICERO LIBRO II. de Legib: *Lucos in agris habento. Et Larium sedem &c.*

Sed ais, Lucos *in agris* Ciceronem ponere, inscriptionem autem nostram *in Ædibus?* Respondeo, fuisse non tantùm in agris, sed etiam ipsa in urbe. *Lucus in Urbe fuit media lætissimus umbra* inqvit Virgilius. 1. Æn. Ita *Lucus Semeles*, fuit in Regione XI. Lucus Forinarum in XIV. adstipulante REYNESIO: & idem CICERO *Lucum Vestæ* à Palatii radice in novam viam devexum, Divin. lib. I. Sed hæc ad Gemmam propositam dixisse sufficiat. Si quis certiora docere & possit & dignetur, habebo, quod grata mente & agnoscam & prosequar.

VII.

VII.

MARIS TERRÆQUE ET REGIMEN ET FELICITAS VIGILANTIAM requirunt.

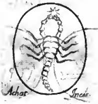
DUas hic gemmas proponimus, duplex vigilantiæ ministerium adumbrantes. In primo Gallus temoni insidet, suppositis Cornucopiæ & Delphino. In secundo idem Gallus poculo inter duo cornuacopiæ duosque Delphinos, spicam item & caput papaveris insistens, rostro muris frugibus infesti caudam invadit, perniciosum animal à præda retracturus. Delphinem esse maris Symbolum, Cornucopiæ esse Symbolum terræ in varia fructuū genera effervescentis, nemini opinor dubium est. Idem dixero de spica & de capite papaveris. Idem de temone, Symbolo regiminis: & de gallo, vigilantiæ.

Non rerum expressarum obscuritas Gemmas has commendat, sed concinna compositio, utilitasque virtutis, quam sub Gallo adumbratam regimini terræ marisque, rerumq; conservationi & necessariam discimus & utilem. Ad Gallum vigilantiæ Symbolū in mentem venit PAUSANIAS, qui & Minervæ Galeæ affictum memorat, idque ideò, quod hæc avis omnium sit pugnacissima: Vigilantiam scilicet non inermem, sed armatam intelligimus, qualis Regum solet esse, Maris Terrarumq; Dominorum, quorum ex regimine & vigilantia, circumpositoque Martiali robore, & hostium terror, & subditorum felicitas!

VIII.

SCORPIUS

Signum Cœleſte.

DUo ad hanc gemmam veniunt conſideranda: Scorpius, & Scorpii cum Stella conjunctio. Scorpionum eſſe duplex genus, unum *terreſtre*, pedibus ingrediens, permagnum, Vertebris abundans; alterum verò *aëreum* & volatile, membraneis alis, quales ſunt locuſtis & cicadis & veſpertilionibus, LUCIANUS in *Dipſadibus* ait. Alii tertium genus *marinos* addunt. Qui in gemma viſitur ad terreſtres pertinere videretur, niſi ſtella ad cœleſtem reduceret; Sed eadem utriusq; figura. *Octo pedibus* inſignis eſt, unde in Proverb. Ὀκτώπους vocatur; *Caudam elevat*, ad ictum parata, eoq; diſtinguitur ab eo genere, quod caudam jacentem trahit, Arabibusq; indè *Gerrara* dicitur, cujusmodi qui venentur, mittere Perſarum Reges à Perſicis Suſis in Mediam iter facturos, ÆLIANUS *lib.* 15. c. 26. refert.

Cauda ex variis internodiis conſtat, uti & *chelæ*. Chelas βόρεας, id eſt πολυφάγους appellat NICANDER *in Theriacis*, *notante* COEL. RHOD. *lib.15.c.7.* De numero internodiorum caudæ anceps quæſtio eſt. PLINIO teſtante, pluribus ſunt *Sena*, quibusdam tamen *Septena*. Alii conſtanter Septena reperiri aſſerunt, adeoque Nicandrum, qui Ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpii cauda ponit, non *novem internodia* intellexiſſe ajant, ſed indefinitè novem pro *multis* poſuiſſe. Aſſentirer effato, niſi appoſitè ad verba Nicandri *novem internodia* hic noſter oſtenderet. An autem Sculptoris id vitium

ſit,

ſit, an revera in quibusdam is numerus inveniatur, eorum deciſioni relinquimus, quibus teterrimos hujus inſecti exercitus penitius luſtrare, vel natura juſſit, vel nimius peregrinandi ardor licentiam præbuit.

Terræ partus eſt, id quod non Philoſophi tantùm, ſed & Mythographi teſtantur. Dum cæleſtis Scorpii Originem promunt, terrâ editum finxêre. Cùm Orion venaretur, & in eo exercitatiſſimum ſe eſſe conſideret, dixiſſetque & Dianæ & Latonæ, ſe omnia, quæ ex terra oriuntur, occidere valere, Terram, ajunt, permotam Scorpionem edidiſſe, qui eum interfecerit, ideoque à Jove, factum mirante, inter aſtra collocatus fuerit, ut ſpecies ejus hominibus documento eſſet, ne quis eorum aliqua re ſibi confideret, docente HYGINO.

Ita ad cœleſtem aſcendimus, quem in noſtra gemma ſtella unica evincit, licet omnibus inſignis non ſit. Novendecim ejus numerantur Aſtronomis, quarum binæ in unaquaque gelarum, in fronte tres, tres inter Scapulas, in ventre duæ, quinque in cauda, & in acumine, quo percutere exiſtimatur, duæ; Sed nulla inter gelas, quæ in ſitu cœleſti circuitu longo non curvantur tantùm, ſed & in diverſa abeunt. Adeò, ut hæc ſtella planè aliena ſit; Licet enim *Manilius* canat:

> *Æquato tum libra die cum tempore noctis*
> *Attrahit* ARDENTI *fulgentem Scorpion* ASTRO.

Quod ad gemmam forſan quadrare arbitraberis, notandum tamen ſub voce *Aſtro* non unam ſtellam, ſed totum aſteriſmum intelligi, qui, ut dictum, ex novendecim ſtellis conſtat; niſi fortè unam reliquis ardentiorem loco omnium poſitam contendas, id quod & in aliis uſu venire ſolet. Sed hæc Seges Aſtronomorum eſt, nec quicquam pro Stella Scorpio propria ad gemmam noſtram evincit. De Stellis alienis duplex occurrit opinio. Altera *Solem* in medium adducit, altera *Martem Planetam*. Utraque ſatis probabili nititur fun-

fundamento. Solem sub figura Stellæ antiquis præfigurari solitum, evincit vel unicum numisma spurcissimi Imperatoris Elagabali.

Solem, ut reliqua Zodiaci signa, ita & Scorpium permeare, in vulgus patet, unde & Phœbus, Phaëthontem de periculis admonens, ita inter cœtera fatur:

Per tamen adversi gradieris cornua Tauri
Æmoniosq; arcus violentiq; ora Leonis,
Sævaq; circuitu curvantem brachia longo
SCORPION. Met. lib. 2.

Nec abs re solem in Scorpio cœlaverit antiquorum superstitio; Si enim MANILIO fides, tunc fœcunditatem terris solet immittere, eosque, qui sub eo nati fuerint, Martios efficit. En verba!

SCORPIUS *armata violenta cuspide cauda,*
Qui, sua quum Phœbi currum per sidera ducat,
Rimatur terras, & sulcis semina miscet.
In bellum ardentes animos & martia castra
Efficit, & multò gaudentem sangvine civem.

Martios efficit Martii animalis signum; Mars enim ei dominatur, indeque altera Stellæ inter brachia Scorpii positæ, ratio est. Quidni huc detorqueam ejusdem Manilii effatum?

Pugnax Mavorti Scorpius hæret.

IX.

IX.
CENTAURUS.

CEntaurum, NIZOLIUS imperitè ſcripſit, eſſe monſtrum ex *homine* & *Tauro* connexum, procul dubio ſono vocis deceptus, quòd Taurum ea videatur arguere. Alii tamen, quòd non Taurum, ſed Equum in eo agnoſcant, hiſtoriam nominis rationem adferunt, quòd ſcilicet, bobus œſtro agitatis, cùm Theſſalus quidam Rex ſatellites ſuos ad eos revocandos ire juſſisſet, illique curſu non ſufficerent, Equos aſcenderint, & eorum velocitate boves ſecuti, eos ſtimulis ad tecta revocarint, eoque habitu viſi, locum & fabulæ dederint & nomini, ἀπὸ τȣ κεντεῖν τȣ̀ς ταύρȣς dicti, prout docet SERVIUS *ad Virgilium. Georg.* III. PALÆPHATUS Regem Ixionem facit, Centaurosque non Regis ſatellites, ſed Juvenes ex Nephele Montano pago, qui Equos primi domuerint. TZETZES *chil. VII. n. 99.* hanc Etymologiam rejicit, eò quod, ſi εἰσακοντίζοντες ταύρȣς Centauri dicti ſint, non *Centauri*, ſed *Centotauri* dici debuerint. Ita non abſurdè TZETZES, qui tamen aliam rationem ſubjungit, ſuperiore multò abſurdiorem, de ſtupro Nephelæ ancillæ ab Ixione illato, unde Centauri prodierint; quaſi verò κεντεῖν pro re venerea ullus ſcriptorum uſurpaverit? HENRICUS STEPHANUS à *ſtimulando calcaribus Equo* nomen deducit, indeque Hippocentaurum quaſi *Equi ſtimulatorem* arbitratur eſſe dictum, ſed formationis modum non aperit. Si me quæras, vel κεντοταύρȣς cum TZETZE, ſed inde, ob Euphoniam vocis, *Centauros* arbitraberis dictos, vel, quod novum quidem, ſed forſitan verius eſt, ἀπὸ τȣ̃ κεντεῖν τὴν αὔραν, quòd auram ſive Aerem Centauri ferire & quaſi ſtimulare viderentur, vel celeriter Equitantes, vel ex equis jacula emittentes. Hanc Etymologiam,

nescio annon fulcire possit Gemma nostra, in qua Centaurum cernimus, *jaculo* & *clypeo* armatum.

Jaculo & clypeo? Atqui DIODORUS Author est, alios *Piceis* radicitus evulsis, alios grandibus *Petris*, nonnullos succensis *facibus*, aliquos magnis *securibus* contra Herculem in prælium ruisse. Imo & HESIODUS, Diodoro longè antiquior, *Abietes* eis tribuit in pugna adversus Lapithas. Sed OVIDIUM in rem præsentem adducimus, qui licet in eadem pugna contra Lapithas *poculis*, fragilibus *Cadis*, Curvis *Lebetibus*, *Lampadibus*, *ara*, imo & *arboribus* & *Saxis* Centauros usos canat, Pyracmonem securiferum vocet, jaculumque primò solis Lapithis videatur abscribere, tandem tamen etiam Centauris tribuit, non tantùm Lycoten *Jaculatorem* vocando, sed & Nestorem a Teleboa *jaculo*, quod gesserit, vulneratum memorando. Nestor ipse Met. XII.

Chthonius quoque Teleboasque.
Ense jacent nostro, ramum prior ille bifurcum
Gesserat, hic JACULUM. JACULO *mihi vulnera fecit.*

Et quid si eundem etiam de Clypeo testem vocemus? Ita ille de CENTAURO.

Provolat Emathii spoliis armatus Halesi,
Quem dederat leto membris & corpore Latreus
Maximus. Huic atas inter juvenemque senemque,
Vis Juvenilis erat. Variabant tempora Cani.
Qui CLYPEO, *gladioque, Macedoniaque sarissa*
Conspicuus, faciemque obversus in agmen utrumque,
Armaque concussit, certumque equitavit in orbem.

Clypeum certe etiam in sequenti Gemma apud ANGELONUM cernimus.

In qua Centaurorum ex Gente fœmina, simul cum Masculo, Liberi Patris currui juncta, *Clypeum* prætendit. Centauros LIBERI consortio

consortio adscriptos, PERILL. SPANHEMIUS luculenter, & ex antiquitatum reliquiis, & ex idoneorum Authorum Testimoniis demonstravit. Consortii causam ebrietatem esse, cui impensè dediti fuerint Centauri, exemplis firmat NOB. TRISTANUS *Tom. II. p. 617.* Ubi & de fœminis plura adfert, præterque Centauros Thessaliæ, etiam Centauros Cypri memorat, cornutos illos, qui non ex Ixione & Nube, sed ex semine Jovis Venerem persequentis prognati fuerint; imo & *Ono-Centauros* ex ÆLIANO, qui non ex hominibus & Equis, sed ex hominibus & asinis compositi fuerint. Sed neutra Observatio ad propositam nostram gemmam quadrat, Pulcherrimus enim in eo *Equus* & *homo*, non Cornutus, sed *Juvenis*, & ferè qualiter Cyllarum OVIDIUS describit, dum canit:

Nec Te pugnantem Tua CYLLARE *forma redemit,*
(Si modo Naturæ formam concedimus illi)
Barba erat incipiens: Barbæ color aureus: aureaq;
Ex humeris medios coma dependebat in armos:
Gratus in Ore Vigor: Cervix, humeriq;, manusque,
Pectoraq; artificum laudatis proxima signis,
Ex qua parte vir est. Neque Equi mendosa sub illo,
Deteriorque Viro facies. Da colla caputque,
Castore dignus eris. Sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris:

Multò aliter CALLISTRATUS: *Ingressus in templum ingens,* inquit, *ac Venerabile, quod pulcherrimam in se formam continebat, vestibulum ante ipsum, primoque in Limine, Centaurum video, non Viro ex Homerica imagine Odyss. Φ. Sed Belluæ Sylvicolæ assimilem. Homo erat usque ad Ilia, descendendo Centaurus, in Equi gressum quatuor Cruribus nexum desinebat. Etenim Equum & hominem natura à dimidio secans, in unum corpus compegerat, partim artibus quibusdam secretis, partim sibi invicem consonantibus fabricatis. Sed enim à forma humana, quantum à Lumbo ad imos pedes subtenditur, detraxit: Equino autem Corpori, ademtam reliquam partem, ab umbilico descendentem, humanæ effigiei contribuit: ita ut Equus Caput desideraret, & cervicales toros, & quicquid in terga descendens latè extenditur;*

 Homo

Homo vero ab umbilico ad Pedum usque plantam ſtabilimentum requirat. Porro, cum tale ſit corpus, videas animum in artificio eminentem, & corpus efferatum, & vultui belluinum quoddam efflorefcens, & marmor Pilorum ornamentum pulcherrimè repræſentans, & omnia ad verum ſimulacrum properantia.

Hæc CALLISTRATI *in Statuis* Centaurum nobis proponunt, licet rudiorem, quam in gemma, talem tamen qualis in marmoribus frequens occurrit, qualis & infra Chiron, de quo plura ſuo loco. Memorare placuit, non quod noſtri formam, ſed quod figuræ nexum accuratius exponant.

Sed, inquis, Nomen hactenus & arma, imò & Corporis habitum exegiſti, cùm tamen incertum adhuc ſit, an unquam Centauri fuerint? Et ſi non fuerint, quidni & aperis rationem figmenti? Utrumque agam.

An Centauri fuerint, anceps apud Authores quæſtio eſt. Viſum à ſe alatum in melle Centaurum, PLINIUS *lib. 7. c. 3.* affirmat, additque, CLAUDIUM CÆSAREM ſcripſiſſe: Hippocentaurum in Theſſalia natum, eodem die interiiſſe. Imo & D. HIERONYMUS *in Vita Pauli* tradit, Antonium ad Paulum Eremitam pergentem, conſpexiſſe, ut ipſe loquitur, ***hominem equo mixtum***, cui opinio Poetarum *Hippocentauri* nomen indiderit. Hæc Teſtimonia quosdam induxerunt, ut Centauros fuiſſe non negarent.

Ego licet unum aut alterum, vel aberrante natura genetrice, vel occulto Dei Judicio, naſci potuiſſe facile credam, adeoquè in tantum, qui contrarium ſentiunt, LUCRETIO, PALÆPHATO, imo & GALENO non accedam; tamen adduci non poſſum, ut integram gentem, genusque, transfuſâ à parentibus in Liberos duplici forma, unquam mihi perſvadeam extitiſſe. Iis potius ſubſcribendum duco, qui Theſſalos primos Equorum domitores, inſolito habitu, Vetuſtæ ſimplicitati figmenti occaſionem dediſſe arbitrantur. Theſſalos certè Equeſtri laude celebres fuiſſe, neminem Eruditorum arbitror latere. Imò nec bello erant inertes, quod & ipſum ad Centauros quadrat, vel noſtra gemma aſſertum fulciente. Quid enim aliud jaculum & Clypeus, de quibus ſupra dictum? MANILIUS, dum horoſcopos pertractat, de eo, qui ſub Centauro naſcitur, inter cætera ita canit:

Aut

Aut onerabit Equos armis, aut ducet in arma. Id quod de Thessalis non minus dixeris. Plura, ut dictum, videbimus inter marmora.

X.

SCENICUS BACCANALIORUM LUSUS.

QUo referrem elegantissimam hanc GAZÆ quondam PALATINÆ gemmam, si verum fateri licet, diu dubius hæsi. Tres figuras in ea cernimus. Una calvo Sileni Capite insignis est, dextra sertum præfert, sinistram pallio exertam prætendit, prona, & jamjam casura, nisi ab alia juvenili, quæ retro visitur, pellemque à tergo dependentem gestat, retraheretur, & à casu servaretur. Juvenilis hæc, figurarum secunda est; sed cave hominem existimes! Larva enim est, artificioso nexu prioris tergo affixa, ut eò formidolosiore adspectu se obviis ostenderet. Id facile colligas ex figura tertia, quæ licet nuda sit, & ipsa tamen pellem sinistra gestat, elataq; supra verticem dextra, insolito priorum visu exterrita stupescit.

Dubitabam primo, annon *Lupercal Ludicrum* hoc schemate adumbraretur, quod ex Arcadia allatum, nudi juvenes, Lycæum Pana venerantes, simul cum Romulo per Lusum atque Lasciviam celebrasse, LIVIO memorantur; *Pelles*, quas exinde Luperci gestarunt, quibusque obvios verberabant, fœminas præsertim, fœcunditatis remedium id arbitrantes, Opinioni aliquatenus videbantur

 favere.

favere. Videbatur favere *arbor media*, cùm Ludicrum id non in urbe aliqua Romulus celebraverit, ſed in monte, qui ab initio à Pallanteo, urbe Arcadica, *Palatium*, deinde *Palatinus* dictus eſt. Et quidni figurarum etiam habitum in ſubſidium adducerem? Luſus certè & Laſcivia, quæ LIVIO apertè memorantur, etiam huic locum videbantur facere.

Hæc cum tacite mecum volverem, ſubiere *Bacchanaliorum ritus*, *ſcenicique Luſus*, Baccho dedicati, adeoque ſe inſinuarunt, ut opinione de Lupercali rejecta, *Bacchanalia Silenorum* in gemma crediderim adumbrata; Licet enim nec Thyrſi, nec Hædera, nec Pampinus, ſolita Bacchi, comitumque ejus, inſignia, in ea appareant, Unicum tamen SILENI ſimulacrum, ſive verum id ſit, ſive, quod propius, perſonâ inductum, non videtur permittere, ut aliò reſpicias. Fortè & *ſaturnalia* in mentem venient, quæ hilari feſtivitate, variiſque jocis & Luſibus celebrabantur, quibusque & ipſis Silenum quadrare, vel IMPERATORIS Teſtimonio planum videbitur. Sed Silenus non tam Saturno comes fuit, quàm Baccho, indeque à JULIANO Satyræ admiſcetur, non quòd Saturni aſſecla, ſed quod Cavillarum & riſus magiſter eſſet, ideoque de ſcenicis ſilenorum luſibus, Baccho Conſecratis, magis placet, cum perſonas Libero Patri ſacras fuiſſe, facile ex JUVENALI colligas Sat. VI. v. 70. ubi perſonam & Thyrſum conjungit.

Perſonam Thyrſumque tenent. Sed apertius teſtatur CALLIXENUS Rhodius apud ATHENÆUM, Pompam recenſendo, quam Ptolemæus ſoter, in honorem Liberi & inſtruxit & duxit, ubi non tantùm *Silenos*, ſed & *Perſonas* Tragicas, Comicas & Satyricas memorat, & has quidem non tàm prælatas, quàm *circa ſimulacrum Dei appenſas*, adeò ut his præmiſſis planior jam ſit ad figurarum contemplationem tranſitus.

SILENUM perſona refert, calvum illum Liberi patris Pædagogum. SILENUM *Calvum*, pleraque Antiquorum monumenta oſtendunt: *Bacchi Pædagogum* conſenſus Poëtarum, imò & Hiſtoricorum evincit. Illa videas apud PERILL. SPANHEMIUM, *Diſſ.* V. *& in annotationibus ad Julianum pag. 338.*

De

De hoc præter ORPHEUM etiam DIODORUS testatur, Παιδαγωγὸν καὶ τροφέα, *Pædagogum* Bacchi & *nutritorem* appellans. Nihil proinde mirum, si vino victus, & in casum pronus, incedere videatur. Semper Ebrium facit VIRGILIUS, & apud Eleos *Ebrietatem ei vinum è poculo porrigere*, *PAUSANIAS* memorat, ut taceam alia, quæ passim prostant, gravissimorum Authorum testimonia, quæ licet planum faciant de φιλοινίᾳ, parum tamen de corona, quàm manu præfert, parum de figura juvenili, quæ à tergo lapsurum retrahere videtur. Equidem non dubito, quin figura hæc juvenilis, juvenem aliquem Silenum adumbret, qualiter etiam in numismate Alexandri Severi apud ILL. SPANHEMIUM *ad Cæs. Juliani pag. 393. & in Toreumate pag. 432.* Licet enim PAUSANIAS scribat: *Maximos natu Satyrorum Silenos nuncupari*, id tamen superstite vetustatis supellectile non firmatur. Potius NONNO accedendum, qui *lib. XXIX. Dionys. v. 263.* tres Sileni filios memorat: aut *CATULLO*, qui & ipse certum Silenorum genus videtur facere, dum *Nisigenos* appellat, PINDARO & PAUSANIÆ, antiquissimum in Malea Laconum civitate natum asserentibus, non contrarius; quid enim obstat, quò minus hujus posteri in urbe Bacchi nutrice nati potuerint esse, cum Pater Pædagogus Bacchi fuerit? Sed de his constare videtur.

Corona aliquam lucem mutuat ex eodem NONNO, *Libro XIX. v. 161.* Ubi silenus Coronam Baccho memoratur texuisse. Quanquam enim ea ex hedera & vite fuerit, tamen & lauro Bacchum coronatum HOMERUS tradidit, cui arbori nescio an vel Arbor Gemmæ nostræ, vel etiam corona dissimilis sit? Arborem forsitan contra opinionem nostram, qua lusum Scenicum in gemma præfiguratum diximus, militare arbitraberis. Sed si consideres, non personas tantùm in Theatrum prodiisse, sed & montes, & flumina, imò integras regiones & Maria per Machinas, uti adhùc hodiè, ità & Vetustis temporibus, fuisse exhibitas, non miraberis de arbore; JULIUM POLLUCEM consule, & prolixè doceberis.

Tertia figura nescio an Faunum aliquem, an Silenum referat. Pellis certe Bacchi asseclam prodit. De utroque, si ad conspectum

trepidet,

trepidet, nihil mirum, cum ejusmodi perſonæ ad Terrorem occurrentibus incutiendum induxerint. Hinc APULEJO *Perſona Minax* vocatur,& apud JUVENALEM

Perſona pallentis hiatum
in Gremio matris FORMIDAT Ruſticus infans. Hæc de Opinione noſtra ſufficiant. Sufficiant & *Gemma ex Theſauro quondam Palatino deſumta.* Aliæ ſuccedunt, Doctorum ſolertia publici quidem Juris jam dudum factæ, debita tamen luce hactenus non illuſtratæ. Apud Angelonum eſt

XI.
DÆDALUS.

DÆDALUM, decantatum illum Athenienſium Artificem, nemo ignorare poteſt, modo ſacros Caſtalidum fontes primis ſaltem deguſtaverit labellis. Ex Regia Metionidarum gente ortum, *in Atticis* PAUSANIAS memorat. Idem Palamaonis filium facit, *in Boeoticis*. Eupalemi ſive Euphemi filium teſtatur TZETZES *hiſt. 19. Chil. 1.* PHERECYDES Erechthei, viri Athenienſis, & Iphinoes. Quidquid ſit, ab eo *tribus Dædalidarum* Athenis fuit, licet Athenienſes eo diutius uſi non ſint. Cum ſororis ſuæ Perdices filium Attalum, vel Acalum, vel ut alii, Telen diſcipulum per invidiam, ob rotam figlinam, vel ut alii, ob ſerram ab eo inventam, de tecto præcipitaſſet, fugere coactus ad Minoëm abiit, extructoque Labyrintho, quem ſupra ex Gnoſſiorum numiſmate protulimus, gloriam ingentem nactus eſt. Sed nec hic ſedes ei ſtabilis fuit. Cum Paſiphaes, Taurum ardentis, libidini obſecutus, Vaccam ligneam, cui illa incluſa, votis ſuis potiri poterat, exco-

excogitasset, & ipse custodiæ datus, Labyrinthum, quem fecerat, carcerem habuit. Ex eo ut se expediret, alas ex cera sibi filioque fabricavit, earumque remigio in Siciliam ad Regem Coccalum avolavit.

Hæc est historia, an fabula? de Dædalo, qualiter ferè ab Authoribus traditur. Addi possent & alia, quæ passim de eo memorantur; A Minerva scilicet Architecturam & universam ædificandi artem eum didicisse: asciam, perpendiculum, terebram, Glutinum & Lithocollum invenisse: Statuis oculos & crura & manus addidisse: Opera ejus rudia quidem & aspectu indecora fuisse, attamen numen veluti quoddam præ se tulisse: Pausaniæ ætate ex iis adhuc Herculem Thebis, Trophonium apud Lebadenses, Britomartim ad Oluntem in Creta, & Minervam, Ariadnæque chorum ex candido lapide, apud Gnossios, & Venerem apud Delios extitisse. Posset mentio fieri Uxoris, Gortinidis filiæ, ex qua suscepit Scillidem & Dipœnum, ut ait PAUSANIAS in *Corinthiacis*: Naucratis servæ, ex qua Icarum: & Mulieris Cretensis, ex qua Japygum, à quo postea Japygiam dictam STRABO *Lib.6.* Author est. Sed hæc omnia extra propositum sunt, nec ad Gemmam nostram quidquam faciunt. Alam fabricantem intuemur, planè qualiter Ovidio canitur, Met. VIII. fab. III.

Ignotas animum demittit in artes,
Naturamque novat; nam ponit in ordine PENNAS
à minima cœptas, longam breviore sequente,
Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tunc Lino medias, & CERIS alligat imas,
Atque ita compositas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves.

Quibus ex verbis & materia alarum innotescit, quas inde *Ceratas pennas* HORATIUS vocat, prout ipsum *fabrum volantem* JUVENALIS *sat. 1.* quod utique re ipsa accidisse non dixeris, sed fabulam fatearis, vel inde confictam, quod vela navium & antennas invenerit Dædalus, vel quod navibus ipse ex Creta in Siciliam fugerit. Hanc Opinionem latius deducit PALÆPHATUS in

fabulosis narrationibus, cujus ecce verba! *Dædalum una cum Icaro filio, quandam ob causam in Carcerem à Minoë inclusum fuisse ajunt, qui quidem Dædalus cum* FICTITIAS *sibi* PENNAS FABRE FACIENDO *aptasset, una cum Icaro illinc exiliisse fertur. Scientiam vero hanc Volantes homines faciendi, absque vel machina vel artificio, pennasque præsertim fictitias habentes; calluisse impossibile est. Tale igitur hoc erat, quod ab eis dictum est. Dædalus cum in Carcere esset, ac sese ipsum per fenestram quandam demisisset, scapham mare sulcaturus inscendit, quod simulatque Minos intellexit, qui illum abeuntem insequerentur navigia mittit. Id autem Dædalus atque Icarus agnoscentes, persecutoresque à tergo instare animadvertentes, vento terribili & vehementi cum impetu flante usi,* ADVOLANTES, *hoc est, navigantes circum pelagus vertebantur.*

XII.
DAPHNES
METAMORPHOSIS.

Daphne Ladonis fluvii Arcadici, vel ut aliis placet, Penei Thessalici ex Tellure filia, tantæ venustatis fuisse perhibetur, ut Apollinem ejus conspectus ureret: tantæ castitatis, ut Dei amores celeri fuga, imò &, si non interitu, tamen metamorphosi sua sibi evitandos censeret. Cùm amantis vim celeritate se superaturam desperaret, commiseratione matris in Laurum mutata est, in eamque abeuntem nequicquam complexus Apolo, qua Virgine potiri non potuit, eam arborem sibi sacram voluit.

Hæc

Fabulæ ſeries ex Mythographis patet. Gemma ex Angelono propoſita Daphnen exhibet in ramos jam jam excreſcentem. Aſſidet, & flebili amplexu fruſtratos amores lamentatur Phœbus. Phœbum lyra teſtatur, nôn fatidico pollice tacta, id quod ab hilari ſolebat, ſed humi abjecta, quod à mœrente. Lyra adjuncta eſt, inſtrumentum non ignotum amoris vel conciliandi, vel dulciter tranſigendi.

Per me concordant Carmina nervis,

Inquit, inter alia amoris delinimenta, Phœbus ipſe, Daphnem adhuc inſequens, apud OVIDIUM Poëtam elegantisſimum, qui ut totam fabulæ ſeriem eleganter expreſſit, ita nec eorum oblitus eſt, quæ ad gemmam hanc ſunt præcipua. Audi de Daphne.

Torpor gravis occupat artus,
Mollia cinguntur tenui præcordia libro,
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt.
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret.
Ora cacumen habent, remanet nitor unus in illa.

Audi de Phœbo!

Hanc quoque Phœbus amat poſitaque in Stipite dextra
Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.

De Daphne elegans eſt Deſcriptio apud LUCIANUM in veris hiſtoriis, lib. I. Cum portentoſas vites memoraſſet, quarum truncus inferior à terra ramoſus eſſet & craſſus, ſuperior autem Mulieres referret, ab utero fere ſurſum omnia perfecta habentes, ſubjicit: *Talem apud nos Daphnem deſcribunt, quam cùm Apollo jam jam comprehenderet, in arborem verſa eſt.* Appoſite ad Gemmam! Truncus enim etiam in hac à terra ramoſus eſt & craſſus, ſuperior autem mulierem refert, ab utero fere ſurſum omnia perfecta habentem, adeò ut de fabula Daphnes hac in gemma expreſſa dubitari non debeat.

De origine & ſenſu adhuc dicendum. Laurus Græcis ΔΑΦΝΗ dicitur: Inde nomen. Laurus ad Peneum Theſſalicum flumen frequens naſcitur, naſcitur & ad ripas Ladonis in Arcadia, & naſcitur ex terra fluvialibus aquis impregnata: Inde Parentes. Naſcitur

etiam Delphis, indeque si THEOCRITUM audis Phœbo dicata est, quanquam alii ad Vaticinia decurrant, quod Sacerdotes non tantùm lauro coronarentur, sed & Vaticinaturi ejus foliis vescerentur, imò quod & vera sômnia exspectarentur, ea fronde dormientis vertici suppositâ. Alii in Arboris calore, calorem solis aliquo modo referente, rationem ponunt, cujus intuitu & Lunæ simulacro ramum lauri datum legimus, ut scilicet pateret, calorem una cum lumine illam à sole mutuari. Alii ad usum medicum respiciunt, quod HERODIANO memorante, Lauri odores ad evitandam contagionem valeant, & rami ejus fulmine non tangantur, sed semper vireant. Hæc ex tribus Apollinis officiis desumta sunt. Forsitan adhuc alia adduxeris. Daphnen Tiresiæ filiam apud Delphos carmine usque adeo excellenti vaticinatam, ut Homerus ipse multa in suum poëma transtulerit, memorat DIODORUS. Daphnen Nympham, earum unam, quæ montem incolerent, à Tellure delectam, quæ Delphis, Oraculorum sedi, præsideret, PAUSANIAS Author est. An harum ex nomine, munerisque dignitate, fabulam arbitraberis confictam? Nihil video quod obstare possit; sunt tamen qui totam seriem ad moralia detorquere, & sub Daphnes in arborem semper virentem metamorphosi, Virginum, quæ pudicitiam suam intactam conservassent, malint immortalem contemplari gloriam.

XIII.
BELLEROPHON
PEGASUM DOMANS.

HAnc gemmam ex eodem Angelone eò libentius proponimus, quò apertius contra PAUSANIAM videtur militare.

Ita

Ita ille *in Corinthiacis*: Ἀθηνᾶν Θεῶν μάλιστα συγκατεργάσασθαι τά τε ἄλλα Βελλεροφόντῃ φασὶ, καὶ ὡς τὸν πήγασόν οἱ παραδοίη, χειρωσαμένη τε καὶ ἐνθεῖσα αὐτὴ τῷ ἵππῳ χαλινόν. *Minervam* ajunt *præ Cæteris Diis Bellerophonti, cum aliis in rebus opitulatam, tum verò à se domitum, freno jam imposito, pegasum dedisse.* Freno jam imposito? Atqui in proposita gemma frenum abest, nec Minerva Pegasum domat, sed Bellerophon? Nihil dubita. Surgit gemmæ Patronus. STRABO *Lib. 8.* Cum de Pirene, fonte Acrocorinthi, locutus esset, subjicit: ἐνταῦθα δέ φασι πίνοντα τὸν πήγασον ἁλῶναι ὑπὸ Βελλεροφόντου *Ibi Pegasum, cum biberet CAPTUM ajunt esse à BELLEROPHONTE.* Ita quod PAUSANIAS Minervæ adscribit, STRABO & GEMMA adscribunt Bellerophonti. An sibi contrarii? Si corticem respicias, sunt: si medullam, non sunt. Bellerophontem quidam ab occiso Bellero denominatum ajunt; sed verius, quasi βουληφόροντα *Consiliarium* dictum probat FULGENTIUS *Lib. III. pr.* inde præcipuè, quod HOMERUS,

> ἀγαθὰ φρονέοντα καὶ δαΐφρονα Βελλεροφόντην.
>
> *Bona Consulentem & prudentem*

appellet. Hunc si sequaris, jam constabit, idem esse, sive Minervam dicas frenum Pegaso imposuisse, sive ipsum Bellerophontem. Minerva enim aliud non est, quam prudentia; & prudentia opus erat equum, alis armatum indignantemque, domanti. Indignantem Pegasum frena recepisse, OVIDIUS Author est, versu quem & supra citavimus.

> *Indignanti frena receperat Ore*

Alas ob celeritatem ei datas, vulgò patet; Neque enim, si PALÆPHATUM audis, fieri posset, ut Equus volitet, etiam si omnium avium pennas sibi junxisset. Ita vel ex his intelligis non tam historiam, quàm fabulam hic exhiberi: Quanquam historia subesse possit, sive Bellerophontem Equi alicujus, celeritate quasi volantis, domitorem statuas, sive navigii gubernatorem, cujus vela alarum vices impleverint. De navigio suggerit idem PALÆPHATUS: De Equo PLINIUS, qui Bellerophontem primum Equo vehi docuisse *libro 7.*

cap.56. testatur, & HORATIUS, qui Equestrem peritiam ut extolleret, Neobulen allocutus.

Eques, inquit, *ipso melior Bellerophonte*

Accedit Bellerophontis Patria. Ephyra oriundus memoratur, propè *Argos Equis aptum.* HOMERUM audi.

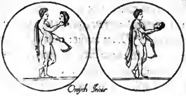
ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῷ Ἄργεος ἱπποβότοιο.
ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὁ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν
Σίσυφος Αἰολίδης. ὃ δ' ἄρα Γλαῦκον τεκεθ' υἱόν.
Αὐτὰρ Γλαῦκος ἔτικτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην.
Τῷ δε Θεοὶ κάλλός τε, καὶ ἠνορέην ἐρατεινὴν.
Ὤπασαν.

Est Civitas Ephyra in recessu Argi Equis apti
Hic autem Sisyphus fuit, qui prudentissimus existitit Virorum
Sisyphus Æolides. Hic vero Glaucum generavit filium.
Verum Glacus genuit inculpatum Bellerophontem;
Huic autem Dii pulchritudinem & amabilem Virilitatem
Dederunt

Quibus ex verbis simul & de genere Bellerophontis constat: Constat & de pulchritudine & virilitate, quas in gemma mirificè expressas cernimus.

XIV.

XIV.
IN FUNDAMENTIS TEMPLI CAPITOLINI. CAPUT HUMANUM repertum.

Duplex Onyx *in Dactyliotheca* ABRAHAMI GORLÆI, inter Gemmas ſolutas No. 35. & 36. hominem nudum exhibet, dextra caput humanum præferentem, ſiniſtra ligonem tenentem. Ligonem ſtatuimus, idque moniti numiſmate Cartejæ *Theſ. El. Brandenburgici*, in quo Vir quidam ſimili inſtrumento terram percutiens & fodiens cernitur. Duorum ſcilicet generum erant ligones, vel lati & quadrati, vel in acumen exeuntes, qualem in propoſito cernimus. Acumen iſtius modi COLUMELLA Ligonis dentem appellavit, & non unum interdum fuiſſe ex hoc SIDONII intelligas.

> *Flexi dum forte Ligonis*
> *Exercet dentes.*

Ex quo ſimul & de forma conſtat, cujus intuitu, STATIO *lib. 3. Theb.* INCURVI LIGONES vocantur, adeo ut de ligone dubium non ſuperſit, niſi forte ſimilem fere figuram *falcis* in medium adducas, quam in ſequenti Ejusdem GORLÆI No. 64. *Gemmarum ſolutarum*, Saturnus præfert.

Sed

Achat ... inter

Sed longitudine ea differt & forma, licet acumine non minus ac ligo conſpicua ſit, qua ratione & ipſa *dentis* nomen meruit, apud VIRGILIUM, ſed *dentis Saturni*, qui OVIDIO *lib.1.faſt. Falcifer*, & in Ponto *falcitenens Deus* audit: alias, ut quidam rentur, vel *à ſuturando*, propter annonæ erogationem, nomen ſortitus: vel *à ſatu*, quod Stercorationi præſit, & Agriculturæ, quod officii genus in Gemma per ſpicas exprimitur, dilucidatque alias ejusdem GORLÆI *in Dactyliotheca No.117. & 175.*

Onyx incer

In Cujus prima mulier cum ligone & capite papaveris, & à tergo ſpica; in ſecunda rurſus loco capitis papaveris, caput humanum cernitur. Ligo fodiendæ terræ inſtrumentum, non tantùm in effodiendis ædificiorum fundamentis uſurpatur, ſed etiam in agricultura, adeoque facile conſtat, caput papaveris & ſpicam, ad hanc ſolam pertinere, ſpicam autem & caput humanum, non tantum Agriculturam tangere, ſed etiam hiſtoriam effoſſi Capitis humani ſimul adumbrare, quo prodigio futurus Romanorum dominatus, & ex dominatu procedens agriculturæ ſecuritas, annonæque copia Romanis innotuit.

XV.

XV.
CLOELIA.

INter Camæos, ab ANGELONE publici juris factos, etiam propofita mulier vifitur, Equo ad Curfum incitato vecta; fed nomen, uti nec in reliquis, adfcriptum non eft. CLOELIAM ea adumbrari, facile opinor perfuafero. Nota eft Virginis Virtus, & facinus! Notum virtutis præmium! Cùm Porfenna Etrufcorum Rex, Romanis gravi obfidione Virgines obfides extorfiffet, illa per Tiberim fugiendi reliquis & Author & Dux, adeò Regem perculit, ut Equo bellico donatam dimitteret, Romanique ftatuâ Æneâ redeuntem honorarent. An per flumen tranaverit, an equitaverit, anceps apud Authores affertum eft. Secundum VIRGILIUM, *Æn. 8.*

Fluvium Vinclis INNAVIT CLOELIA ruptis

Secundum *JUVENALEM.*

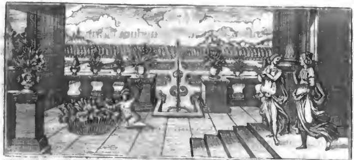
Imperii fines Tiberinum Virgo NATAVIT.

Ita & DIONYSIUS *Halicarn. A Cuftodibus, precibus contenderunt, ut fibi flumen adire, & fe lavare permitterent, quum id impetraffent, eos rogarunt, ut tantifper à flumine recederent, donec fe laviffent, & Veftes refumfiffent, ne fe nudas viderent, quumque id illi feciffent, CLOELIA illas adhortante, primaque incipiente, FLUVIO TRANATO, in urbem funt reverfæ.* Et LIVIUS *lib. 2. cap. 13.* CLOELIA *Virgo, una ex obfidibus, quum Caftra Etrufcorum forte haud procul ripa Tiberis locata effent, fruftrata Cuftodes, dux Agminis Virginum, inter Tela hoftium,* TIBERIM TRANAVIT.

K Multò

Multò aliter FLORUS: *per patrium flumen*, inquit, EQUITABAT: & AURELIUS VICTOR, *Porſenna* CLOELIAM *Virginem nobilem inter obſides accepit, quæ deceptis Cuſtodibus noctu Caſtris egreſſa*, EQUUM, *quem fors dederat, arripuit, &c Tiberim Trajecit:* His accedit & noſtra gemma, in qua Equus poſterioribus pedibus flumen premit, adeò ut vel hinc colligas, eum habitum hinc exprimi, quo Tiberim ingreſſa eſt; nec forſitan dubium, quin eodem & ſtatua fulſerit, quam in Via ſacra, quæ in Comitium fert, Clœliæ poſitam, DIONYSIUS *Halicarnaſſenſis* memorat. De loco audiatur & SENECA *de Conſol. Equeſtri inſidens ſtatua, in ſacra via, celeberrimo loco, Clœlia exprobrat Juvenibus noſtris pulvinum aſcendentibus, in ea illos urbe ſic ingredi, in qua etiam fœminas equo donavimus:* Quibus ex Verbis ALDUS MANUTIUS colligit, Verſum hunc apud CIC. *off. lib. 1.* Statuæ inſculptum fuiſſe:

Vos etiam Juvenes animum geritis muliebrem
Illa Virago Viri!

TErtium Viridarii nostri segmentem varia nobis Inscriptiones objicit, vel cum figuris illustres, vel absque figuris memorandas. STEPHANUS WINANDUS PIGHIUS, nobilioris Antiquitatis sedulus inquisitor, non hujus tantùm, sed & sequentis capitis suppeditat divitias. Autographum ejus inter Manuscripta Bibliothecæ Electoralis Brandenburgicæ asservatur, variante pulcherrimæ mercis copia refertissimum. Ad GRUTERUM, REYNESIUM, aliosque Authores, hoc in genere non obscuros, id examinantes, plurima jam vulgata, pauca hactenus inedita, quædam etiam à vulgatis diversa deprehendimus. Quæ jam vulgata, sufficientique commentario illustrata prostant, hoc volumine tangere religio nobis est. Quæ à vulgatis differunt, confidimus fore delectationi: Quæ nondum edita, emolumento. Utraque proponimus, non ad rationem ordinis, sed ut quæque sese obtulerunt.

I.

MEMPHIS.	MAL
POMPEIAE LIBRARIA.	ATIAE
V.A. XX.	VALER

INscriptio hæc est apud CL. SPONIUM *in Miscell. Erudita Antiquitatis pag. 224.* Unica quidem litera diversa, sed quæ

diverſum planè ſenſum inducit. Secundum PIGHIUM Memphis Libraria fuit; ſed ſecundum SPONIUM, fuit Pompeja. Si quæras utri credendum, judicium, niſi inſpectione lapidis firmetur, difficile dixerim. Senſum integrum & planum dedit PIGHIUS, innuens Memphim, Pompejæ Librariam vixiſſe annos XX. Sed planum dedit & SPONIUS, ſi Memphim Pompejæ Librariæ monumentum poſuiſſe intelligas, vixiſſe autem Pompejam Annos XX. Hæc utcunque fuerint, indicaſſe ſufficiat.

De Voce *Librariæ* major cura. SPONIUS Librarias dictas ait, quæ pondera librabant, *à Libra* ſcilicet: quod licet veterum authoritate non ſtabiliverit, & Libraria à Libra adjectivè apud COLUMELLAM legatur, tamen & ſubſtantivè, pro ea, quæ pondera librabat, & penſa ancillis diſpertiebat, JUVENALIS poſuit, Sat. VI. verſ. 475.

- - - *Nocte Maritus*
Averſus jacuit, periit LIBRARIA, *ponunt*
Coſmetæ tunicas.

quo loco vetus SCHOLIASTES *Librariam, Lanipendiam* interpretatur, quod ſcilicet lanas penderet, & penſa, quæ inde, à pendendo ſcilicet, dicta ſunt, ancillis diſpertiret.

Forſitan Librariam intelligas, quæ libros vel tranſcribebat, vel vendebat, idque ideò, quod Librarius eo ſenſu apud idoneos Authores legatur, priore ſcilicet apud CICERONEM, LIVIUM & HORATIUM, poſteriore apud CATULLUM ad Calvum, Epigr. 14. ſed virilia hæc officia fuere, nec ſine Veterum authoritate ad fœminas extendenda. Fœmina fuit Memphis, & fuit Libraria, id eſt Lanipendia fœminæ: Pompejæ ſcilicet, quæ an Cæſaris uxor fuerit, quam ob ſuſpicionem adulterii cum Clodio repudiavit, an Sexti Pompeji filia, pignus initæ cum Triumviris concordiæ Marcello deſponſata, ſed non deducta, quæ poſtea Scribonio nupſit, an alia, anceps & incerta diſquiſitio foret.

II.

II.

L. CORNELIVS.
L. F. GAL. CINNA.
II. VIR.
MVRVM LONG. P. C I I.
EX. D.D. F.C. IQ. P.

Est hæc Inſcriptio apud REYNESIUM Claſſe II. Numero 19. Sed Cornelius ibi non L. ut apud PIGHIUM, ſed CN. Prænomen habet, quæ differentia cauſa eſt, ut hic denuò proponendam cenſeamus. Series ita legitur: L. CORNELIUS Lucii Filius GALLUS CINNA DuumVIR MURUM LONGUM Pedes Centum & duos EX Decreto Decurionum Fieri Curavit Idem Que Probavit.

III.

MANLIAE. IVCVNDAE. NVTRICI.

REYNESIUS Claſſe XI. No. 50. Inſcriptionem habet in Hortis Maffæorum Romæ exſtantem, quæ an cum propoſita eadem ſit, an diverſa, Lectori dijudicandum relinquimus: Ita habet:

MANLIA SEVERA
MANLIÆ SECUNDÆ
NUTRICI.

Hanc noſtra pleniorem eſſe, non diffiteor, adeoqve nomen *Manlia Severa* libenti animo agnoſco; An autem loco *Secundæ*, *Jucundæ*, an vice verſa legendum ſit, ipſe lapis diſcernat neceſſe eſt. Differentiam indicare volui, ut veritatis eruendæ occaſio eſſet, nec PIGHII de Nutrice ſileretur ſententia, quam ille his verbis adſcripſit:

Nutrices, inquit, *Libertinæ ſortis erant*: *Puellas Virgines*,

 in

in ludum Literarium commeantes comitabantur. LIVIUS *Lib.3. de Virgine puella, quam Appius Xvir servituti addicavit: Virgini venienti in forum (ibi enim in taberna literarum ludi erant, Minister Xviri libidinis manum injecit.* Et paulò post: *Pavida puella stupente, ad clamorem* Nutricis, *fidem Quiritium implorantis fit, concursus.*

IV.

LIVIVS . AVGVSTI
TABVLARIVS
ATALIANVS.

INscriptio hæc quod sciam hactenus vulgata non est. CL. SPONIUS in Miscellaneis Tabularios intelligit Notarios sive Scribas Publicos Rationum rerumq; Castrensium: ut apud GRUTERUM *Tabularii Rationis Fisci, Tabularii Rationis Hereditatum, Tabularii Patrimonii Cæsarum.* Ideò autem arbitratur Tabularios dici, quod Tabulis ligneis, eburneis, ferreis, marmoreis consignarentur acta scriptaque, quæ nunc chartæ pergamenoq; inscribuntur; Idem p.218. Tabularii, ait, qui tabulas publicas & Archiva curabant & custodiebant, unde in Gloss. Lat. Gr. Tabularius Γραμματοφύλαξ, λογιστής & λογοποιός. Videri possunt & SIDONIUS *ad Petrejum*, & SENECA *Ep. 89.* & addatur PANCIROLL. *de Magistratibus Municipalibus* c. XXI. Alio planè sensu, quam quo Tabellarius, de quo CICERO *ad Terentiam lib. 14. Ep. 22.* Tabellarium appellans, qui literas perfert, id quod & colligas ex Epistola ad Pætum *l. 9. Ep. 15.* his verbis: *Duabus Tuis Epistolis respondebo: uni, quam triduo ante acceperam à Zeto: alteri, quam attulerat Phileros* TABELLARIUS. Et hinc apud eundem: *Tabellarios mittere & remittere: Tabellarios excutere & scrutari; Tabellarios deprehendere & subministrare,*

V.

V.

DIIS
MANIBVS.
C. STATILI.
MAXIMI.
MENSORIS.
AEDIFICIORVM

GRUTERUS pag. 623. No. 7. fere ſimilem inſcriptionem habet, aitque, Arulæ inſcriptam, Romæ in Vinea Carpenſi exſtare. Unica differentia eſt, quem noſter *C. Statilium* vocat, Gruterus *L. Cæcilium* appellat, ſervato utrinque *Maximi* Cognomine, Servato & *Menſoris Ædificiorum* officio. Quem *Menſorem Ædificiorum* vocant lapides, eum ſimpliciter *Menſorem* appellant Authores. Erat ſub Magiſtro Officiorum, Principemque, in aliquam civitatem iturum, præibat, & domos, in quibus quisque hoſpitaturus eſſet, ſigno denotabat: diverſus à Metatore, quod hic integris Caſtris locum deligebat, ille ſingulis hominibus vel in Caſtris vel in Urbe. Plura videri poſſunt in commentariis PANCIROLLI ad Notitiam Imp. Orient. cap. LXV. & GOTHEFREDI ad Cod. Theod. Tom. II. lib. VI. Tit. 34. *de Menſoribus* & lib. VI. Tit. 8. Leg. 4. *de Metatis*.

VI.

FONTI. DIVI
NO. ARAM
L. POSTVMIVS. SA
TVLIVS. EX. VOTO.
D. D. D.

EST Inſcriptio apud GRUTERUM unica litera à noſtra diverſa, qui PIGHIO Satulius eſt, is GRUTERO *Statulius* cognominatur. Quicquid ſit, aram ab eo erectam Fonti, ex hoc monumento diſcimus, & ne cauſa cultus deeſſe videretur, innuit, hoc ſe facere Fonti Divino. Divinis ſcilicet honoribus colebantur fontes, dice-

dicebanturque ea sacra cognato vocabulo *Fontinalia.* VARRONEM & FESTUM testes apponimus. Festus ita: *Fontinalia fontium sacra, unde & Roma fontinalis porta.* VARRO: *Fontinalia à fonte, quod is dies feria ejus. Ab eo autem tum, & in fontes coronas jaciunt, & puteos coronant.*

VII.

LONGINVS	C. IVLIVS CAESARIS L
OSTIARIVS.	DEMETRIVS.

GRUTERUS quidem aliis in inscriptionibus Longinum & C. Julium Demetrium memorat, sed illum Ostiarium, hunc Cæsaris Libertum fuisse, non memorat. Utrumque ex Pighiana intelligimus. *Ostiarii* officium fuisse portas custodire & impedire ingredi volentes, ex SUIDA docet CL. SPONIUS. ILL. du CANGE in Glossario plura collegit, quæ honorifica tanti viri cum mentione huc transscriberem, nisi longiora forent. Notare tamen licebit: apud antiquos Romanos ædilitiorum nomen Ostiarios gestasse: *Ostiarium Palatii* primum inter Ministeriales Palatinos, qui majoribus ministris suberant, fuisse: Goterianum *Magnificum Ostiarium* memorari in Epist. Hadriani PP. 92. Codicis Carolini: Francolinum *Ostiarium Regis* apud Odorannum in Chron. An. 1031. Gerungum *summum sacri Palatii Ostiarium* apud Frotharium Tullensem Ep. 2. 4. *Ostiariorum Magistrum* apud Eginhardum Anno 822. Athonem *Ostiarium Caroli Imperatoris* apud Hincmarum de villa Novilliaco in Appendice ad Flodoardum: Fuisse & *primum gradum Ordinis Ecclesiastici*, ad eumque pertinuisse Claves Ecclesiæ, ut Clauderet & aperiret Templum Dei, & omnia, quæ sunt intus extraque, custodiret, fideles reciperet, infideles & excommunicatos rejiceret. Authores prædicta confirmantes videri possunt apud Eundem ILL. *Dominum* Du CANGE. Nobis sufficit notasse differentiam inter *Ostiarium Palatii* & *Ecclesiæ*; Notasse & dignitatem, ne aliquis Ostiarii munus inter vilia & abjecta fors per imprudentiam reponat.

VIII.

VIII.

PARTHAS.	ΙΟΥΛΙΑ ΑΝΘΟΥ.
CAESARIS.	ΣΑΜΙΑ ΩΝΟΣΑ
VNCTOR.	ΔΕΛΦΗ ΧΑΙΡΕ.

DUæ hæ inſcriptiones uno ſecundum PIGHIUM continentur lapide. GRUTERUS priorem tantum exhibet, eâ tamen cum differentia, quod non *Partham*, ſed *Pantham* hunc Cæſaris Unctorem appellat. *Unctores* erant qui Unguentis Odoribusque variis balneum ingredientes, aliosque ungebant. Unctor *ſordidus* vocatur Martiali; ſed noſtro elevatioris fortunæ umbram circumfundit appoſitum Cæſaris nomen. Græca inſcriptio per ſe patet. Latinè ſic redderes. *Julia Florens, Soror Milonis, Vale!*

IX.

ANVS. AD.
DVOMVIR
CONLEGI. ANVLARI
LOCVM. SEPVLCHM
IN. FRONTE. PEDES XXV.
IN. AGRO. PEDES XXV.
DE SVA. PEQVNIA.
CONLEGIO. ANVLAR
IO
DEDIT.

CUjus honori propoſitum Marmor erectum fuit, ejus nomen mutilavit injuria temporis, adeo ut temerè acturus ſit, qui ſine veterum authoritate id reſtituere præſumſerit. Duum virum *Collegii Annulariorum* fuiſſe, locumque ſepulchralem col-

L legio

legio dedisse, ex residuis clarum est. Collegium Annulariorum hactenus inter Antiquitatis reliquias, quod sciam, non apparuit. Fuisse Annulorum artifices, qui Græcis Δακτυλιογλύφοι vocantur, HENR. STEPHANUS ait, allegato in rei fidem CICERONE 4. Acad. *An tibi erit quærendus ANNULARIUS aliquis?*

X.

M. VLPIVS. AVG. LIB. PLOCAMVS
EX. DOMV. AVG. SCASOR.
ET. IVLIA. CHELIDO. CONTVBER.
EIVS. C. IVLIO. RVFO. FIL. PIISSIM.
FECERVNT. ET. SIBI. ET. POSTERISQ.
SVIS. VIXIT. ANN. XVIIII. MEN. V. D. XV.

REYNESIUS classe IX. No. 66. ubi hanc inscriptionem proponit, loco vocis SCASOR, legendum arbitratur STATOR, remittitque Lectorem ad alias inscriptiones, in quibus Statoris mentio occurrit. Sed SCASOR, & non STATOR, in proposita legendum esse, CODEX THEODOSIANUS persuadet *Lib. 2. de Excusat. Artificum*, ubi inter eos, qui ab universis muneribus vacare jubentur etiam SCASORES nominantur. GOTHOFREDUS legendum arbitratur *Scansores*, eò quod GLOSSA: *scansor* καταϛεωτης: vel *Stratores*, qui pavimenta sternebant: vel *Scansores*, qui circa gradus seu scalaria occupati essent, per quos scanditur. Sed frustra laborat, si non de sensu, tamen de voce, cum *scasores* legendum esse, nostrum marmor liquidò evincat.

XI.

XI.

CHARACTERI.
TI.CAESARIS. AVG.
PEDISEQ.PRIMIANO.

De *Pedisſequis* variæ ſunt apud GRUTERUM inſcriptiones ſed de *Pedisſequo Primiano* res non adeò trita eſt. Pedisſequi ex ipſa vocabuli notatione ſunt ii, qui Dominos à pedibus ſequuntur. Ita apud PLAUTUM: *Pedisſequus Tibi ſum*, & CICERO ad Atticum: *Mihi videtur una conciuncula, clamore pedisſequorum noſtrorum eſſe peritura*; & pro domo: *Conculcari hunc à Pedisſequis juſſit*.

XII.

MARII.MAXI
PRAEF.VRB
PROCOS.
SVFFRACAT

Marium Maximum, qui hic nominatur eundem eſſe, cum L. Mario Maximo, cujus infra mentio habebitur, vix dubitari poteſt. Utrinque enim *Præfectus Urbis* dicitur, utrinque *Proconſul*. Ultima Vox SUFFRAGATOREM prodit, ſed nomen ejus injuria temporis abolevit. Suffragatores antiquitus erant, qui ſuffragabantur, ſive ſuffragio ſuo, aliquem in petitione honoris juvabant, Græcis ψηφοφόροι: Ita CICERO pro L. Murena ad Ser. Sulpitium: *Tua Nobilitas, tametſi ſumma eſt, tamen hominibus literatis & hiſtoricis eſt notior, populo vero &* SUFFRAGATORIBUS *obſcurior*. Et PLAUTUS in Caſina Act. 2. ſc. 4. *Ego Te & ſuffragatores ulciſcar Tuos*. Poſterioribus

rioribus temporibus idem significabat; quod vulgo *suffraganeus*. *Suffraganei* autem erant Episcoporum adjutores. De quibus plura apud DOM. DU CANGE in Gloss. med. Lat.

XIII.

HAnc inscriptionem & GRUTERUS & BOISSARDUS exhibuerunt uterque non exigua à PIGHIO cum differentia. GRUTERUS, pro ΕΩΟΣ, habet ΕΩΣ: pro ΤΕΙΜΙΩΤΑΤΗ, ΤΕΙΜΙΩΑΡΑΙ: *Rotam*, figurarum alteri à tergo appositam, omittit, aitque, *baculum supra Gryphum* demitti; BOISSARDUS, loco literarum Θ. Η. substituit Θ. Κ. loco ΚΗΝΣΩΡΕΙΝΑ legit ΚΗΣΩΡΕΙΝΑ, in voce ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΑ loco Θ. literam Τ. venditat, suppressoque spei simulacro, alteri, loco baculi, palmam appingit, omissa denuo rota, & assurgente coram non Grypho, sed cane: Quæ omnia in

pro-

proposita secus se habent, adeò ut hæc differentia sufficiens mihi causa sit, ut cramben bis coctam denuò recoquere sustineam.

Quod inscriptionem attinet, procul dubio GRUTERUM errasse fateberis, procul dubio agnosces BOISSARDUM loco Θ.H. literas Θ.K. rectè substituere, cum statam & usitatam formulam. ΘΕΟΙΣ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΙΣ *Diis manibus*, iis credi debeat expressisse artifex, quam plena literarum serie apud eundem BOISSARDUM parte V. p. 94. & parte VI. pag. 144. legimus.

Sed in his ut BOISSARDUM amplectimur, ita non probamus omissam literam N. in voce ΚΗΣΩΡΕΙΝΑ, pro ΚΗΝΣΩΡΕΙΝΑ. Censorina notissimum nomen est; at Cesorina nullibi, quod sciam, legitur: simili modo in voce ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΑ, non literam T. sed Θ. agnoscendum arbitramur, tum genuina vocis Etymologia moti, tum duplici, GRUTERI scilicet, & PIGHII Authoritate.

His ita præmissis de sensu inscriptionis laborandum. Gruterus ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΟΣ *spei resurrectionis*, videtur interpretari, an autem Vox ΕΩΣ pro resurrectione ponatur, haud abs re fortasse dubitaveris. Auroram ea sonat, non resurrectionem. Si dicas, resurrectionem mortuorum, venturæ diei æternæ quasi auroram esse, respondeo: in inscriptionibus vocabula propriè esse intelligenda, unde etiam simulacra propriam significationem, ut ΕΛΠΙΔΟΣ *spei*, ita & ΕΩΟΣ *Auroræ* stabiliunt, id quod infra pluribus docebimur.

Hæc dum dico, subit dubium, an voces, ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΟΣ, Nomina Appellativa sint, an Propria? Pro propriis militat copula ΚΑΙ. Quæ ut post se nomen proprium habet, ita & ante se videtur requirere. Non refragatur vox ΕΛΠΙΔΙ, quæ non tantùm spem significat, sed & variis in inscriptionibus nomen proprium est. Ita apud GRUT. pag. 788. No. 5. & BOISSARDO Parte IV. pag. 138.

DIS MANIBUS
HELPIDI CONJUGI
HELIUS
B. M. F.
V. A. XXXV.

 Ut

Ut alias taceam, quæ videri possunt apud Eundem pag. 977. No.11. pag 479. No.4. pag. 613. No.5. pag. 319. No.4. pag. 632. No.8. & apud BOISSARDUM variis in locis: Ne autem adspirationem H. conjecturæ obstare arbitreris, audi iterum GRUTERUM pag. 930. No. 10.

L. STRATONICUS ELPIDI EARINÆ
CONJUGI. &c.

Et denuo pag. 973. No. 1. eadem pagina, qua & Pighianum.

ELPIS AMPELI
CONSERVA.

Ut proinde absurdum non sit, si vocem ΕΛΠΙΔΙ nomen proprium statuamus, & ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΟΣ non *spei Auroræ*, aut cum Grutero, *resurrectionis* interpretemur, sed ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΟΣ filiæ, adeoque totam Inscriptionem hoc modo vertamus.

D. M.
ELPIDI EOI F.
ET CENSORINÆ
HONORATISSIMÆ
LIBERTA
POSUIT.

Sed, inquis, adjunctæ figuræ, *spes* scilicet & *Aurora* evincunt, non Nomina Propria hæc esse, sed Appellativa? Facilis est responsio: Nomina Propria esse non negant; sed appellativorum sensum simul involvere, id est, quod juxta indigitant. Res in lapidibus insolita non est: Monumentum T. STATILI. VOL. APRI. testem se sistit. In eo *aper mortuus* exprimitur, non ut Apri cognomen nomen proprium negetur, sed ut ambiguitas vocis *Apri* insinuetur: Sistit se testem, Patrem, Matrem, & Liberos lugens, lacrumisque confecta CYPRIS, quæ tanquam altera Cypris sive Venus, venustate haud vulgari inter duas Cyparissus aræ adstat, defunctisque justa solvit. Utrumque videas apud BOISSARDUM. Taceo numismata, ubi Acilii Æsculapium cum salute & valetudine: L. Antonius Pietas, Pietatem: Lucretius Trio, Triones: Manlius Torquatus, Torquem: Poblicius Malleolus, Malleum: Alii alia expressere:

omnes

omnes ad indicandum vel Nominum vel Cognominum suorum sive originem, sive significationem. In monumento nostro *spem* cernimus & Auroram. De Spei simulacro omnia plana sunt. De simulacro Auroræ res obscurior. Cephalum rapientis meminit PAUSANIAS, *tam in Atticis, quam in Laconicis:* Jovi pro filiis cum Thetide supplicantis, *Eliac priore*; Sed utrinque de habitu tacet. Pœtarum Elogia eam aliter describunt, quam in nostro monumento designatur; HOMERUS ei *Auream sedem* tribuit Οδυσ. κ. 541. Et alibi tribuit *equos, Lampum* & *Phaëthonta* Odyss. 23. ψ. 256. Quibus alii *Pegasum* substituunt, quem post Bellerophontis casum à Jove Aurora impetraverit. Equos habet & THEOCRITUS Id. β. ψ. 148.

ἵπποι
Αὼ τὰν ῥοδόπηχον ἀπ' Ὠκεανοῖο φέροισαι.
Equi
Auroram roseam ab oceano ferentes.

Sed in proposito monumento nec Equus nec Aurea sedes, nec denique Pegasus; *Rota* adest & *Gryphus*, illa procul dubio, quod vias Aurora aperiat, hic ad indicandam arctiorem cum Phœbo necessitatem, cujus secundum ORPHEUM ἀγγελιεια *nuncia* credebatur, quod & VIRGILIUS confirmat, *præviam flammiferi currus* appellans, in Experimentis. Gryphum certè Phœbo sacrum, ex varia Antiquitatis supellectile jam dudum patet, & declarat CLAUDIANUS his versibus:

At si Phœbus adest & frenis GRYPHA *jugalem*
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Ex quibus lucem simul mutuantur quatuor Gryphi apud CL. SPONIUM currui juncti, quas apud Indos solem ipsum denotare ÆLIANUS prodit lib. 4. de Animal cap. 27. Ratio consecrationis in animalium, quibus Gryphus componitur, *Aquilæ* scilicet & *Leonis*, dominatu sita est, quod omnibus dominanti sideri non alia magis conveniant, quam quæ in suo genere dominatum sibi vindicassent.

Sed

Sed ad propoſitum revertimur, reliquum Auroræ habitum contemplaturi. VINCENTIUS CHARTARIUS in Iconologia Deorum, ubi Auroram currui inſiſtentem, Pegaſoque tractam exhibet, addit & averſam numismatis primi ſub Plauria Gente, in qua figura alata quatuor inter Equos, quos frenis dirigit, volare videtur. Procul dubio etiam hanc Auroram putavit: Et ſtabiliri poſſet opinio non ſolum, quod, ut ſupra audivimus, Aurora Solis prævia fuerit, & in averſa Solis capur exhibeatur: ſed etiam quod in noſtro monumento eadem alata occurrat; Sed dubium movet notisſimum Victoriæ ſimulacrum, id enim non modo alatum fuiſſe, ſed etiam ſoli egregie viderur quadrare, cum hic *invictus* paſſim in antiquis monumentis nuncuperur, & apud Celeberrimum SPONIUM, loco ſupra citaro, etiam à Victoria coronetur: Dubium movent Horæ, cum & has *alatas* fuiſſe vel SENECA teſte conſtet:

Volat ambiguis mobilis ALIS Hora,

OVIDIOQUE canente

Jungere Equos Titan Velocibus imperet Horis.

Secundum quod forſitan non erraveris, ſi horarum aliquam Equos Titani adducturam in Plautii nummo agnoſcas. Ego quid ſequendum, in medio relinquam. Bacillus in mentem venit, quem Aurora noſtra manu non ad Gryphum demitttt, ſed juxta alam elevat. Supra diximus BOISSARDUM non bacillum, ſed palmam habere, procul dubio, quod non auroræ, ſed victoriæ hoc ſimulacrum crederet; Sed bacillum agnoſcit non PIGHIUS tantum, ſed etiam GRUTERUS, Et quid ſi nec bacillus ſit, ſed *Lampas*, ſecundum SILIUM ITALICUM. lib. 12.

Atque ubi nox depulſa polo, primaque rubeſcit
LAMPADE *Neptunus*, *revocatque* AURORA *labores.*

Accedit & CHARTARIUS loco ſupra citato, qui Auroram & ipſe cum lampade exhibuit, unde & λαμπαδηφόρον dictam, GYRALDUS teſtatur.

XIV.

XIV.

ARam hanc Tectis, vulgo Teu, in Marchionatu Franci-montano, Diœcesi Leodiensi, inventam, & anno 1557. Mense Augusto exscriptam, PIGHIUS Author est, qui & dextro lateri sertum, semi-coronæ formâ, ex arietis capite dependens; lateri autem sinistro, quædam militum simulacra, vetustate adeò attrita, ut vix agnoscerentur, insculpta fuisse, memorat. De loco ita scribit. *Teu*, inquit, *Tectum sonat lingua Leodiensi; Est autem Tectis nunc pagus, quem sepulcra veterum Romanorum illic inventa, ædificia quoque & Numismata, nec non aliquot saxa, Latinis antiquis literis inscripta, præter ipsum nomen, antiquam appellationem vulgo significans, Civitatem Romanis non ignotam testantur. Quia & Jul. Cæsar* Tectosagorum *populorum Belgicæ, à* Tectis *civitate meminit.* Hæc PIGHIUS. Inscriptionem ita legimus: *In Honorem Deorum Deo Invicto Mithræ Axsius Verus Q. Veti & Probinus Veri filius* (scilicet, posuerunt) *Voto Soluto Libenter Merito.* Quinti Vetii Ingenui meminit inscriptio Gruteriana pag. 567. No. 9. vocaturque Veteranus cohortis III. Prætoriæ ex Provincia Germania Inferiore, quæ utique ad nostrum aliquid lucis aspergere videbuntur, convenientibus non nomine tantùm, sed & loco militiæ, cum loco inventæ aræ: imò & militia ipsa, cum militibus in aræ latere expressis.

M XV.

XV.

D . I . M . A . P . P .
FREIO . ET . FRIATTO .
V . S . L . M .

EOdem, quo superior, etiam hæc ara inventa est loco, eodemque anno & mense exscripta. Ita legimus: *Deo Invicto Mithræ Aram posuerunt FREIO ET FRIATTO voto Soluto Libenter Merito.* Nomina *Freio* & *Friatto* hactenus quod sciam, non apparuerunt. Forsitan à Dea *Frea* sive *Fria* deduxeris, quæ veteribus Germanis *Venus* fuit, & à qua hodienum dies Veneris, non Germanis tantum, sed & Belgis, & Anglis aliisque denominatur.

XVI.

ΔΑΙΜΟΝΙ . ΠΕΡϹΕΙΗ . ΠΟΛΥΜΟΡΦΩ . ΜΕΙϹΟΠΟΝΗΡΩ .
Repertum in Capitolio ad arcem, Sub statua Triformis Deæ.

INscriptionem hanc, sub statua Triformis Deæ, in Capitolio ad arcem, repertam, se ipsum cum Pyrrho vidisse PIGHIUS noster asserit. Sub Statua Triformis Deæ! Id arguit etiam Vocabulum πολυμόρφῳ. Quid autem Dæmon περσεῖα? quid μεισοπονήρῳ? fateor indubiè me nondum scire. Conjecturam adfero, an satis firmam, Lectoris judicium esto! STEPHANUS ita habet: Περσαὶ πόλις θηλυκῶς παρὰ τῷ Ἐυφράτῃ καὶ Σαμοσάτοις, τὸ ἐθνικὸν περσαῖος. *Persa urbs fœm. gen. juxta Euphratem & Samosata. Gentile Persæus.* An hinc Dæmonem Perseiam denominatam arbitrabimur? An quod urbs illa ad Euphratem sita, Euphrates autem celeberrimus Mesopotamiæ fluvius fuit, sub vocabulo μεισοπονήρῳ *Heroem Mesopotamiæ* intelligemus: Nihil video quod propius accedat. Infirmitate tamen sua conjecturam laborare, haud invitus agnosco.

XVII.

XVII.

SIMVLACRVM. MINERBAE.
ABOLENDO. INCENDIO.
TVMVLTVS. CIVILIS. IGNI.
TECTO. CADENTE. CONFRACTVM
ANICIVS. ACILIVS. AGINATIVS.
FAVSTVS. VC. ET. INL. PRAEF. VRBI
VIC. SAC. IVD. IN. MELIVS.
INTEGRO. PROVISO. PRO.
BEATITVDINE. TEMPORIS. RESTITVIT

In vinea Pontif

GRUTERUS pag. 1064. superius tantùm hujus marmoris fragmentum habet. PIGHIUS habet & posterius, utrumque in Vinea Pontificis spectandum. An Anicius Acilius Aginatius Faustus, idem sit cum Anicio Fausto, Boethii ætate Consule, dubitari potest. Quicquid sit; Virum Consularem & INLUSTREM, Præfectumque urbi viceque sacra judicem fuisse, simulacrumque Minervæ, abolendo incendio Tumultus civilis, igni tecto cadente confractum, restituisse: & restituisse integro proviso, & pro beatitudine temporis, si non aliunde, certe ex marmore docemur. B. pro V. in voce Minerbæ novi nihil est: Ita in nummis Beneri pro Veneri, ut taceam exempla apud GRUTERUM frequentissima. Ignis tumultus Civilis, incendium abolendum nuncupatur, ut ejus enormitas pateat, eodem modo, quo LUCANUS bella Civilia, *plus quam bella* vocavit. De Consulari dignitate & Præfectura urbis res trita est. *Vice sacra judicans* sæpius occurrit apud GRUTERUM, idemque sonat, ac *Vice Imperatoris*, id quod ex alia Gruteri Inscriptione pag. 168. No. 4. clarum est: VICE M. AUREL IMP. SACRA BETICAM GUBERNANS &c.

M 2 Beati-

Beatitudo temporis in Magnentii nummo *Publica* dicitur, ita & *beata tranquillitas*, in nummo Constantini M. & *Beatissimi Cæsares*, apud eundem GRUTERUM.

XVIII.

MARTI . SERGOMONI . SACRVM .
Q . ADCINNIVS
VRBICI . FIL . MARTINVS
SACERDOS . ROMAE . ET . AVG
MVNATIO . PANSA . COS .
II VIR . IN . CIVITATE . SEQVANORVM .
III PROVINCIAE . GALLIAE . HONORES .
SVIS . DECREVERVNT .

EST etiam hæc inscriptio apud GRUTERUM; sed *Marti Segomoni* habet, cum noster *SERGOMONI* legat, ut taceam lineam secundam, ubi GRUTERUS *Annua* legit, cum PIGHIO Q. ADCINNIUS appareat. Taceo II. *virum* quem GRUTERUS omisit & numerum III. loco cujus literam E. posuit. Sed punctis à Vertice linearum adjectis inscriptionem mutilam haud obscurè significat, proindeque fragmentum asserit, Lugduni in turre S. Petri Monialium spectandum. Locus etiam in PIGHIANO adscriptus est, & fragmentum evincit verbum *decreverunt*, nisi loco MUNATIO PANSA *Munatius Pansa* legendum sit, quo posito sensus planus foret: scilicet ut marmor Marti Sergomoni sacrum esse, Quintumque Adcinnium, Urbici filium, Martinum, Sacerdotem Romæ & Augusti, & Munatium Pansam Consulem Duum virumque in Civitate Sequanorum Tertiæ Provinciæ Galliæ, honores suis decrevisse intelligamus.

XIX.

pag. 93

EX PRAE
CEPTO
I. O. MD
PER
ACACI
VM
NOTARI
VM
ET
OLYMPI
VM
PATREM
ANTONII MARIANI. PATER. ET. FILIVS
SIMVLACRVM. APOLLINIS.
STATVERVNT.

XIX.

ACACIUS NOTARIUS.

MArmoream hanc Apollinis, cum basi & Inscriptione, statuam, Romæ in Hortis Card. Cæsii olim exstantem, describit, ut solet, Celeberrimus GRUTERUS; Quod ille describit, nos cœlo expressum sistimus, non mutilum, sed, fide PIGHII nostri, integrum. Acacium Notarium legimus. Notarium GRUTERUS omisit. Ita ex GRUTERO quidem, statuam hanc ab *Antoniis Marianis, Patre & filio, erectam*, & ab *Acacio & Olympio Patre* dedicatam discimus, *idque ex præcepto Jovis Optimi Maximi;* Sed ex PIGHIO etiam discimus, ***Acacium*** hunc vel ***Notarium*** fuisse officio, vel ***Notarii*** cognomen gestasse.

Notarios fuisse officio eos, qui per notas quàm celerrimè scribebant, adeò, ut linguam loquentium non assequerentur, sed prævorterent, ex variis Authorum descriptionibus patet. AUSONIUS Ep. 137. ***Puerum Notarum præpetum*** vocat; ***Notarium velocem*** vocat MARTIALIS l. 10. 62. qui & alibi:

Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

HENRICUS STEPHANUS, in Thes. Linguæ Latinæ, Notarium Græcè γραμματέα & Σημειογράφον vertit; sed differebant γραμματεὺς & Σημειογράφος non officio tantùm, sed etiam dignitate. Γραμματεὺς scribam denotat, sive qui literis scribit, Notarius aut Σημειογράφος, eum, qui signis. Scribæ apud Romanos, secundum quosdam, ad dignitates non assurgebant, quanquam aliter apud Græcos, id quod ex CORNELIO NEPOTE probant ***in Vita Eumenis***, ubi scribarum munus apud Græcos multo honorificentius fuisse, quàm apud Romanos scribit; Græcos enim admisisse eos tantùm, qui honesto loco nati, & exploratæ industriæ essent, Romanos autem eos Mercenariorum loco habuisse: addunt etiam PLUTARCHUM in ***Catone***, ubi Cato Scribas, ad altiora adspirantes, in ordinem redegisse legitur: Notarios autem, pergunt, à Cicerone Originem habuisse, teste PLUTARCHO in ***Vitis Illustribus:*** Imò secundum DIONEM CASSIUM, ad Mœcenatem inventum referri: Certè usum eo Ciceronem, ipso teste ***Lib. 15. ad Atticum*** constare: De dignitate testari Antiquitatis reliquias:

 Clau-

Claudianum Poëtam apud GRUTERUM *Tribunum* & *Notarium* vocari, qualiter & Petronius Maximus apud Eundem pag. 449. No. 7. Hæc & similia pro Notariis adferuntur, quod quidem refellere animus non est; an autem supra Scribas eos evehant, dubitari adhuc posset. Scribas certè ordinem obtinuisse Equestri proximum, distinctosque per decurias, TORRENTIUS *ad Suetonii Claudium* ait, ubi *capite 1.* Drusi corpus per Municipiorum Coloniarumq; Primores, suscipientibus obviis SCRIBARUM DECURIIS, ad Urbem devectum, memoratur.

XX.

DE priore hujus Inscriptionis, sanè quam brevissimæ, vocabulo duplex potest esse sensus. Alter figuris quadrat, alter Inscriptionum genio, imò & ipsis literarum apud Antiquos figuris, propior est. De utroque dicendum libero Lectoris arbitrio, utri subscribere dignetur. Vel ΑΥΣΟΝ legere potes, vel ΛΥΣΟΝ; Si ΛΥΣΟΝ, idem erit ac *Solve*, *Animam* scilicet *à Corpore*. *Θεοὶ λύσιοι* apud Pollucem lib. V. cap. 26. Quos in Saxo Augustodun. apud GRUTERUM pag. MCLIX. No. 12. tanquam Manium Custodes, Curatoresque, accipit REYNESIUS CL. 1. No. 23. Plutonem hos inter fuisse, Veterum Theologia abundè testatur. NICANDRI interpretes,

pretes, ἔυβελον, ἐυβέλιον & ἐυβελέα cognominatum ajunt, quod mortalibus consulere credatur, finemque curis ac laboribus, cæterisque morbis afferre, mortis enim vitæque dator Gentilibus erat. Parca apud CLAUDIANUM.

O Maxime noctis
Arbiter, umbrarumque potens, cui nostra laborant
Stamina, qui finem cunctis & semina prabes,
Nascendique vices aliena morte rependis,
Qui vitam letumque regis; nam quicquid ubique
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debiturque Tibi certis ambagibus Ævi.

ALBRICUS *de Imaginibus Deorum* Plutonem Deum animarum, juste decendentium: simulacrumque ejus, hominem terribilem, in folio Sulphureo sedentem, dextraque manu sceptrum tenentem, & sinistra animam constringentem, antiquis asserit fuisse. Ejus ex Mente dubitares, an proposito in marmore Proserpinam, annon potius animam sub umbras Pluto duceret? Aut quod forsitan propius est, annon Proserpinæ raptus occulto sensu mortem hominum denotet? Et is, qui lapidem posuit, Plutonem invocaverit, ut se solveret, aut tanquam juste decedentem susciperet, eodem modo, quo apud GRUTERUM pag. DCCLXIX. No. 4. Conjux ad Chrestam uxorem Εὐψυχει, καμὲ μένει τὸ θανεῖν, *bono animo esto, & duc me etiam ad mortem.* Quæ formula miseriarum cumulo fessis insolita non est, ideoque precatio apud SOPHOCLEM:

Κακῶς ὄλοιο μηδὲ σ' χθὼν ποτὲ
Τῶν νῦν ἀπαλλάξειαν οἱ κάτω θεοὶ

Perdare pessime, e malis præsentibus
Nunquam Dii te liberent opto inferi.

Ubi non Plutoni tantùm, sed in genere Diis inferis ea liberandi potestas tribuitur: quanquam illi, tanquam inferorum Regi, hoc præcipuè conveniat, qui inter cætera potestatis insignia, si PAUSANIAM audis, etiam *clavem* gestavit: secundum quosdam, quod non daretur reditus ejus regiam ingressis; Sed si rationem ex hactenus deductis

deductis attendas, etiam quod per mortem, squallidum animæ carcerem recluderet, animasque inde educeret, ac simul à miseriis liberaret. Quicquid sit, figura Proserpinæ raptum exprimit. Proserpinæ, de qua ORPHEUS *in hymno.*

> Ζωὴ ϰ̀ Θάνατος μόνη θνητοῖς πολυμόχθοις
> Φερσεφόνεια φέρεις γὰρ ἀεὶ ϰ̀ πάντα φονεύεις.

Quibus in verbis Proserpinæ tribuitur, quod hactenus Plutoni, sed id mirum non est, cum, ut modo diximus, de Diis inferis in genere id affirmetur. Proserpinam Pluto in Quadrigis memoratur rapuisse. Equorum nomina sunt apud CLAUDIANUM:

> ORPHNÆUS *crudele micans* ÆTHONQUE *sagitta*
> *Ocyor, & Stygii crudelis gloria* NYCTEUS
> *Armenti, Ditisque nota signatus* ALASTOR.

Sed de priore inscriptionis nostræ sensu hæc sufficiant. Alterum licet obscuriorem, tamen veriorem arbitramur. Fulcit eam exigua literæ Λ. interjecta Virgula, quæ eam in A. mutat, id quod ex lapide apud BOISSARDUM Parte VI. pag. 54. abundè patet, adeò ut inscriptionem nostram jam non λυσον sed ΑΥΣΟΝ legere debeamus, quod procul dubio nomen proprium ejus est, cui marmor positum, quemque ex communi formula *ευψυχεῖν bono animo esse* aut *Valere* jubet is, qui marmoris author est. Ἐυφυχι GRUTERUS *Concorditer* vertit, sed REYNESIUS pro *Vale, bono animo esto,* aut simili, Romanis Quadratariis solenniter positum, latius docet adductis exemplis, ΕΡΩΤΙ ἘΥΨΥΧΙ *Erotion Vale* & ΕΥΨΥΧΕΙ ΤΕΚΝΟΝ ΟΥΔΕΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ *bono animo esto fili. Nemo immortalis est.*

XXI.

XXI.

GRUTERUS ad hoc marmor pag.34. No.6. ſequentia habet: *Romæ*, inquit, *ſub Ara Cæli, in ea Capitolii parte, quæ Aquilonem ſpectat, templum ſubterraneum eſt, ubi Mithræ ſimulacrum perelegans eſt & magnificum. Stant utrinque viri duo, ſupra quos ſtellæ ſingulæ, oriens ſcilicet & Occidens. In collo Tauri* NAMA SEBESIO, *lingua Perſica, ut opinor. In ventre autem hæc:* DEO SOLI INVICTO MITHRÆ, *in infimo ſolo - - NAR - - NE - - CS.* Ex quibus, præter locum marmoris,& jam mens GRUTERI de *Nama Sebeſio* eluceſcet. Non item inſcriptio baſis, nec figurarum ſufficiens notitia. PIGHIUS in utraque ſuccurrit. Marmoris delineationem ſuppeditat, & Inſcriptionem. C. C. AUFIDII JANUARIUS in ea legitur, quod nomen procul dubio eum denotat, cujus auſpiciis marmor dicatum fuit. Aufidii & Hiſtoricis & Poëtis celebrantur. Celebrantur & ſuperſtite nobilioris Antiquitatis copia. *C. Aufidius* eſt in inſcriptione Lugdunenſi, apud GRUTERUM pag. 721. No. 5. qui an *C. Aufidii Januarii*, cujus Marmor meminit, Pater fuerit,

dubitari poteſt. Quicquid ſit: *Mithram* veneratur, & ne neſcius eſſes, quis ſub eo lateret, adjecit *Deum ſolem:* DEO SOLI INVICTO MITHRÆ. Solem *Mithram* vocabant Perſæ, eodem modo, quo Ægyptii *Oſirim*, id quod ex STATIO palam eſt:

Seu Te roſeum Titana vocari
Gentis Achamenia ritu, ſeu præſtat Oſyrim
Frugiferum, ſeu Perſei ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua MITHRAM.

Mithræ habitum deſcribit LUCIANUS in Concilio Deorum: *Mithras ille Medus, qui indumento Perſico amictus, ac Tiara redimitus eſt.* Hæc cum ita ſint, facile patet, varias Solis Actiones hoc ſchemate præfigurari, duasq; figuras, à latere ſtantes, eundem Mithram repræſentare: alteram orientem, alteram occidentem, appoſite ad mentem GRUTERI, id quod in alio PIGHII noſtri, quod & ipſum infra ſiſtimus, indubiè patet; Duæ enim illæ figuræ facem, altera elevat, altera deprimit: eodem habitu inſignes, quo Mithram LUCIANUS deſcripſit. De figura Taurum proſternente, & cultro fodiente, varia Opinio circumfertur. Communior &, me judice, verior Taurum terræ Symbolum ſtatuit, Mithramq;, Taurum fodientem, Symbolum Solis, radio ſuo in terræ viſcera penetrantis, eoque fertilitatem adjuvantis. Id videntur adumbrare ſpicæ, in ſequenti marmore ex Tauri cauda exſurgentes: Id Scorpius ad membrum genitale, quod ex iis conſtat, quæ inter gemmas de Scorpio diximus: Eodem & ſerpens & Leo; Serpens enim Terrigena & Cereris aſſecla fertur, & Leo Matri Deorum ſacer eſt, quæ & ipſa pro terra ponitur. Forſitan Leonem & Canem ad Solis vehementiam retuleris, eò quod in Leone ferveat, & Caniculæ vis notiſſima ſit. Id Opinioni noſtræ non refragatur. Sunt tamen, qui aliam foveant. Audiatur LUTATIUS Statii interpres: *Mithræ ſimulacrum*, inquit, *fingebatur reluctantis tauri cornua retentare, quo ſignificabatur, Lunam ab eo lumen accipere, cum cœperit ab ejus radiis ſegregari.* Ita & LEONHARDUS AUGUSTINI, cum ſuperiora notaſſet, ſub Mithra taurum fodiente, ſolem in Tauri ſigno intelligit, menſe ſcil Aprili, quo gravidam terram aperire, & calore ſuo ſemina rerum protrudere ſolet. Idem Scorpium juxta genitalia, ad ſolem in Scorpio refert, menſe ſcil. Octobri, quo

ſemina

ſemina amiſſo vigore propter frigus concluduntur, ad colligendam in viſceribus terræ fœcunditatem: quod inſinuet & Cancer, cum Sol in eo ſigno deficere incipiat. Hæc licet à noſtra opinione diverſa, ſatis tamen probabilia agnoſcimus, qualia & ſunt, quæ à PIGHIO dantur. Ita ille ad marmor Borgeſianum

Deſignatio picturæ hieroglyphicæ,
OFFICIUM BONI COLONI
Exprimentis, ex antiqua marmorea tabula, quæ Romæ aſſervatur, in ædibus Octaviani Zini, prope theatrum Pompeji & Campum Floræ.

(A) Sol oriens. (B) Natura rerum Solis comes. (C) Tria Solis tempora. (D) Luna occidens. (E) Natura rerum velox, Lunæ celeri adjuncta. (F) Quatuor Lunæ tempora, nova, ſemiplena, plena, & iterum ſemiplena. (G) Dies facem extollens. (H) Nox facem dejiciens.

N 2 (I) Cor-

(I) Corvus diligentiam notans. (K) Terræ Colonus, optimus & diligens Agricola. (L) Bos ſive taurus,terram deſignans. (M) Gladius tauro infixus, laborem arationis, foſſionis oſtendens. (N) Sanguis, terræ fructus innuens. (O) Canis, amoris & fidei Cignũ. (P) Serpens, providentiæ Icon. (Q) Leo, quo robur ſignificatur. (R) Cancer, qui creationem. (S) Scorpius, qui generationem demonſtrat. (T) Spicæ, terræ fructus indicantes. (V) Arbor nocturna, cũ Scorpione generationis. (X) Arbor diurna cum bovis capite, labores notans. Adducit hanc picturam D. Joachimus Camerarius I. F. Medicus Norimbergenſis in libello de re ruſtica excuſ. Norib. 1577. in quarto. Hæc PIGHIUS.

XXII.

C. CAVARIVS. SEX. F. TERRI
APVLVS. IIII VIR. I. D. PONTIFEX. PR
PATRONVS. MVNIC
CORNELIAE. P. F. INSTAR. MATRIS. NO
AQVAM. SALVTAREM. IMPENSA. SVA

AQuæ variis, inter vetuſtatis reliquias, cognominibus diſtinguuntur: Apud GRUTERUM eſt *aqua Auguſta*, eſt *Cærulia* eſt *Claudia*, eſt *Curtia*, eſt *Martia*, eſt *Trajana*, eſt *Virgo*: Apud REYNESIUM ſunt *Aquæ Urbis Romæ*, eſt *Aqua Anienis*, Aqua *Appia*, Aqua *Tepula*; Sed Aquam *ſalutarem* quis hactenus exhibuit? Equidem apud REYNESIUM Claſſe VII. No. 3. neceſſe eſſe dicitur, aliquam partem aquæ ex Caſtellis effluere, quod hoc pertineat ad Urbis *ſalubritatem*; Sed *ſalutaris* elogium, quod propoſito fragmento, aquæ tribuitur, non hoc tantum innuere, ſed & ipſam aquæ Virtutem videtur celebrare, quod ſcilicet ſalutem reſtituat, id quod hodiè in Thermis, aquisque mineralibus uſu venit. Talem aquam C. CAVARIUS SEXTI Filius TERRItorio APULUS, IV. VIR Juris Dicendi, PONTIFEX

&

& Prætor, PATRONUSQUE & Municeps, CORNELIÆ Publii Filiæ INSTAR MATRIS NOminandæ, SUA IMPENSA, dicitur, an aperuisse an munivisse?

XXIII.

CORNELIAE
SALONINAE.
SANCTISSIMAE.
AVG. CONIVGI.
DN. GALLIENI
INVICTI. AVG.
FERENTINATES.
NOVANI DEVOTI NVMI
NI MAIESTATIQ. EIVS

PLures Inscriptiones, variis à Civitatibus Saloninæ Aug. dicatæ, sunt apud GRUTERUM; Sed à *Ferentinatibus* posita, hactenus non apparuit. PIGHIO eam debemus, cui & reliquas omnes. Ferentinates à Ferentino, nobili Hernicorum oppido, dictos ex LIVIO Constat Lib. VIII. Ubi hæc: *Hernicorum tribus populis, Alatrinati, Verulano, Ferentinati, quia maluerunt, quam civitatem, sua legis reddita.* Ab initio Ferentinum, oppidum Volscorum erat, ideoque apud eundem LIVIUM Lib. 4. *Adversus Volscos, populantes Hernicorum fines, Legiones ducta à Furio Cos. Quum hostem ibi non invenissent, Ferentinum, quo magna multitudo Volscorũ se contulerat, cepere. Minus præda, quam speraverat, fuit, quod Volsci, postquam spes tuendi exigua erat, sublatis rebus, noctu oppidum reliquerunt. Postero die propè desertum capitur. Hernicis ipse ager dono datus.* Et postea Volsci queruntur: *Nec ipsos modo Romanos sua divisa habere, sed Ferentinum etiam de se captum Hernicis donasse.* Erat adhuc aliud Ferentinum, Etruriæ scilicet, apud Ptolemæum aliosque, corruptè nunc *Fiorentino* dictum. Quod probè à Fe-

rentino Hernicorum diſtingui debet; Sed de his conſtat: Non item ratio, cur Ferentinates *Novani* dicantur. Eſt apud GRUTERUM pag. 115. No. 6. Inſcriptio, in qua etiam Fabraterni *Novani* audiunt. Alibi iidem etiam vocantur *Novi*, Et in Inſcriptione ſequente Lanuvini *Veteres*. An ex priorum ſynonymia, & ex poſterioris oppoſitione, conjicere liceat, Novanos eos eſſe, qui noviter in civitatem, vel per Coloniam adducti, vel aliunde aſſumti erant!

XXIV.

IMP. CAESARI.
DIVI. HADRIANI. F.
DIVI. TRAIANI.
PARTHICI. NEP.
T. AELIO. HADRIANO
ANTONINO. AVG. PIO
PONT. MAXIMO. TRIBVN.
POTESTAT. II. CONS. P. P
SENATVS. POPVLVSQVE
LANVVINVS. VETERES

DE *Novanis* modo dictum. Propoſitum marmor etiam *Veteres* objicit. GRUTERUS alterum tantùm fragmentum exhibet. PIGHIUS exhibet utrumque; an integrum? dubitari poteſt. GRUTERUS enim poſt lineam quartum interſerit NERVÆ PRONEP. & linea octava habet Coſ. II. Quicquid ſit, Senatûs Populique Lanuvini Veterum, erga Antoninum Pium Pietatis, egregium hic cernimus monumentum. Et memorabile eſt, quod Julius Capitolinus ait: *Lanuvina Templa Antonium Pium reſtituiſſe.*

XXV.

XXV.

CALLISTENES CHRESTVS.
CAESAR ATRIE. ARCEL.
CONDISCIPVLI

Ex voce *Condiſcipuli* intelligimus, duos fuiſſe, qui hoc marmore celebrantur, CALLISTHENEM ſcilicet & CHRESTUM. Ex linea ſecunda diſcimus, eos fuiſſe *Atrienſes* Cæſaris *Arcellarios*. Atrienſes dicuntur ab Atrio, quod ſcilicet in eo opus facerent, ut RHOE ATRIENSIS DE BASILICA apud REYNES. Claſſe XI. n. 39. cujus miniſterium arbitratur, *Baſilicam ſcopis mundare, purgamenta everere, ſpongiis detergere gradus, nitidas oſtendere columnas, & prorſus facere id, quod Æſchinem cum Patre ſuo Drometo cavillatur* DEMOSTHENES, Λόγῳ περὶ τῦ ςεφάνυ. Sed *Calliſthenes* & *Chreſtus* paulò altioris fortunæ fuere. *Atrienſes* dicuntur non ſimpliciter, ſed *Atrienſes Arcellarii*, & quidem *Cæſaris*. An Cæſar pro Julio Cæſare, an pro alio, ſub quo vixerint, ſumi debeat, incerta diſquiſitio eſt. Quicquid ſit, officium Arcellariorum tali Domino aliquantiſper elevatur. *Arcellarios* ab *Arcellis* dictos arbitror, uti *Arcarios* ab *Arcis*, quas cuſtodiebant. *Arcarii* apud GRUTERUM mentio eſt pag. 103. n. 10. eſt & *Arcarii Servi* pag. 463. n. 2.

XXVI.

L.NAEVIVS.L.F.SVRDINVS.
PR
INTER.CIVIS.ET.PEREGRINOS

LUcium Nævium Surdinum, qui hic memoratur, filium fuisse *L. Nævii Surdini*, cujus mentio exstat in Fragmento Fastorum Municipaliũ, è vico S. Pauli, propè Nolam apud GRUTERUM pag. 1087. n. 1. evincere videntur adscriptæ literæ L. F. Prætoris inter Cives & Peregrinos, mentio est in lege de Pœnis eorum, qui aquæductus violaverint, apud REYNESIUM Class. 7. num. 10. Verba ita habent: Tum is *Prætor*, qui *inter Cives & Peregrinos* jus dicit, mulctatum pignoribus cogito. &c.

XXVII.

K.
ΦΑΥϹΤΟϹ. ΗΡΑ
ЄΙΝΗ ΤЄΚΝѠ ΖΗ
CANTI Μ̄.ΙΗ̄.ΗΜЄΡ
Α̅.Ψ Є̅. ΜΝЄΙΑϹ.ΧΑ
ΡΙΝ. ЄΠΟΙΗϹЄΝ.

QUod nondum Vulgatum hoc marmor, ideo videtur proponendum. Nihil continet, quod Græcè Gnaris non statim appareat; Latinè ita vertimus: Faustus Erainæ filiæ, quæ vixit menses XVI. diem unum, horas V. memoriæ gratia fecit. An faustus hic sit ille, qui apud GRUTERUM pag. 409. n. 5. VI. Vir & Augustalis inter primos Augustales, à Decurionibus, Augustalis factus, Viriæ maximæ, uxori, & Urso, Lupo, Leoniq; Libertis futuris, monumentum posuit, an alius? dubitari potest.

XXVIII.

XXVIII.

HOc marmor hactenus, quod ſciam, Vulgatum non eſt. *Alledia Marcia* id poſuerunt *Alledius Trofimianus & Ælia Marina.* Ælia Marina eſt in Inſcriptione apud GRUTERUM pag. 806. n. 3.

MARIO CRIS
PINO CONJUGI
KARISSIMO. QUI
VIX. ANN. XXXVIII. MES.
VIII. DIES XII. AELIA
MARINA CONJUNX
CUM QUO VIXIT ANN. I.
MENSIB. VII. DIEB. XVI.
BENE MERE
NTI FECIT.

Ex hac Inſcriptione intelligimus, Æliam Marinam Alledio non Virginem nupſiſſe, ſed Viduam, poſtquam ſc. Mario Criſpino annum unum, menſes ſeptem, & dies ſedecim cohabitaſſet. Intelligimus pietatem in Maritum priorem, uti in propoſito in filiam, quam ex Marito altero Alledio Trofimiano ſuſceperat. An Alledii iidem fuerint cum Allidiis, dubitari poteſt. Si ſtatuas, duo ſunt apud Gruterum. M. Allidius Comminianus, pag. 667. num. 2. & M. Allidius Fortunatus, pag. 189. Eſt & Allidia C. L. Nebris, pag. 476. n. 8. & Allidia Sedata, pag. 667. n. 2. Si non ſtatuas, attamen T. Alledium Severum non negabis, qui Tacito lib. 12. c. 7. memorante, Eques Romanus, Agrippinæ impulſus gratiâ, fratris filiam, exemplo Claudii, ſibi in matrimonium junxit.

XXIX.

Gruterus, qui hoc marmor deſcripſit p. 304. n. 9. numerum dierum à propoſito diverſum poſuit, XXIIII. legens, ubi in noſtro

nostro XIIII. Idem figurarum alteram fortunam statuit, alteram Genium; Cum tamen ex inscriptione pateat, hanc *Somnum*, illam ex *Fatis* esse. De Fatis docebimur Capite sequenti. Hic inscriptio nobis curæ est. *M. Gavius Charinus* marmor posuit: Posuit *L. Cæcilio Feroci Filio*, & *Orestillæ filiæ*. Q. Cæcilius Ferox fuit *Kalator Sacerdotii Titialium & Flavialium*, idemque *Studiosus Eloquentiæ, & vixit annis XV. mense uno, diebus XIIII.* Studium Eloquentiæ cum annis convenit. De Kalatore res obscurior est. *Calatores*, inquit FESTUS, *dicebantur Servi*, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, *quod est* VOCARE: *quia semper vocari possent ob necessitatem Servitutis.* Ego ἀπὸ τοῦ καλεῖν *Calatores* dictos facilè admiserim, cùm etiam vestigium originis Græcæ in litera K. appareat; an autem passivè, quod servi semper vocari possent, de eo valdè dubitaverim. *Calare* pro *Vocare* etiam Antiqui dixerunt, sed *activè*, quod indè colligas, quod ubicunque passivè loquendum erat, passiva forma usi sunt. Ita *Calata Comitia*, de quibus GELLIUS lib. 15. c. 27: *In libro Lælii Felicis ad Q. Mucium primo scriptum est, Labeonem scribere, CALATA COMITIA esse, quæ pro Collegio Pontificum habentur, aut Regis aut Flaminum inaugurandorum causa, eorum autem alia esse Curiata, alia Centuriata. Curiata per Lictorem Curiatum* CALARI, *id est* CONVOCARI. Hæc cum ita sint, Calatores in genere eos putamus, qui alios vocarent, id quod & Alii statuunt, allegata Glossa, ubi *Calator* κλήτωρ. Aliter autem secundum eosdem, Calatores, Ἐκβιβασταὶ ἱερέων. ἐκβιβαστὴς pro *Viatore, apparitore*, qui vocat in jus: & denuò Gloss. Calatores δοῦλοι δημόσιοι πρόπολοι, & Glossa Isidori: *Calator Minister Sacrorum*, Voce generis ad speciem translata. Quo sensu & in Inscriptionibus, *Calator Fratrum Arvalium, Calator VIIVIR. Epulonum, Kalator Flaminum*, apud GRUTERUM: & in proposita *Kalator Sacerdotii Titialium Flavialium*.

XXX.

L. COELIO . BASS .
IVRIS . STVDIOSO.
A G A T H O . . V S.
LIBERTVS. [illegible]

STudiosum *Eloquentiæ* Superiore Inscriptione vidimus. GRUTERUS etiam *Astrologiæ Studiosum* memorat; sed *Studiosus Juris* hactenus in marmoribus, quod sciam, non comparuit. PIGHIUS eum exhibet in marmore proposito, quod *Agathonicus Libertus L. Cœlio Basso erexit.*

XXXI.

[illegible] in Campo Martio

L. ATIEDIVS . L. L. DORVS.
SCR . LIBR . AED . PL.
L. ATIEDIVS HELIVS FILIVS.

DE Librariis supra diximus, allegato simul & HORATIO apud quem *Scriba Librarius* legitur. Scribam Librarium, qui juxta fuerit Ædilis plebis, propositum marmor exhibet. L. Atiedius *Lucii Libertus* Dorus utroque munere se jactat. Jactat honorem Patris etiam Filius L. Atiedius Helius, qui sive solus, sive cum Patre monumentum videtur erexisse.

XXXII.

XXXII.

Q. HERIO. Q. F. OCTAVIO. IVSTO.
PATRONO. MVNICIPI. I. L. AM. DIVI. TRAIANI.
AEDI. II. VIRO. II. VIRO. II. Q. Q. I. OB. MERITA. EIVS.
ATINATES. DEC. AVG. ARKANI. IIII. VIRO. PLEBS. VTRI
VSQVE. SEXVS. EX. REDITV. PECVNIAE. LEGATAE
SIBI
L. D. D. D.

DE literis lineæ I. L. AM. dubius sum, an separatim efferendæ, an conjunctim FLAMINI legendum sit. *Flamen Divi Aug*. Divi *Claudii*, Divi *Trajani*, *Hadriani*, aliorumque Imperatorum apud GRUTERUM memorantur. Quid vox ARKANI denotet non assequor, nisi ARKARIO legendum sit. Atinates lapidem posuerunt: Atinates erant incolæ Atinæ, Civitatis antiquæ Volscorum. Atina, VIRGILIO lib. VII. *Potens* vocatur. MARTIALI lib. X. Ep. 92. *Prisca:* SILIUS in colle sitam hoc versu videtur innuere:

nec monte nivoso
Descendens Atina aberat.

Incolas bello claros Vates Mantuanus testatur, cui duplici loco Atinas *acer* vocatur ut lib. XII.

Soli pro portis Messapus & ACER ATINAS
Sustentant aciem.

Fuisse Municipium Romanum ex lapide, qui ibi repertus sit, constare, ait PHIL. CLUVERIUS, quod in eo MUNICIPI vocabulum occurrat. An de nostro lapide loquatur, compertum non est. Id autem monendum, licet vocabulum *Municipi* in nostro occurrat,

 inde

inde tamen indubiè non evinci, Atinam fuisse Municipium Romanum; dupliciter enim vox ea explicari potest, vel Q. Herium Patronum fuisse Municipii, vel fuisse Municipem sive Romanorum sive Atinatium. Municipia quidem erant Urbes jure Civitatis Romanæ donatæ. Sed Municipes erant, non tantum, qui in municipio, ut est apud FESTUM, liberi nati sunt, sed etiam, qui Romam venientes munerum participes fiebant: Imò in genere, qui munera civilia capiebant, secundum PAULUM *in Lege* Munus De *Verborum & rerum significatione;* aut ut ULPIANUS *lib. 1. ad Municipales,* sui cujuscunque Civitatis Cives. Secundum hæc quid obstat, quo minus in marmore nostro Q. Herium non tam Patronum Municipii, quam Patronum & Municipem dici arbitremur, & eo quidem sensu, quo Romæ Munerum particeps eo vocabulo intelligitur. Patronos Civitatum, imò & Provinciarum Romæ fuisse, nemo nescit, & quidni & is poterit fuisse, qui fuit particeps Munerum? Sed de his constare videtur. Reliqua per se patent. Inscriptio ita legenda. Q. HERIO, Quinti Filio, OCTAVIO JUSTO PATRONO MUNICIPI, FLAMINI DIVI TRAIANI, ÆDILI, Duum VIRO iterum, QuinQuennalitio iterum, OB MERITA EJUS ATINATES DECURIONI, AUGURI, ARKARIO, SEVIRO PLEBS UTRIUSQUE SEXUS, EX REDITU PECUNIÆ LEGATÆ SIBI. Locus Datus Decreto Decurionum.

XXXIII.

XXXIII.

M. TILLIO . M . F.
TERENTIANO . RVFO . G . LEG.
XX . VAL . VICT . EX . C C C.
COH . IIII PR . P V . PRINCIPI.
CASTROR . EQ . P.
EXOR . ET DONIS.
DONATO . AB . IMPP. SEVERO.
ET . ANTONINO . AVGG.
HASTA . PVRA . CORONA . AV
REA . G . COH . XII . VRB . ET . I . VIC.
EVOC . AVGG . DIVOR . M . ANTONIN.
ET . COMODI . PATRONO.
MVNICIPI . LIBERTI . L . D . D . D.

QUanquam apud GRUTERUM pag. 1101. No. 5. hæc Inſcriptio habeatur & quidem *ex Codice* PIGHIANO, ut ait, deſumpta, tamen proponendam arbitramur, ob aliqualem inter utrumque differentiam. Loco G. quod linea ſecunda Legioni præponitur, apud GRUTERUM eſt ſignum 7. idemque iteratur linea decima. Loco G. COH. IV. Linea quarta, eſt COH. III. & loco PR. ſimplex litera P. ex quibus utique patet, PIGHIUM à GRUTERO non ſatis diligenter inſpectum fuiſſe. Inſcriptionem ita legimus: *Marco* TILLIO *Marci Filio* TERENTIANO *RUFO Gemina LEGionis Vigeſima VALentis VICTricis EX Centenario, COHortis quartæ PROtectori, Præſtantisſimo Viro, PRINCIPI CASTRORum, EQuo Publico EXORNato & DONIS DONATO AB IMPeratoribus SEVERO ET ANTONINO AUGuſtis HASTA PURA CORONA AUREA Geminæ COHortis Duodecimæ URBicæ ET InVICTæ EVOCato AUGuſtorum DIVORum*

Marci

Marci ANTONINI ET COMMODI, PATRONO MUNICIPI LIBERTI. *Locus Datus Decreto Decurionum.* De vocabulo *Extercenario* per literas EX. Ç.C.Ç. expresso, forsan dubitaveris. Sed est apud GRUTERUM pag. 387. No. 8. C. CESTIO C. STELLÆ &c. *EXTErcenario.* Tercenarius REYNESIO teste, fuit, qui Trecenios homines ducebat, uti Ducenarius, *Vegetio* docente, qui ducentos. Quanquam de Equitibus Ducenariis ex Suetonii Augusto, & Pertinace Capitoloni clarum sit, ita dictos à modo Stipendii. Quicquid sit, Extercenario dicitur, uti *Ex-Evocato*, *Ex Præfecto*, *Ex Consule*, quòd scilicet Tercenarii officio defunctus esset, qui eo nomine afficeretur. Legionem XX. Geminam seu Gemellam fuisse, constat ex eodem GRUTERO pag. 417. No. 5. Inscriptione sub iisdem *Severo* & *Antonino* erecta, ubi *Q. Hedius*, inter Cætera *Tercenarius Leg. XX. G. PROV. &c.* dicitur.

XXXIV.

METHYSTVS
MAEC.
MINISTR.

MInistrator, & Ministrator Cæsaris, item Imperatoris Domitiani, memorantur apud GRUTERUM; in proposito MITHYSTUS, si rectè auguror, vel MÆCii vel MÆCilii MINISTRATOR dicitur. Ministratores vocari, qui potum Dominis suis ministrabant, docet CL. SPONIUS, ex PETRONIO & SENECA. Petronii Verba adscribimus: *Vinum Dominicum Ministratoris gratia est.* Sed non eos tantùm, qui potum ministrabant, hoc nomine venire, sed in genere, qui ministrabant, patet ex SUETONIO *in Vitellio* his verbis: *Alterum femur subdebile, impulsu olim quadrigæ, quum Auriganti Cajo MINISTRATOREM exhiberet.* Ita & CICERO 2. de Oratore: *Te Sulpiti objurgabam, quod MINISTRATOREM peteres, non adversarium.*

XXXV.

XXXV.

EVMELVS
CAES. MINISTR.
ET. PHARESIA.
CATELLAE.

DE Miniſtratore modo diximus. Propoſita inſcriptio memorat Miniſtrum, non privati alicujus, ſed *Cæſaris*. *Eumelo* nomen eſt, quod quin Græciæ Originem debeat, vix dubitari poterit, ſive *bonum cantorem*, ſive *membris valentem* interpreteris. Eumelus inter Trojanos memoratur VIRG. *Æn.5.*

Nuncius Anchiſæ ad tumulum, cuneosque Theatri,
Incenſas perfert naves EUMELUS.

Memoratur & PAUSANIÆ Eumelus Corinthius, Patriæ Hiſtoriæ Author; Sed nihil ad propoſitum, cùm hic ſub Imperatoribus Romanis vixerit, monumentumque erexerit non ſolus, ſed cum PHARESIA & quidem CATELLÆ. De *Phareſia* non magis conſtat, quam de *Eumelo*. An *Catella* nomen fœminæ ſit, an verò diminutivum à *catulo*, incertum eſt. Illud generis noſtri nobilitas videtur ſuadere; ſed hoc perverſæ rationis ſuadet libido. Quæ infra ſe ſunt, homines perditè interdum amare, experientia teſte conſtat: Et quid ſi de Eumelo noſtro, & Phareſia, idem dixerimus, quod MARTIALIS lib. VII. Ep. 80. de Publio.

Publius exiguæ ſi flagrat amore CATELLÆ.

Quid ſi idem, quod CATULLUS de Lesbiæ ſuæ paſſere?

Lugete ò Veneres, Cupidinesque,
Et quantum eſt hominum venuſtiorum!
Paſſer mortuus eſt meæ puellæ,
Quem plus illa oculis ſuis amabat &c.

XXXVI.

ΚΑΛΛΙΤΕΚΝΟΝ
CΕΜΝΗΝ ΟΛC
ΤΥΜΒΟC ΕΧΕΙCΕ
ΑΦΡΟΔΕΙΤΗ

APhroditen hujus Marmoris eandem esse, cujus apud GRUTERUM pag. 756. No. 6. mentio exstat, vix videtur dubium. Literarum formæ conveniunt, conveniunt & voces, & res. Eam adscribimus, ut judicium planius sit.

Θ. Κ.
ΤΥΜΒΟΝ ΜΗ ΠΑΡΙ
ΔΗC ΠΑΡΟΔΕΙΤΑ ΤΗC
ΑΦΡΟΔΕΙΤΗC ΤΟΥΤΟΝ
ΕΜΟΙ ΑΙΝΕΙΑΤΕ ΤΕΚΝΩ
ΕΠΟΙΗCΕΝ Ο ΧΡΗCΤΟC
ΣΥΜΒΙΟC ΕΡΜΑΓΟΡΑC
ΜΝΗΜΟCΥΝΗC ΕΝΕΚΕΝ
ΧΑΙΡΕΤΕ
ΖΗCΑCΗ ΕΤΗ. ΛΕ
ΖΗCΑΝΤΙ ΕΤΗ. Δ
ΗΜΕΡΑC ΙΒ.

Latine ità reddideris: *Tumulum ne negligas, O Viator, Aphrôdites. Hunc mihi, & Æneæ filio, fecit Optimus Contubernalis Hermagoras, memoriæ causa. Valete! postquam Vixissem* (scilicet Aphrodite) *annos XXXV. postquam vixisset* (filius) *annos 4. dies 12.*

Diximus convenire literarum formas: Id ex litera C. quæ utrinque usurpatur, facile adstruxeris. Diximus convenire & voces: Utrinque enim ΤΥΜΒΟC & ΤΕΚΝΟΝ habetur, ut de nomine Aphrodites taceam. Quod Res attinet: utrinque Aphrodite, quam nomine præfert, *Venerem* æmulatur: Illic filiam *pulchram* & *venerandam* appellando: hic filium *Æneam* nominando, ac si vera Venus fuisset, stirpemque ex liberis, Romanæ gloriæ æmulam, exspectasset.

XXXVII.

XXXVII.

O.C.F. STEL. SEVERO.
VIRO.I.D.Q.Q.II. PRAEF.
RVM. BIS. EQVO. PVBLICO:
CVI. CVM. OB. ABSTINENTIAM.
SINGVLAREM. EIVS. DECVRIONES
CONSENTIENTIBVS. AVGVSTALIBVS.
ET.PLEBE. STATVAS. AERE. CONLATO.
OBTVLISSENT. REMISSA. CONLATIONIS.
INPENSA. IPSE. PONI. IVSSIT.
OB.QVARVM DEDICATIONEM. HEREDES
EX TESTAMENTO.EIVS.DECVRIONEBVS.
SING.X.IIII. AVGVSTALICIS X.III. PLEBEI.
INTRA. MVRVM. HABITANTIBVS.X.II.
LIBERIS.OMNIVM.EORVM.DIMIDIVM.DEDERVNT.
L. D. D. D

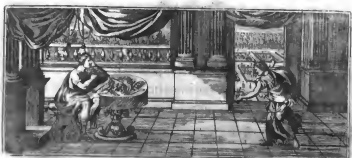
Celleni prope Viterbium.

PRincipium hujus Inscriptiones, quod injuria Temporis detraxit, forsitan ità suppleveris: *C. JULIO Caji Filio STELLÆ SEVERO VI. VIRO Juris Dicundi QuinQuennalitio secundum*, *PRÆFECTO FABRUM BIS EQUO PUBLICO &c.* Ex Julla familia hunc Stellam fuisse, inde auguror, quod C. JULIUS SEVERUS apud GRUTERUM memoratur, quanquam & in aliis idem cognomen occurrat. Notandum, qui linea sexta AUGUSTALES vocantur, quod vocabulum apud GRUTERUM frequentissimum est, eos linea duodecima vocari AUGUSTALICOS, quod tamen nomen in Autographo punctis subductum est.

XXXVIII.

L. MARIO MAXIMO
PERPETVO AVRELIANO
C.V. PRAEF. VRBIS.
PROCONSVLI PROVINC.
ASIAE ITERVM
PROCONSVLI PROVINC.
AFRICAE.
M. IVLIVS CERIALIS
MATERNVS EX CIVITATE
FORO IVLIENSIVM.
PATRONO OPTIMO.

SALMASIUS ad Lampridii verba: *Dati ſunt & Sodales, qui Alexandrini appellati ſunt &c.* Legit *Alexandriani*, additque, ita dici Sodales *Marcianos*, *Antoninianos*, *Aurelianianos &c.* GRUTERUS inter alios multos, etiam *Aurelianum* memorat, & in noſtro eſt *Aurelianus perpetuus*. Erant Sodales Auguſtorum vel Auguſtarum, à quibus denominabantur, ſacerdotes, qui inter cæteros, poſt conſecrationem, honores, non minus decernebantur, ac *Flamines* & *Salii*. Lineam tertiam *Clariſſimo Viro PRÆFecto Urbis* legimus. M. Julii Cerialis ſed Sp.F. meminit GRUTERUS pag. 878. No. 13.

QUartum Segmentum Toreumata quædam in medium producit. Sunt autem Toreumata, Tabulæ marmoreæ, Anaglyptico Opere exſculptæ: quam artem primum inveniſſe *Phidiam*, conſumaſſe *Polycletum*, PLINIUS Author eſt lib. 34. cap. 8. Magnificæ ſunt, cum aliæ hujus generis reliquiæ, tunc utraque Columna Laudatisſimorum imperatorum, Trajani & Antonini Pii, quas hodienum, magna contemplantium cum admiratione oſtentat priſca illa Gentium Dominatrix Roma. Magnifica, quæ in Arcubus Severi & Conſtantini viſuntur: Digna ubique materies, quæ non tantum, aut Romæ degentibus, aut advenis affulgeat; Sed & radiis ſuis orbem terrarum pervadat. Jam dudum ita judicarunt, quicunque vel eruditione, vel arte excelluere, judiciique illius palmas meruere PETRUS SANCTES BARTOLUS & J. P. BELLORIUS, quorum Ille Artificioſo cœlo expreſſit, hic docto calamo illuſtravit, non columnas tantùm, ſed & ea, quæ ſub elogio ADMIRANDORUM orbi literato innotuerunt: Non minutis, ut in re Nummaria, linearum ductibus contemplantium oculos fatigantia, ſed figuris, ſi non ubique integris, attamen majuſculis fulgida: Non minus ac Galeria Juſtinianea, quod opus non Toreumata tantùm, ſed & imagines exhibet, ut raritate, ita & magnificentia celeberrimum. Sed hæc & alia, quæ paſſim proſtant, dignis laudibus evehere, nec virium mearum eſt, nec inſtituti ratio permittit. PIGHIUS ſeſe offert, qui ut ſuperioris, ita & hujus Capitis materiem ſuppeditat. Hujus Gloriæ obſtetrices manus porrigimus. Procedit.

P 3 JASON

I.
JASON
Tauros Æripedes
Æetæ imperio Sub jugum mittens.

JAſonis Expeditio Colchica Græcis Latiniſque, & Poëtis & Mythographis, luculenter deſcripta eſt. Deſcripti ſunt & Labores & Caſus, quoscunque Jaſon, Medea vel auxiliante peregit, vel adverſante ſubiit. Illius Seriem ex ORPHEO, APPOLLONIO RHODIO, VALERIO FLACCO, aliisque, Benevolus Lector facilè petierit. Poſteriores propoſito, & ſequentibus aliquot Nobilioris Antiquitatis ex monumentis, delibare animus eſt. Jaſonem cernimus, qualiter ut aureo vellere, quod juſſu Peliæ intenderat, potiretur, Tauros Æripedes, Æetæ Colchorum Regis ex imperio, domuiſſe

muisse, jugoque adamantino revinxisse memoratur. *Tauros duos* eosque *ignivomos* faciunt Poëtæ. APOLLODORUS & *feros & miræ magnitudinis*, *Vulcanique munere Æetæ concessos*, ait. Ipse Æetes apud APOLLONIUM 3. ỳ. 409. *in campo Areio* sive Martio *eos oberravisse*, memorat. Jasonem *ex horrendis latebris* eos excivisse, idem APOLLODORUS testatur. Latebras unica Arbore Artifex noster expressit, procul dubio, ut campum simul adumbraret: In tauris magnitudo evidens est. Feritas in dextro, quem primum domuisse memoratur, jam deferbuit; in altero, quanquam languido nisu, adhuc reluctatur: Quæ causa & videri potest absentiæ flammarum, quas in neutro observamus. Sed hæc de tauris. Ad Jasonem se confert Oratio. Hunc cernimus, qualem ORPHEUS ỳ. 805. depinxit, & *forma præstantem* & *procero Corpore*; Cernimus *nudum*, qualem APOLLONIUS, qui & *Pharmacis unctũ*, indeque ineffabili robore commemorat auctum. Robur exerit utrumque taurum domando, quem actum his versibus Poëta expressit.

Καὶ ῥ᾽ ὅγε δεξιτεροῖο βοὸς κέρας ἄκρον ἐρύσας
Εἵλκεν ἐπικρατέως παντὶ σθένει ὄφρα πελάσσῃ
Ζεύγλῃ χαλκείῃ. τὸν δ᾽ ἐν χθονὶ κάββαλεν ὀκλὰξ
Ρίμφα ποδὶ κρούσας πόδα χάλκεον. ὣς δὲ καὶ ἄλλον
Σφῆλε γνὺξ ἐπιόντα μιῇ βεβολημένον ὁρμῇ
Εὐρὺ δ᾽ ἀποπροβαλὼν χαμάδις σάκος ἔνθα καὶ ἔνθα,
Τῇ καὶ τῇ βεβαὼς ἄμφω ἔχε πεπτηῶτας
Γουνάσιν ἐν προτέροισι διὰ φλογὸς εἶθαρ ἐλυσθεὶς
Θαύμασε δ᾽ Αἰήτης σθένος ἀνέρος &c.

Ac ille dextri bovis cornu summum apprehendens,
Depreßit fortiter, cunctis viribus, donec admoveret
Jugo Æreo, eumque in terram stravit geniculatim,
Celeriter pede premens pedem æreum. Ubi verò alterum
Labefactavit geniculatim invadentem, uno percussum ictu,
Vastum abjiciens humi scutum, huc atque illuc,
Hac & illa parte, ambos continuit, collapsos
In genua anteriora, per flammam ex tunc liberatus.
Admiratus autem Æetes robur viri.

Ex his non tantùm Jasonem, utrumq; taurum cornibus apprehensum domuisse, sed & *abjectis armis* eos domuisse discimus. *Scutum* ait

ait Poëta, *humi abjecit:* Imo, canente eodem, jam ante etiam seposuerat & *hastam* & *Cassidem*.

Χρίμψε δ' ἔπειτα κιών· παρὰ δ' ὄβριμον ἔγχος ἔπηξεν
Ὀρθὸν ἐπ' οὐριάχῳ, κυνέην δ' ἀποκάτθετ' ἐρείσας.

Appropinquavit autem deinde eundo, juxtaq; gravem hastam *infixit*,
Erectam infima parte hastæ, ac Galeam *deposuit tollens.*

Adeo, ut mirum non sit, in lapide nostro non nudum tantum videri, sed & armis carentem. Non mirum, videri Æeten, fortitudinem Jasonis stupescentem; cum nudus is, & sine armis effectui tradat, quæ vel armato gloriæ data fuissent.

JASON
Sopito à Medea Dracone Vigili
Vellus Aureum aufferens.

DOmuerat Jason Æripedes Tauros. Aratro adamantino Novale Martium proſciderat, ſatisque ex Galea Draconis dentibus, enatam

enatam inde clypeatam ſegetem virorum conſecerat. Promiſſis tamen Æetes non ſtetit, imò quod filiæ veneficiis rem patratam arbitraretur, inſidiis potius & Jaſonem & Argonautas removere ſtatuit. Medea, conſilio ſubolfacto, amore & metu percita, Jaſonem ad auferendum vellus aureum ea adhuc nocte incitat, pollicita Draconem Pharmacis ſopituram, facilemque velleris potiundi, artibus ſuis ſe patefacturam tramitem. Pollicita eſt, & ſi fabulam audis, promiſſa etiam præſtitit.

Propoſitum lapidem intuere! Vellus inter duas Arbores expanſum vides: Vides ſerpentem, profundo ſopore languidum: Vides odores ſoporiferos, ex ſubjecto Vaſe, verſus ſerpentem exſurgentes: Vides Medeam aſſiſtentem, ipſumque Jaſonem vellus aufferentem. Jaſon Caput galea tectus eſt, ſiniſtra clypeum gerit, à latere dependet gladius. Hæc ejus arma fuiſſe ex ſuperioribus patet. Unicum eſt, quod mihi incongruum videtur. ***Barbatus*** hic viſitur, qui tamen in ſequentibus *imberbis* eſt, qualem & ætas ferebat, unde OVIDIO *Æſonius juvenis* audit. *Formoſus* dicitur paſſim, & ob formam Medeæ fertur adamatus: imò & APOLLONIUS, cum arma cum induiſſe memoraſſet ſubjicit.

ἀλλὰ μεν Ἄρει
Εἴκελος, ἀλλὰ δέπε χρυσαοει Ἀπόλλωνι.

Alia vero Marti
Similis, alia vero aureo Apollini.

Adeo ut dubitem, annon barba hic delineantis vitium ſit! De Dracone à Medea ſopito, direptoque aureo vellere, ejuſdem Poëtæ teſtimonium adjicimus, ſed cum longius ſit, Calamo Romano, ne nimia Græcorum farrago Lectori faſtidium pariat: Ita ille Lib. 4.

Q *Ille*

Ille jam
Incantamentis sopitus, prælongam extendebatur in spinam
Serpentinæ spiræ explicatus innumeris orbibus.
Veluti, quando debili volutata mari
Unda, nigra, muta, tranquillaque fit. Attamen
Alte horrendum caput tentavit attolens,
Ambos sævis amplecti mandibulis
Hæc autem ipsum Juniperi recens secto ramo
Intingens, ex potione efficacia Pharmaca Carminibus
Rorabat in Oculos, circumque plurimus odor
Pharmaci somnum creavit, mandibulumque ipso in loco
Demisit innixus, immensaque multum retro
Volumina densam per sylvam extensa sunt.
Tunc demum ille aureum à quercu diripuit vellus
Virgine jubente, hac vero continuè stans
Pharmaco demulsit monstri caput, donec eam
Ipse suam ad navim reverti Jason
Jußit, reliquitque umbrosum Martis nemus.

JASON
Relicta Medea
Ob Nuptias cum Creontis filia contractas Sacrificans.

UT Jasonem hic statuas, cogit omnium, & quas supra dedimus, & quæ proximè adhuc sequentur, figurarum cohærentia. Eas hic, operis modulo consulentes, disjunximus, sed in PIGHII Manuscripto conjuncta esse, Lectori omninò est dicendum. Sacrificantem cernimus. Sacrificium patet ex *ara* & *puero ministrante*, *pateraque*, ex qua dona sua ignibus sacris Jason infundit. Quænam dona hæc sint, meritò quæsiveris, cum Iliacis temporibus Thure nondum supplicari suevisse, ex PLINIO constet, & ARNOBIUS lib.7. adversus Gentes λιβανοθυσίαν, ut rem novam, perstringat. Sed ex Eodem PLINIO responderi potest,

cum Unguenta Iliacis temporibus non fuisse, nec Thure supplicatum dixisset, *Cedri tantùm*, inquit, *& Citri, suorum fructuum, in sacris fumo convolutum, nidorem verius, quam odorem noverant, jam rosa succo reperto.* Quibus ex verbis forsitan & fructus & frutices, quos puer ab altero latere ministrat, Cedri & Citri, imò & rosarum esse, eorumque loco posterioribus temporibus Camillum acerram Thuris præferre solitum, facile tibi persuadeas. Non sufficit sacrificium agnoscere, nisi & scias, quale illud sit? Varias ob causas Veteribus sacrificatum, latius deduci posset; sed cum ratio instituti prolixitatem excludat, paucis dicimus, Sacrificium *Nuptiale* videri: Id non tantum ex adstantibus fœminis colligentes, sed etiam ex membro proxime sequente, in quo Nova Nupta sedens, munus Medeæ ab offerentibus puerulis recipit. Nuptiale Sacrificium est, non ob nuptias cum Medea; Has enim sine ullo sacrorum strepitu in Phæacia peregerat, cum insequentibus Colchis, Alcinoum Virginem reddendam judicaturum comperisset; Sed ob nuptias cum Glauce, sive Creusa, filia Creontis, Corinthiorum Regis, quam relicta Medea, sive vi coactus, sive felicitatis futuræ desiderio, duxisse legitur. Plena de ea sunt Tragicorum Theatra, in monumento nostro, tres pueros cernimus & tres fœminas. Tres Pueros, an Jasonis ex Medea filios? tot enim, imò secundum alios *quatuor* fuisse, ad ultimum demonstratum dabitur. Tres fœminas, an Reginam sponsæ matrem, Sponsam ipsam, tandemque Nutricem? Sponsam velum denotare poterit, sive peplum, quo nuptæ se se obnubere solebant, Regiam matrem demonstrare poterunt & stolam levantes pueruli, & gladii insigne, quod in his & Jason habet, & supra etiam Æetes prætulit: Qua ratione ad Medeæ opera ideò respicientem matrem arbitraberis, ut vigilem exprimat, pro filiæ felicitate & salute, sollicitudinem. Forsitan hanc non Regiam matrem, sed ipsam Medeam arbitraberis, quæ eodem cum marito suo insigni utatur, suorumque filiorum ministerio superbiat, imo &, ad opera sua respiciens, ingrato beneficia sua quasi exprobrare videatur. Liberrimus est divinandi campus!

JASO-

JASONIS FILII

Medeæ Matris
Munera
Novæ Jasonis Conjugi
offerentes.

TAbulam, ab hac & duabus sequentibus in paucissimis abeuntem, non de Jasone & Medea, sed de Proserpina & Cerere interpretatur Celeberrimus PETRUS BELLORIUS *in notis ad Admiranda Romanarum Antiquitatum.* Favet ei & *pomum* prædivitis Arboris, & *Parca* blanditiis dolores levans, & *Mercurius* somnifer cum papaveribus adstans: favet *Ceres* ob filiæ raptum Bacchans, & *Arethusa* raptorem prodens, & *urna* ad Arethusæ pedes, imò & ipsa, quæ

Orbe pererrato, curru Dea fertilis auras
Exit in æthereas, magnumque adit ægra tonantem.

An aliud marmor fecutus fuerit BELLORIUS, forfitan dubitaveris; Licet enim in noftro, quem ille *Mercurium* interpretatur, nullo omnino pileo infignis fit: Licet Nova Nupta nullum pomum teneat: licet inter mulierem Bacchantem & Draconibus vectam, non unam, quam ille *Arethufam* interpretatur, fed duas fœminas videamus: Licet etiam fub illa fœmina non urna, fed columnæ fragmentum fit, reliqua tamen utrinque fimillima funt. Et quid in raptu Proferpinæ *fenex* ille *diadematus*, qui anxia juxta aures dextra, futentem fœminam fequitur & plangit? Anceps judicium eft. BELLORII inter ipfos Romanarum Antiquitatum Thefauros verfantis, Sculptorisque, procul dubio in his deliciis oculatiffimi, fides tem ad Proferpinam trahit. Fides PIGHII, & ipfius rerum harum intelligentiffimi, cujus hîc Autographum fequimur, trahit ad Medeam. Sed BELLORII Gloriam intactam fufpicimus, & PIGHII fidem obfequiosè colimus: Diverfa marmora ftatuentes, id quod utriusque fitus in aprico ponit. BELLORIUS fuum fcribit exftare *in Hortis Mediceis*, PIGHIUS fuum in *foro Romano, Cofmi & Damiani ante Templum.* Sic PIGHII Veftigia nos legere meminimus, ubi lafonis fata nos vocant.

Ex Euripide conftat, Medeam, cùm non minus filiis ejus, ac ipfi exilium indixiffet Creon, obtenta unius diei mora, fub fpecie parandæ filiis fuis manendi veniæ, per hos ipfos infecta veneficiis fuis, novæ nuptæ mififfe munera, Peplum & Coronam. Conftat ipfum Jafonem Conjugi novæ, ut ea acciperet, perfuafiffe. In propofito fegmento res ad oculum patet. Sedet nova nupta, & quidem, ut eam noscas, capite velato. Sedenti adftat, non ut in BELLORII marmore, Parca, fed Jafon, cujus faciem injuria temporis fubtraxit. Adftat & novæ nuptæ, ut munera accipiat, perfuadet, id quod ex manus utriusque geftu facilè colligas. Perfuafa nova nupta, dextram extendit verfus puetos munera ferentes. Munera mirantur vel famuli vel propinqui, qui attentius ea infpiciunt, imò & manu fublata contemplantur. Sed ne absque bafi rem dicidi arbitreris, fubjicimus & Euripidis verba, Quo Authore, ex interpretatione CANTERI, Medeam ita compellat Nuncius:

Poftquam

Postquam gemina soboles tuorum Liberorum venit
Cum Patre, & ingressa est nuptiales ædes,
Gavisi sumus, qui tuis laborabamus malis
Famuli: per aures vero statim ibat multus sermo,
Te & Tuum Maritum diremisse priorem discordiam.
Osculabatur autem alius quidem manum, alius vero flavum caput
Puerorum: Ego vero & ipse præ lætitia
Simul tuos filios comitabar in conclave mulierum,
Domina verò, quam nunc pro te admiramur,
Priusquam vidisset par tuorum Liberorum,
Habebat promtum oculum in Jasonem:
Deinde vero texit oculos,
Et retro avertit candidas genas,
Abominans ingressum puerorum: sed maritus Tuus
Abstulit iram & bilem puellæ,
Hæc dicens: Ne sis inimica amicis.
Desiste ab ira, & huc iterum converte caput,
Existimans amicos eosdem, quos maritus tuus.
Accipe verò Munera, & roga patrem,
Ut remittat exilium his meis literis in meam gratiam.
Hæc verò ut aspexit ornatum, non continuit se,
Sed promisit viro omnia. Et priusquam ex ædibus
Procul abirent Pater & Liberi tui
Acceptam variam vestem induit,
Ponens auream coronam supra cincinnos.

Medeæ

Medeæ Vindicta.

TRes in ſegmento perſonæ ſunt, Vir nudus cum clypeo, quem *Jaſonem* interpretamur. Senex diadematus, qui *Creontem* refert, Corinthiorum Regem: & fœmina furens, quæ *Glaucen* ſive *Creuſam*, Creontis filiam. Ut ad vindictam Medeæ hæc referenda videantur, non tantum connexio hiſtoriæ evincit, non tantum ſenex Diadematus, cui in fabula Cereris locus non eſt, ſed & rudera Palatii, à Medea everſi, quæ in hoc ſegmento ſunt, & iis affićta Jaſonis, Tauros Æripedes domantis, quæ adhuc cernimus, veſtigia. Miſerandum novæ nuptæ, Patriſque interitum deſcribit EURIPIDES. Ad Jaſonem cum clypeo adſtantem ritè retuleris teſtimonium SENECÆ, qui Jaſonem, audito novæ nuptæ caſu armigeros in ultionem convocaſſe ſcribit. Utriuſque verba ſubjicimus. Ita nuncius apud Euripidem:

χροιὰν

Χροιὰν ἀλλάξασα, λεχρία πάλιν
χωρεῖ τρέμουσα κῶλα, καὶ μόλις φθάνει
Θρόνοισιν ἐμπεσοῦσα μὴ χαμαὶ πεσεῖν

Et paulo post: Σείουσα χαίτην κρᾶτά τ' ἄλλοτ' ἄλλοσε,

Et iterum: πατὴρ δ' ὁ τλήμων συμφορᾶς ἀγνωσίᾳ,
Ἄφνω προσελθὼν δῶμα, προσπιτνεῖ νεκρῷ
Ὤιμωξε δ' εὐθύς. &c.

Mutato colore, obliqua retro
Cedit, tremens membris, & vix antevertit
Solio illapsa, ne caderet in terram.

Et paulo post: *Concutiens crines & caput huc & illuc.*

Et iterum: *Sed infelix Pater ignoratione mali*
Statim ingressus domum, irruit in eam jam mortuam,
Et statim cœpit ejulare. &c.

Quibus verbis, licet Poëta in quibusdam à marmore nostro abeat; miserandum tamen, & furentis filiæ, & dolentis patris, oportune describit spectaculum. Jasoni assistit SENECA, apud quem ipse:

Quicunque Regum cladibus fidus doles;
Concurre, ut ipsam sceleris Authorem horridi
Capiamus. Huc! huc! fortis armigeri cohors
Conferte tela!

MEDEÆ
FUGA.

MEdeam bigis Draconum, à Sole acceptis, Athenas profugiſſe, conſtans Authorum commentum eſt. Audi ipſam apud SENECAM.

Sic fugere ſoleo. Patuit in cœlum Via.
Squammoſa gemini colla ſerpentes jugo
Summiſſa præbent.

Et APOLLODORO teſte, *fine libri 1.* ſumtum à Sole alatorum Draconum currum conſcendit Medea, in eoque profugit Athenas.

De *Liberis*, & adſtantibus in marmore *fœminis*, illinc dubia, hinc incerta quæſtio oritur. De his, an *Nutrix Medeæ* & *Chorus* quas ipſa, tanquam fœminas ſibi faventes, apud Poëtas frequenter, ad diſceſſum usque alloquitur: De illis, an duo tantum fuerint, an plures? An à Medea occiſi, an inter vivos relicti? Quod Liberos attinet

attinet, jam Antiquitus res dubia fuit: Quidam duos tantùm referunt, *Mermerum* & *Pheretem*. HELLANICUS etiam *Philoxenum* addit. CINÆTHON LACÆDEMONIUS *Medum* & *Eriopin* filiam nominat, uti ex PAUSANIA conſtat. Alii *Dydymiam*, *Alcymenum Therſandrum & Theſſalum* in medium adducunt. Marmor noſtrum quatuor agnoſcit, quorum primus juxta currum jacet, ſecundum Medea pede arreptum, ſiniſtroque humero injectum ſecum avehit, duos reliquos autem vivos adhuc relinquere videtur, ad mentem eorum, qui relictos quidem à Medea, ſed poſtea à Corinthiis, Lapidibus obrutos memorant, uti apud eundem PAUSANIAM videre eſt. APOLLODORUS relictos ſupplices, ait, ante Acreæ Junonis templum, ſed hic inter rudera Regii Palatii cernuntur; illud enim, cui infantes aſſiſtunt, Columnæ fragmentum eſt, non urna, qualis in BELLORII marmore.

II.
PELEI ET THETIDIS NUPTIÆ.

PElei & Thetidis hic adumbrari Nuptias, non tantum ex Deorum præſentia intelligitur, ſed vel potiſſimum ex cohærentia cum Tabula ſequente, in qua *Judicium Paridis* exhibetur,

 tanquam

tanquam actus, Nuptias has immediate subsecutus. Peleus Æaci ex Ægina filius, Prioribus nuptiis Antigonem Eurytionis filiam, posterioribus autem Thetin memoratur habuisse. Amaverat Thetin Jupiter, sed quod majorem Patre ex ea nasciturum ex Themide didicisset, non tantum ejus complexibus abstinuit, sed & voluit, ut mortalis ea Viri conjugio cederet. Si fabulæ fides, Thetis in varias se formas vertere solebat. Consilio igitur Chironis eam comprehendendi ac detinendi rationem edoctus Peleus, quiescentem corripuit, nihilque factis, nunc ignis, nunc aquæ, nunc ferarum, quos assumebat, vultibus, non prius bracchium dimisit, quam pristinam Deæ formam restitutam animadverteret. Ita nuptiæ in Pelio monte celebrabantur, easque præsentia sua honorarunt & Dii. Discordia, quod invitata non fuisset, contemtum ultura, malum aureum cum lemmate, *Detur pulcherrimæ!* Cœlesti consessui projecit, eoque lecto, inter Junonem, Minervam & Venerem de forma contentio orta est, quam Paris deinceps, ut in sequenti dicetur, judicio suo legitur diremisse. Hæc est brevis totius fabulæ narratio, qualiter ferè à Mythographis traditur. Ad Ejus seriem marmor propositum exigamus! Locus ad amussim respondet. Montem esse nemo non videt. Montem Pelium esse, patet non tantum ex fabulæ contextu, sed etiam ex medio *antro*, quod *Chironis* erat. Ita ORPHEUS in Argonauticis ℣. 375. ubi Peleus ad Heroes de Pelio monte.

Ὦ φίλοι, ἀθρέετε σκοπῆς πραύχοντα κολωνὸν
Μέσσῳ ἐνὶ πρηῶνι κατάσκιον· ἔνθάδε χείρων
Ναίει ἐνὶ σπήλυγγι δικαιότατος κενταύρων.

Cernitis excelso collem sub vertice, Amici,
In medio umbrosum spatio. Justissimus illic
Centaurorum habitat, spelunca in margine Chiron.

Quibus ex verbis simul palam est, cum, qui ex antro hoc, capite & bracchiis emicat, ipsum Chironem esse. Antra Chironis amœna, non minus ac ipsos Deos, nuptialem lætitiam permulsisse, QUINTUS SMYRNÆUS Author est, in eo à marmore nostro diversus, quod & Nymphas, & Gratias, & Musas Lætitiæ ministras

fecerit,

fecerit, quæ tamen hic non apparent. Dii ex insignibus noscuntur. Jovem fulmen demonstrat, Mercurium galerus, Dianam Luna falcata, Palladem Cassis, Venerem protervitas, Martem clypeus, Solem quadrigæ. Reliquos injuria temporis incertos fecit, vix tamen dubium est, quin mulier ad dextram sedens Thetis ipsa sit, & adjacens Vir ipse Peleus, prout & Junonem vel juxta jovem, vel quod verius arbitror, inter Palladem & Venerem quæsieris, jam tum de formæ Palma certantem. Dianam & Phœbum nuptiis his non interfuisse, scribit CATULLUS Carm. 65. Sed Juno apud *Quintum Smyrnæum* lib. 3. ỳ. 96. necem Achillis Phœbo exprobrans, eum in nuptiis cecinisse dicit:

Phœbe, quare scelus istud hoc die patrasti?
Connubii illius oblitus, quod ipsi nos Dii
Semideo Peleo conciliavimus, unaque in medio
Epulantium cantabas, quo pacto Argenteis pedibus Thetin
Peleus Uxorem duceret, cum vastum maris gurgitem deservisset
Et Te Citharam feriente, densa agmina occurrebant,
Bestiæ volucresque, & profundis scopulis montes,
Nec non & fluvii, & omnis opaca veniebat sylva.

Sed quod hic Phœbo tribuit Juno, id apud Authorem eundem, Nestor tribuit Musis, in eo utrinque concordante Testimonio, quod bestiæ cantu delectatæ dicantur, apposite ad bovem nostro in marmore, ad latus Thetidis, quiescentem; Quamquam, ne quid dissimulem, nec Phœbus nuptiis his videatur vel adesse, vel abesse: Quadrigis vehitur, id quod in Cœlo solet, quadrigæ tamen non sunt omissæ, ut intelligas, nuptiis eum favisse. STAPHYLUS *de rebus Thessaliæ* scribit, Chironem sapientia, & rerum cœlestium peritia insignem, Peleo gloriam conciliaturum, cum filiam Actoris Myrmidonis ei collocaret, divulgasse, Peleum Thetidem, Jove nuptias conciliante, ducturum, Deosque cum imbre & tempestate affuturos: Observasse verò tempus, quo ingentes pluviæ, ventorumque turbines existerent, eoque Philomelam elocando, famam de Thetide Peleo collocata, Deorumque præsentia, firmasse. Hæc si ità sint, jam constat, cur Phœbum nuptiis his abfuisse CATULLUS cecinerit.

 Alia

Alia ſubit difficultas. Duos Equites cernimus. An hos Dioſcuros putabimus? an Equos eos, quos Neptunum Peleo donaſſe apud APOLLODORUM legimus, *Balium* ſcilicet & *Xanthum*? Sed opinio de Dioſcuris prævalet, cum dimidiatus adhuc in altero pileus appareat. De Equis eſt locus Pindari Pyth.1. Ubi Tyndaridas λευκοπώλυς *albis Equis inſidentes* nominat, qualiter & innumeris in Romanorum numismatibus hodienum viſuntur.

Ad Diſcordiam tranſimus, quæ propoſito in ſegmento alata, & cum Palma viſitur, qualiter alias Victoria ſolet, cum tamen Authoribus Furiæ inſtar depingi ſoleat. PETRONIUS:

Sciſſo Discordia Crine
Extulit ad Superos ſtygium caput. Hujus in ore
Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant:
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes:
Tabo lingua fluens, obſeſſa Draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore veſtem
Sanguineam Tremula quatiebat lampada dextra.

Dextram & caput Eridi propoſitæ injuria temporis abſtulit, ideoque de iis judicare nobis integrum non eſt. Veſtis licet in pectore lacerata non ſit, eſt tamen ad femur ſciſſa, ſecundum MARONEM in Octavo Æneid.

Et ſciſſa gaudens vadit diſcordia palla.

QUINTUS SMYRNÆUS Lib.10. ℣.60. ei arma tribuit ex adamante, tabo fœdata, ſed nulli, ait, apparere, quod cruentam nubem humeris circumdatam ferat. Sed hæc deſcriptio marmori noſtro non quadrat. HOMERUS Lib. XI. ℣.11. Deam appellat, qualiter & à Mythographis dicitur. Ad alas ſuccurrit HESIODUS, qui *in Scuto Herculis* Eridem ſive Discordiam *voláſſe* canit.

Ἐπὶ δὲ πλοσυρῷ μετώπυ
Δεινὴ ἔεις πεπότητο.

JUDI-

JUDICIUM PARIDIS.

AD Paridem, Regis Priami filium, in Gargaro, Idæ montis vertice, pecora pascentem, judicium de pulchritudinis prærogativa, à Jove relatum, Mercuriumque jussum, & pomum perferre, & Deas deducere, ex Authoribus constat. In proposito marmore, Paris habitu Phrygio sedet, eique adstant non Deæ tantum & Mercurius, sed & cupido, imo & sequitur à Dearum tergo Discordia. Mercurii Sermonem exprimit Lucianus: *Jupiter jubet Te, PARI, siquidem formosus es, & rerum amatoriarum doctus, sententiam ferre inter Deas, quænam illarum sit formosissima. Certaminis autem præmium, ea quæ vicerit, pomum accipiat!* ApudEundem & Paris respondet: *Utra capella sit altera formosior, & Juvenca alia Juvenca, forsitan ex arte judicare possum.* Quibus ex verbis, pecorum, montis in vertice, & circa antrum quiescentium, ratio plana est. Circa antrum, in quo Deæ nudæ visuntur; Neque enim Paridi satis erat vestitas vidisse: *γυμνὰς ἰδεῖν ἐθέλομαι*, inquit; *Nudas videre volo*, id quod & jubente Mercurio factum memoratur. Sed nihil in his incognitum, neque enim vel de Paridis Juventute & formositate, neque de Dearum cultu quæsieris, cum illius prædictus AUTHOR luculentus testis sit, hujus autem ratio,

MYTHO-

MYTHOLOGIS jam dudum reddita proſtet. De promiſſis Dearum Venerisque Victoria, ipſius Paridis Verba ſubjicimus: ita ille apud OVIDIUM in Epiſtolis.

Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat.
Ipſe potens dubito, fortis an eſſe velim?
Dulce Venus riſit, nec te, PARI, munera tangant,
Utraque ſuſpenſi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames, & pulchra filia LEDÆ
Ibit in amplexus pulchrior ipſa tuos.
Dixit, & ex æquo donis formaque probata,
Victorem cælo rettulit illa pedem.

III.
INCUNABULA PYTHAGORÆ.

ELegantisſimum hoc, cum Tabula ſequente, Venerandæ Antiquitatis monumentum, INCUNABULA PYTHAGORÆ, ipſe PIGHIUS inſcripſit. Eum titulum, celeberrimi viri effato parcentes, mutandum non cenſuimus, quanquam appariturum ſit, non tam incunabula, quàm infantiam & pueritiam, imò & vitæ Virilis non contemnendum eo exhiberi documentum. Infantiam cernimus in ſegmento priore, quod hic pro-

proponimus. Sex in eo ſunt mulieres; dimidiam enim, quæ perſonam ſcenicam à tergo extendit, ad inferius referimus. Prima fœmina ſedet, eique ſecunda velata infantem adducit, vaſi cuidam pedes immerſum. Infans vaſi pedibus immerſus perſuadet, Natalitiam quandam ſolennitatem hic præfigurari: neque enim ad Expoſitionem reſpexeris, licet eam in fictilibus fieri ſolitam, ex ARISTOPHANE pateat. Potius Vaſculum hoc ad Lavacrum referas, quod infantibus adhiberi ſolitum, ex PLAUTO conſtat, cui addi poteſt & Cel. RAPH. FABRETTUS in notis ad Tabellam Iliadis, ubi ſimilem puerum cum vaſe exhibet: & Doct. CASP. BARTHOLINUS *de puerp. Vet.* Forſitan etiam reſpicias ad Luſtrationem, quæ apud Græcos vel die *decima* fiebat, unde & Δεκάτη vocabantur ſacrificia tunc fieri ſolita, vel die *ſeptima.* De decima teſtatur *SUIDAS*, aliique: De ſeptima ARISTOTELES. HARPOCRATION utramque conjungit. Τοῖς ἀποτεχθεῖσι παιδίοις, inquit, τὰς ἑβδομάδας καὶ τὰς δεκάδας ἦγον. καὶ τάγε ὀνόματα ἐτίθεντο αὐτοῖς οἱ μὲν ἑβδόμῃ, ὡς καὶ ὁ ῥήτωρ, οἱ δὲ τῇ δεκάτῃ. Quibus ex verbis ſimul intelligimus eo die nomen infanti impoſitum, id quod non minus & Romanis in uſu erat, quanquam hi non diem *ſeptimum*, aut *decimum*, ut Græci, obſervabant; ſed, ſi puella foret, *octavum*, ſi puer, *nonum*, uti ex *FESTO* planum eſt, & firmatur Authoritate PLUTARCHI in Quæſt. Rom. & MACROBII 1. Sat. c. 16.

Sed Romanos paulisper ſeponimus, ad ritus Græcorum rem exigendam, memores. Apud hos non confundenda *Amphidromia*, quæ die quinto fiebant, curſim ferendo partum circa aram, id quod pluribus adſtruit MEURSIUS *de feſtis Græcorum.* Prævia hæc erant Luſtrationi, quam in monumento noſtro ſi admittas, conſequens eſt, ut ſub muliere infantem tenente *Patritam* intelligas, cujus PLAUTUS meminit, *in Milite*:

Tum PATRITAM clementer non poteſt quin munerem.

Ubi alii *Piatricem* legendum contendunt: Conſequens eſt, ut eam, quæ machinæ inſidet, Matrem ipſam ſtatuas, lecto niſi fallor, inſidentem. Sed fortius pro Die Luſtrico ſurgit argumentum ex tribus fœminis adſtantibus, quarum una ſtylum & volumen, altera volumen, tertia ſceptrum, & à tergo rotam habet. Sceptrum

una

una ex Fatis præfert in Numismate *Maximiani Herculei*, quod in Eruditissimis ad Juliani Cæsares notis PERILL. SPANHEMIUS exhibet: Imò præter sceptrum eodem modo Fata etiam Altheæ adstantia delineat noster PIGHIUS alibi, quod ideò etiam tangi meretur, quia inter *Admiranda* aliter, & quidem loco sceptri, voluminum & styli, stipites tenent, eos in ignem, ut videntur, conjecturæ, quod celeberrimo BELLORIO caussa dubitandi fuit, Fata agnosceret, an Furias? Sed habitus & insignia omnem dubitationem tollunt. Furiarum alius planè inter Antiquitatis reliquias prostat. Numismata apud Eundem PERILL. SPANHEMIUM in laudato Opere, facibus, serpentibus & stimulis armatas exhibent, qualiter & veteribus describuntur, uti ex CICERONE lib. de Legibus, & VIRGILIO patet. Multò aliter Fata; Hæc enim ut imperium in res humanas ostendant, sceptrum præferunt: Ut decreta sua certa significent, volumina gestant: Ut vigentem innuant divini consilii in humanis efficaciam, adjacentem habent rotam. Imperium exerunt in homines, non tantùm mortis tempore, prout in Meleagro videmus; sed etiam tempore nativitatis, prout in Pythagora. Id die lustrico potissimum fieri, vel ideò credendum, quod tunc omina captare mos erat, vel ex nomine, vel ex Horoscopo, aliisve, quæ ad eum diem contigerant; Ea enim omnia vocabant *Fata*, & in Tabulis describebant, id quod ex CHRYSOSTOMO liquet in Epist. ad Galatas. Imò & Fatis Deabus arbitrabantur notari, quo pertinent illa AUSONII de Æmilio Magno Arborio:

Me Tibi, me Patribus clarum decus esse professus
Dictasti FATIS verba notanda meis.

Quæ apposite quadrant ad Fata hoc in monumento expressa, quibus, ut diximus, non Rota tantum & sceptrum datum est, ad indicandum imperium in totum vitæ humanæ decursum; sed etiam Tabulæ, & Volumina, & stylus, quæ solita apud Antiquos Scribentium fuerunt instrumenta. Sed hæc de primo segmento sufficiant! Ad secundum transimus.

In hoc plura veniunt accuratiore contemplatione digniſſima. Puerum videmus, cum volumine, Magiſtro adſtantem: videmus Mercurium, & duas Muſas, puerum comitantes: videmus juvenem bigis cum Aquila vectum, cujus equos fœmina humi ſuſpicit, ſervus frenis apprehenſos dirigit.

Omnia hæc indubitata ſunt Argumenta, non aliùs hic hiſtoriam adumbrari, quàm Pythagoræ. Νέος καὶ φιλομαθὴς, *juvenis & diſcendi ſtudioſus* vocatur DIOGENI LAERTIO, quo teſte & Magiſter ejus fuit Pherecydes Syrus, id quod etiam ex ÆLIANO diſcas, *Var. Hiſt. lib.5.c.2.* Indeque dubium non eſt, quin Pherecydis hic ſimulacrum exhibeatur, quo doctore in Lesbo Pythagoras rudimenta poſuit. Equidem præter hunc etiam Hermodamantem habuit, eodem DIOGENE teſte; imò & in Ægypto Sapientes, docente LUCIANO *in Auctione Vitarum*, inter quos Sonchidem memorat CLEMENS ALEXANDRINUS; ſed omnes hos poſt Pherecydis mortem, cum vel ex Lesbo in Samum regreſſus fuiſſet, vel inde in Ægyptum tranſiiſſet. De Pherecyde ejusq; ſtudiis, penitius videndum, cum ex hujus fontibus Pythagoras pleramque poſtea Italicæ Philoſophiæ videatur hauſiſſe dogmata.

Fuit Pherecydes ex Inſula Syro, teſte APULEJO *in Floridis.* Vixit Olymp. 29. ſive ſub Tullio Hoſtilio, dixitque primus, animos hominum eſſe ſempiternos, uti docet CICERO *Tuſc. Quæſt.* imò DIOGENE LAERTIO ex Theopompo aſſerente, primus itidem ſcripſit de Natura & Diis, conſtabatque ejus Theogonia Libris X. continebatque Deorum Ortum & ſucceſſum, uti eſt apud SUIDAM. TZETZES eum Crœſi temporibus vixiſſe ſtatuit, primumque inveniſſe Ecclipſes & Periodos Lunæ. Divinandi arte inſtructum

LAERTIUS pluribus exemplis firmat, proindeque haud mirum, si Pythagoras, cùm ab hoc Magistro animorum sempiternitatem didicisset, postea *μετεμψύχωσιν* excogitaverit: cum de Diis audysset, Deos sibi comites, imò se ipsum Deum finxerit: cum ecclipses & periodos Lunæ accepisset, Astrologicas scientias deinceps coluerit, & Veneris Planetæ, in ortu Luciferi, in occasu Vesperi appellati, naturam, primus deprehenderit, id quod & numisma, supra capite primo No. 5. allatum, testatur. Non autem solam Astronomiam exercuit, imò & Arithmeticam & Geometriam, & Musicam & prodigiorum scientiam, & præstigiorum artem professus est, de quibus omnibus Mercurius apud LUCIANUM *in Vitarum Auctione* Mercatori interroganti, quid potissimum sciat Pythagoras? Respondet: *Ἀριθμητικὴν, Ἀστρονομίαν τερατείαν, γεωμετρίαν, μουσικὴν, γοητείαν, μάντιν ἄκρον βλέπεις.*

Possem hic latius excurrere: Possem *Μετεμψύχωσιν*, nixamque ea animantium & fabarum in cibos prohibitionem deducere: Possem ordinem institutionis Pythagoricæ; Sed cum horũ in marmore nostro mentio non fiat, nec calamo addenda putamus: Idque eo minus, quo fœcundiorem adhuc materiam ipsa Antiquitatis suppeditat.

Musæ se sistunt & Mercurius. Mercurius? An quod animarum quæstor esset? qualem, DIOGENE LAERTIO teste, ipse Pythagoras appellabat. Verba adjicimus, ut simul & appellationis ratio elucescat: *Τὸν δέ ἑρμῆν ταμίαν εἶναι τῶν ψυχῶν*, dicebat, *καὶ διὰ τοῦτο πομπέα λέγεσθαι, καὶ πυλαῖον, καὶ χθόνιον, ἐπειδήπερ οὗτος εἰσπέμπει ἀπὸ τῶν Σωμάτων τὰς ψυχὰς ἀπὸ τε γῆς, καὶ ἐκ θαλάττης.* Sed alia adhuc ratio in ipsa Pythagoræ *Μετεμψυχώσει* latet; Mercurium enim Patrem fuisse Æthalidis, primi, in quo Pythagoræ anima habitaverat, filioque memoriam omnium, animæque transmigrationem concessisse, ipse de se Pythagoras prædicabat. DIOGENEM LAERTIUM & hic testem adducimus, ex quo & discas, Pythagoram Quintũ ab Æthalide fuisse, migrante anima ab Æthalide in Euphorbum, ab hoc in Hermotimum, ab Hermotimo in Pyrrhum, à Pyrrho in Pythagoram, quanquam A. GELLIUS seriem aliter suggerat. De Transmigratione ex Pythagora in Aspasiam Milesiam meretricem, & ex hac in Craten Cynicum, inde in Regem, Pauperem, Satrapem, Equum, Graculum, Ranam, aliaque innumerabilia, & postremo in Gallum, videri potest LUCIANUS. Huc nihil facit. Ad Musas transimus.

Musas

Musas proposito in monumento prodit Larva Scenica, quæ in antiquis monumentis, quibusdam Musarum tribui solet. Ita in numismatibus Pomponiæ Gentis Euterpe & Thalia, quod URSINUS ideò factum arbitratur, quod illa Tragœdiam, hæc comœdiam invenerit, secundum Epigramma Græcum.

Κωμικὸν εὗρε Θάλεια βίον τε καὶ ἤθεα κεδνά
Ἐυτέρπη τραγικοῖο χοροῦ πολυηχέα φώνην.

Comica vita Thalia Tibi est moresque reperti
Euterpeque Chori Tragici resonabile carmen.

Suffragantur & aliæ Antiquariæ supellectilis reliquiæ, quarum plures in schedis Pighii nostri cernimus.

Sed de Musis uitique constat, quid autem eæ ad Pythagoram? id paucis videtur exquirendum. Pythagoram Musis bovem immolasse, cum aliquid in Geometria invenisset, vulgaris opinio fuit, quod tamen non credit CICERO, *de Nat. Deorum lib.3.* idque ideò potissimum, quòd non verisimile sit, eum bovem immolasse, qui à sanguine animalium abstinendum sanxisset. In delubrum Musarum Eum confugisse, cum Milonis domus incensa esset, ibique, cum 40. dies perstitisset absque cibo, defecisse, teste LAERTIO, Dicæarchus Author est; Sed quid hoc ad Musas Juveni adstantes? Ex PHILOSTRATO rationem adducimus, qui non tantùm Apollinem manifestè, sed etiam Palladem, & quod rei caput est, Musas, non manifestè secum loqui consuevisse, alios insuper Deos, quorum nec facies nec nomina adhuc hominibus nota essent, Pythagorã tradit narrasse, adeo, ut mirũ non sit, quod ex PHAVORINO LAERTIUS tradit, Domũ Pythagoræ Metapontinis Cereris delubrum, Vicumq; *Musis* sacratum audisse. Ad Pythagoræ simulacrum revertimur. Barbatum proponit URSINUS, idq; ex Numismate Samion, ubi senis effigies est, ad OVIDII effatum, cui *Samius Senex* audit; At in nostro monumento nulla barba, nullum senis vestigium apparet. Ante Magistrum effigies puerilis visitur: In curru autem vel juvenilis, vel prima virilitate conspicua; utrinque qualiter DIOGENI LAERTIO dicitur *σεμνοπρεπέστατος*, *venustissima forma*. Venustas sane apud LUCIANUM Mycillo scommatis ansa fuit. Ita enim ad Gallum: *Σὲ οὖν φασὶ καὶ πυθαγόραν ὄντα τὴν ὥραν λαμπρὸν πολλάκις Ἀσπασίαν γενέσθαι τῷ τυράννῳ.* *Ajunt Te etiam Tum, quum Pythagoras esses, VENUSTA FORMA DECORUM sæpius Aspasiam fuisse Tyranno.*

 Ho-

Honeſtiore elogio, Mercatori, apud eundem LUCIANUM, *in auctione vitarum*, cum empturo, *forma non illiberali*, τὸ μὲν εἶδ☉ οὐκ ἀγεννὴς dicitur, uti & Jupiter ipſe κομήτην, *comatum* appellat.

Sed quid Aquila ad Pythagoram? Hæc firmiſſimum Teſtimonium perhibet, non alii marmor noſtrum eſſe addicendum. ÆLIANUM audi! Τὸν ἀετὸν τὸν λευκὸν κατέψησεν ὑπομείναντα αὐτὸν, inquit lib. IV. c. 17. AQUILAM ALBAM, *quæ volatu ſe ei* (Pythagoræ) *ſubmiſerat, contrectavit.* Hæc quam appoſitè marmor fulciant, juxta & explicent, nemo non videt. De veſtitu docet LAERTIUS: *Stola illi candida ſemper ac munda, ſtromataq; item, candida ex lana.* ÆLIANUS de veſte alba ſuffragatur, ſed addit coronam auream, & Anaxyridas. PHILOSTRATUS Veſtitum ex morticina materia eum renuiſſe Author eſt. In lapide noſtro ſtola ad oculum patet: Patet & velum divinitatis, circa caput volitans, quale in numiſmate Fauſtinæ matris Æternitas ventilat. Quid hoc indigitari credas, ſi non divinitatem, quam ſibi etiam vivus arrogabat: aſſerens, ſi PHILOSTRATUM audis, *Se interfuiſſe aliquando Concilio Deorum, atq; ab iis didiciſſe, quæ illis grata, quæ contra haberentur, imò accepiſſe & ea, quæ de rerum natura proferre conſueſſet.* LUCIANI Gallus animam Pythagoræ Initio ab Apolline profectam meminit; indeq; apud eundẽ Menippus eum allocutus: *Salve Euphorbe,* inquit, *ſive* APOLLO, *ſivẽ deniq; quodcunq; voles.* Et Mercator alibi, *Femur eſt illi aureum.* DEUS, *non mortalis videtur eſſe.* Taceo ἱερὸν λόγον *Sacrum Sermonem*, quem ab Ægyptiis accepit; taceo πολλὰ Θεῖα καὶ ἀπόῤῥητα, *Divina & Arcana multa*, quæ ſecundum PHILOSTRATUM ab eo dicebantur. Taceo *tripodem Pythagoricum* teſte Cœl. Rhod. l. 19. c. 7. ideo dictum, quod nihilo ſecius, quam Apollo effari conſueviſſet; Sed quod Θεσπέσι☉ *Divinus* LUCIANO non uno in loco cognominetur, & PLATO eum, ut *Divinum*, miretur & ſuſpiciat; imò quod ex domo ejus Templum fecerint Metapontini, ipſumq; pro DEO coluerint, ut JUSTINUS l. 20. c. 4. memorat, id prætereundũ non eſt; luculentum enim creditæ divinitatis, quam velum adumbrat, Pythagoræ inde ſurgit teſtimonium, ſimul cum ratione Bigarum figurarumq; reliquarum, quarum altera fœmina ſub bigis jacens viſitur, altera virilis Equos frenis arreptos tenet. Fœminam Tellurem interpretamur, quam Divinitatis Vehiculo Pythagoras ſupergreſſus fingitur: figuram virilem Zamolxim Pythagoræ diſcipulum & ſervum, qui & ipſe Divinitatis famam & cultum, ſi non apud Græcos, tamen apud Barbaros obtinuit.

CEPHA-

IV.
CEPHALUS ET PROCRIS.

CEphali & Procridis fabulam hic exhiberi, facile intelliget, cui rei ſeries innotuit. Procris erat Pandionis, vel ſecundum alios

Erechthei

Erechthei Athenienſium Regis filia, & Cephali Dejonis vel Dejonei, vel, ut alii volunt, Mercurii & Herſes filii uxor. Inter hos cum pactum intercederet, ne cum aliis quibuscunque rem haberent, Cephalus quidem ab Aurora adamatus, imò & raptus eſt; Sed ut pacto ſtaret, amanti concubitum negavit. Aurora repulſæ impatiens, Cephalum quidem domum remiſit, ſed ut Procridem ei in ſuſpicionem adduceret, multis cum muneribus, & mutatâ figurâ, ut uxor, hâc decepta, & illis ſeducta, fidem prior falleret, faciliorque deinceps Cephali voluntas eſſet. Reſpondit Eventus Conſilio. Procris munerum cupidine amorem proditura coarguitur, & pudore ſuffuſâ, in Cretam abit, ubi vel à Minoë vel à Diana & jaculo donata eſt, & cane Lelape; His muneribus regreſſa Cephali pudicitiam, ignota & ipſa expugnavit, & ita marito reconciliata eſt. Gliſcebat tamen occultus Zelotypiæ fervor. Igitur cum Cephalus matutino tempore venatum exiret, verita Procris, ne cum Nympha aliqua ille concumberet, clam eum inſecuta, inter virgulta delituit, donec Cephalus Venatibus laſſus, ex conſuetudine Auram invocaret, ut ſibi vires reficeret: Tunc iniquiore Cordis æſtu ſe movens Procris, à marito feram exiſtimante, eodem jaculo, quod ei dederat, percuſſa eſt. Lethale erat vulnus, poſt extractum tamen telum infelicem maritum, moribundæque adſtantem Procris oravit, ne Auram ducere vellet, ex eaque petitione error ex nomine *Auræ* ortus apparuit. Hæc fabulæ ſeries eſt, prout fere ab Authoribus traditur. Videri de ea poſſunt Ovidii lib. 9. Metamorph. circa finem, Hyginus fab. 189. & alii.

Si propoſitum monumentum conferas, primo Cephalum videbis in ſolio ſedentem, cum adſtante à tergo milite; à latere autem ipſam Procridem, cui fidem videtur jurare. Sequitur Cephalus peregrina forma Procridem in Thalamum recipiens. Forſitan illic non Cephalum, ſed Minoëm præfiguratum, & hic non Cephalum Procridi, ſed Procridem Cephalo inſidiantem arbitraberis, eo quod ipſa velata, adeoque ignota Thalamum aſcendat. Id per me licebit; quanquam & juxta conſiderandus ſit imberbis Cephalus, adeoque forma mutatus, cum in ſequentibus ubique barbatus ſit. Velamenta Procridis, non tam Cephali ignorantiam arguunt, quam Procridis pudorem, cum antiquitus meretrices velamentis ſe ſe operuiſſe vel exemplo ex Sacris conſtet. Sed hæc utique liquent. In ſequentibus Cephalus

Cephalus cum jaculo, & cane Lelape, & Equo, venatum proficiſcitur. Cum Equo & cane? Atqui apud OVIDIUM ipſe:

Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſolebant.
Tutus eram jaculo.

Sed diverſa ſunt de Cephalo commenta. Artifex aut communem venantium morem, aut alium Mythologum ſecutus, utrumque expreſſit, in ſequentibus NASONI propior.

Aura in nubibus ſedet, quam anhela voce implorans Cephalus, credulam Procridis Zelotypiam impulit. Procris inter Virgulta ſedens, & jam jam moritura, manum verſus maritum attollit, tanquam illum imploraret, ne Auram, ſe mortua, conjugem duceret. Cephalus ipſe, vultu in mœſtitiam compoſito, jaculum quidem ex conjugis pectore extractum, receptumque ſiniſtra tenet, dextra autem & ipſe elevata caſum conjugis deplorat, erroremque detegit. En pulcherrimum totius fabulæ nexum! Eoque modo artificis genio effictum, quo & ab Authoribus deſcriptum in ſuperioribus diximus.

V.
CLEOBIS ET BITON.
Matrem ad Junonis Templum trahentes.

HIstoria, quæ hoc & ſequentibus duobus elegantiſſimi marmoris in ſegmentis exhibetur, apud HERODOTUM exſtat, apud quem lib.1. cap.31. interprete VALLA, quum Solon à Crœſo interrogaretur, quemnam ſecundum à Tello beatum vidiſſet? reſpondit: Cleobin & Bitonem; *quippe genus Argivum fuiſſe, & victum ſuppeditaſſe Corporis, adhæc robur tantum, ut & in certaminibus ambo Victores exſtiterint:* Additque de his iſta memorari: *Quum dies feſtus apud Argivos eſſet, oporteretque omninò matrem eorum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſtò non eſſent, tunc juvenes excluſi*

exclusi tempore jugum subeuntes, plaustrum pertraxerunt, quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per stadia trahentes, ad templum pervenerunt. Quibus cum hæc fecissent, & ab omni cœtu conspecti fuissent, optimus obtigit vitæ exitus, & per hæc Deus judicavit, satius homini esse mori, quàm vivere. Nam cum circumstantes Argivi laudibus tollerent, Viri quidem consilium filiorum, fœmina vero Matrem eorum, quod talibus filiis prædita esset: Mater gaudio perfusa, cùm Liberorum facto, tum fama, ante simulacrum stans, precata est eam, ut Cleobi & Bitoni filiis suis daret id, quod optimum esset homini contingere; Post hanc precationem ubi sacrificarunt, epulati sunt, quiescentesque in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam Virorum, qui optimi exstitissent, Argivi factas apud Delphos collocarunt.

Hæc est historia, ut dictum, qualiter apud HERODOTUM eam Solon enarrat. Si marmor conferas, ipsam matrem in plaustro cernis, cernis eam capite velato, quod sacrificantibus moris fuit, & in sacerdote Junonis etiam Deæ memoriam renovat, quæ & ipsa interdum velata occurrit. Mater in Plaustro vehitur, idque bobus junctis, qualiter ad Templum Junonis solebat; Sed bobus adstant Filii, quod hi, bobus absentibus, eorum vices subiissent: Adstant nudi, idque secundum CICERONEM *Tuscul. quæst. lib. 1. cap. 47.* Ubi *veste posita Corpora Oleo eos perunxisse, & ita ad jugum accessisse*, memorat. Illud fortasse incongruum putaveris, quod nimis juveniliter sculpti sint, cum tamen, HERODOTO teste, Corporis robur tantum fuerit, ut in certaminibus ambo Victores exstiterint, & Argivi eorum effigies tanquam Virorum apud Delphos dedicaverint: Adde, quod & PLUTARCHUS eos Viros appellavit; Sed notandum, appellationem *virorum* juventutem non tollere. Quos HERODOTUS & PLUTARCHUS *Viros* appellant, eos CICERO *juvenes* & *adolescentes:* & si robur in medium adducas, illud sanè luce clarius elucescit in succulenta illa, qua fulgent, musculorum crassitie, artuumque vegeta stabilitate.

T 2 MATER

MATER
Junonem adorans
Filiis mortem impetrat.

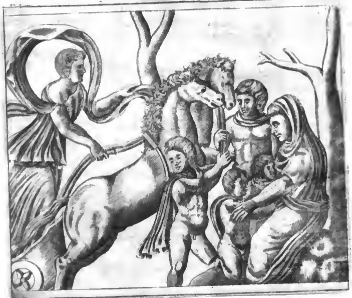
PIetatem Fratrum vidimus. Hic cernimus pietatem matris, pietatisque præmium. Mater ante templum faces extollit, procul dubio, quod pro vita & felicitate filiorum oraret, & quod oraret Deam vitæ potentem. Vita veteribus ſub facis ardentis ſchemate præfigurabatur, uti mors ſub face extincta, id quod marmora ad oculum teſtantur. Forſitan quod Ilithyia, quæ eadem cum Junone fuit, in numismatibus facem præferat, vel etiam, quod inter ſublunaria Diis nihil magis conveniat, quam ignis; Sed Ilithyia facem præfert, quod vitam largiatur, & Deos precantes, quid adhibeant potius, quam Symbola Divinæ Naturæ affinia? Nihil hic de ſacro Dianæ, in Nemore Aricinæ, de quo OVIDIUS *in Faſtis*.

Sæpe potens voti frontem redimita coronis
Fœmina, lucentes portat ab Urbe faces.

De

De quibus videri possunt & PROPERTIUS & STATIUS. Nihil de facibus, novæ Nuptæ præferri solitis, de quibus & FESTUS & PLUTARCHUS *in Quæstionibus Romanis*. Nihil de Festis Promethei, Minervæ & Vulcani apud Athenienses, in quibus faces ferri solebant; Sola pietas, vitæque felicioris votum propositas accendisse videtur, ideò duas, quod de duobus filiis precatio ad Junonem, vitæ felicitatisque præsidem, tenderet. Quo successu? Alio plane, quam speraverat Mater, id precata, quod Dii judicassent optimum; Sed an mortem? Ita Dii judicarunt, procul dubio contra matris intentionem, quod vivos beari maluisset. Sed aliter res cecidit: Epulati cum matre adolescentes, somno se dederunt, & in tantâ gloriâ vitam cum morte, citra ullum dolorem vel cruciatum, reperti sunt commutasse.

FILII ÆTERNITATIS
Participes
à Junone excipiuntur.

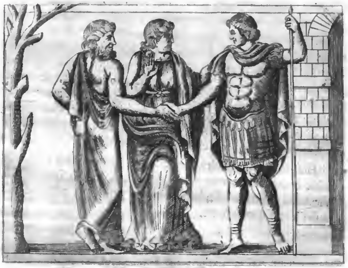

Vitam beatam filiis suis precata erat mater, sed loco vitæ eorum mortem obtinuit: ut Authores arbitrantur, quod Dea

judice mors vita præſtaret, imò quod mors vitæ beatæ non finis, ſed initium eſſet. Vita noſtra quid eſt, ſi non ærumnarum concatenata ſeries, & quid homini conducibilius, quam iis ſolvi? Hæc ita ſi nulla ſpes poſt mortem ſupereſſet. Sed ſupereſſe, & quidem felicitatis perfectisſimæ, etiam Ethnicis indubium fuit. Adſpice marmor noſtrum! Juvenes, quos modo humi jacentes & mortuos vidimus, eos hic cernimus vel bigarum frena apprehendere, quibus Æternitas vehitur, vel coram Junone, an Matre? flexis genibus beatisſimæ vitæ dulcedinem agnoſcere. Æternitatem prodit velum circum Caput in circulum volitans, & quaſi in ſe reductum, nullo apparente, nec Principio, nec fine. Eo enim Symbolo uti jam ſupra diximus, etiam in Romanis numismatibus Æternitas præfigurari ſolet, ex quibus etiam, bigis vectam, intelligimus, exemplo exſtante apud OISELIUM Tab. 104. ex nummo Fauſtinæ matris. Illud in propoſito novum eſt, quod non Æternitatis curru vehantur juvenes, ſed quod frena Equorum apprehendant, prout & ſupra Zamolxis, quaſi non tam Æternitati traditi, quam Æternitatis curſum dirigentes. Felicitas creditur terrena, ſi rerum in decurſu temporis nobis adverſantium acerbitatem, prudentia vel evitare, vel emollire poſſumus. Quidni igitur felicitas æterna, quod Æternitatis decurſus, quaſi ab arbitrio beatorum dependeat?

VI.

VI.
ROMULI ET TATII FOEDUS, CONCORDIAM CONCILIANTE HERSILIA.

HErsiliam, Tatium, & Romulum tribus his figuris designari, STEPHANI WINANDI PIGHII conjectura est, nec immeritò; Licet enim Romulus in Numismatibus prolixa barba conspicuus, in proposito monumento autem imberbis sit, differentia tamen tanta non est, ut non diversitate temporum & ætatis excusari & possit & debeat. Reconciliatio cum Sabinis accidit Anno M. 3205. ab V. C. septimo, Triginta annis antequam Turbine abriperetur; At Effigies in nummis ad eam formam delineata est, qua post derelictam vitæ stationem Proculo apparuit, seque in cœlis Quirinum appellari, significavit

Adeò

Adeò ut planum ſit, in numiſmate ſenem, ſub reconciliationem autem cum Tatio, adhuc Juvenem, adeoque imberbem fuiſſe, qualis in propoſito monumento viſitur. De Tatio diverſa ratio: Barbatus is eſt, non minus ac in numiſmate; Sed barbatum fuiſſe etiam tempore reconciliationis cum Romulo, brevitas imperii perſuadet. Quinque annos cum Romulo cum imperaſſet, Laurenti trucidatus eſt.

Sed, inquis, Togatus is eſt, cum tamen bellica veſte indutum oporteret, non minus ac Romulum? Hoc & hiſtoriæ, & Romanæ gloriæ videtur datum. Cum poſt Romuli preces denuo concurrerent hoſtiles acies, *Res Romana*, inquit LIVIUS, *ſuperior fuit.* Superior fuit Res Romana; quid igitur mirum, quod Sabinorum Ducem habitu pacifico, & proinde pacem petentis, cernamus? quid mirum, quod cernamus Romulum bellico, & pacis leges quaſi dictantis? Facilius Victi ad pacem inclinant, quam Victores, & hinc eſt, quod Herſilia non ad Tatium, ſed ad Romulum convertatur, manibusque elevatis eum demulceat.

Herſilia, Sabina quidem, ſed ex raptu Romuli uxor fuit, adeoque hîc omnium raptarum loco videtur concordiam ſuadere, prout LIVIO teſte, Duces ad fœdus faciendum prodiere, adeoque exercituum loco fidem ſanxere.

Quintum

QUintum Viridarii noſtri ſegmentum, & hoc in Opuſculo Ultimum, STATUAS QUASDAM exponit, non ex earum numero, quæ ſub *Romanarum* Titulo proſtant; Sed vel hactenus non vulgatas, vel vulgatas quidem, ſufficienti autem Commentario non illuſtratas. Paucisſimæ erunt, fateor, ſed nobilitas multitudinem ſupplebit. Et Artificium in cenſum venit, & Raritas. Numiſmatum & Gemmarum Cœlatores in parvo ludunt, & facilè eſt, Artis nævos in exiguis linearum ductibus abſcondere, quanquam negari non debeat, pleroſque etiam in his exactam diligentiam poſuiſſe. Toreumata mediæ ut plurimum magnitudinis ſunt, mediæ certè dignitatis, cum figuras non integras exhibeant, ſed dimidiatas tantum, dimidia earum parte rudi ſub marmore, cui affixæ, vel ex quo elevatæ ſunt, delitescente. Solis Statuis nobilior Gloria fulget, omni ex latere artificii excellentiam oſtentant. Hodienum miramur Opera Lyſippi & Praxitelis; Hodienum fama Meneſtrati & Myronis volitat, ſtupeſcente cum reverentiæ ſenſu vel ideò excipienda, quod non ſibi, ſed arti videantur laboraſſe. Phidias Diis, quàm hominibus efficiendis melior fertur; At Polycletus in hominum formis, ad veritatem exprimendis, excellebat. Quid dicendum? Nonne vel Naturæ luſum, vel Studii aſſiduitatem & Diis & Hominibus conſuluiſſe? ut ad poſteros, eorum notitia eo clariore radio penetraret, artisque ſimul incrementum, ad ſummum perfectionis culmen deduceretur. Sed de his alibi! Nunc ad propoſitum.

HERCULES CUM CETO.

Herculis, non minus ac reliquorum Deorum, crebra inter Antiquitatis reliquias exstat mentio. Sed Eum cum Ceto, quis hactenus exhibuit? Statuam unum pomum manu gestantis, Romæ in foro Boario, haud procul ab altari, inventam, Celeberrimus CHOULIUS memorat. An eadem fuerit cum nostra, dubitari potest, cùm & ipsa hæc unum pomum dextra præferat. Quicquid sit, Herculem prodit Clava & Leonis pellis, indubitata Heroici pectoris insignia, quorum alterum Leoni Nemæo detractum, Cassidis & Clypei instar Hercules prætulisse, alterum ab oleastro recisum, armorum vice memoratur vibrasse. De Clava constat, constat de Leonis pelle loco Cassidis usurpata. De clypeo res rarior; Eam tamen videas & ipsam in numismate Phæstiωn apud GOLZIUM, in quo non minus, ac in aliis plerisque, ne dicam omnibus, Hercules nudus, clavaque & pelle armatus visitur, cujus rei rationem DIODORUS SICULUS suppeditat, id ideò factum asserens, quod Antiquitus arma & Vestes nondum cognitæ essent: quanquam alii hieroglyphicè rem explicent, sub Clava Leonisque pelle & nuditate robur & virtutem intelligentes, eo quod verisimile non sit, Herculem nudum orbem terrarum obiisse, Virtus autem firmissimum mortalibus monumentum sit, nullaque divitiarum peribolia in transversum agatur, sed nudo homine contenta vigeat.

Ad pomum, quod Hercules noster dextra præfert, non tantùm in mentem veniunt poma Aurea Hesperidum, quæ interfecto Dracone Vigili ad Eurystheum retulisse memoratur, sed etiam sacra ipsius, apud Melitenses & Bæotos, Pomis celebrata, unde & Μήλων cognomen ejus fuit. De Melitensibus audi HESYCHIUM: Μήλων Ἡρακλῆς. ὀνομασθῆναι φασί τὸν θεὸν οὕτως, διὰ τὸ μὴ ἱερεῖα θύειν αὐτῷ τοὺς Μελιτεῖς, ἀλλὰ τὸν καρπὸν τὰ μῆλα. De Bœotiis JULIUM POLLUCEM lib. I. c. I. Sect. XXVII. Μῆλα θύουσι περὶ Βοιωτίαν Ἡρακλεῖ. λέγω δε οὐ τὰ πρόβατα, τῇ ποιητικῇ φωνῇ, ἀλλὰ τὰ ἀκρόδρυα, ἐκ τοιᾶς δέ αἰτίας. Ἐνειστήκει μὲν γὰρ ἡ πανήγυρις τοῦ θεοῦ, καὶ κατήπειγε τοῦ θύειν ὁ καιρός. Τὸ δε ἱερεῖον ἄρα, κριὸς ἦν. Καὶ οἱ μὲν ἄγοντες, ἄκοντες ἐβράδυνον, ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς οὐκ ἦν διαβατὸς, μέγας

ἄφνω

HERCVLES.

ἄφνω ῥύεις. οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸ ἱερεῖον παῖδες ὁμοῦ παίζοντες, ἀπεπλήρουν τῆς ἱερουργίας τὸν νόμον. λαβόντες γὰρ μῆλον ὡραῖον, κάρφη μὲν ὑπέθεσαν αὐτῷ τέτταρα, δῆθεν τοὺς πόδας. δύο δ᾽ ἐπέθεσαν ἅμα. τὰ δ᾽ ἦν τὰ κέρατα. καὶ κατὰ τοὺς ποιητὰς ἀποθύειν ἔφασαν τὸ μῆλον, ὡς πρόβατον: ἡσθῆναί τε λέγεται τῇ θυσίᾳ τὸν Ἡρακλέα, καὶ μέχρι τοῦδε περιμένειν τῆς ἱερουργίας τὸν νόμον. καὶ καλεῖται, παρὰ τοῖς Θηβαίοις, ἢ τοῖς Βοιωτοῖς, μήλων ὁ Ἡρακλῆς, ὄνομα ἐκ τοῦ τρόπου τῆς θυσίας λαβών. *Circa Bœotiam*, inquit interprete RUDOLPHO GUALTERO, *Μῆλα Herculi ſacrificant; Non verò, ut Poëta per μῆλα* oves, *ſed* fructus *dico arboreas, hac nimirum de cauſa. Stata quædam erat Publica Dei ſolennitas, & ſacrificandi inſtabat tempus, victima autem aries erat, quem qui adducebant, inviti cunctabantur; Aſopum enim fluvium, repentinis auctum inundationibus tranſire non poterant. Juvenes verò, qui feſto ſacrisque intererant, per luſum ſacrificii ritum complevere; maturum enim MALUM arripientes, quatuor, qui pedum loco erant, bacilla ſubdiderunt, duo vero veluti cornua appoſuere, & ſecundum Poëtas malum hoc, tanquam ovem obtuliſſe dicuntur, nec Herculi ingratam fuiſſe victimam, & propterea huc usque hunc ſacrificii ritum permanſiſſe. Et Thebanis porro Bœotisque MALORUM HERCULES, nomen hoc ex ſacrificii ritu ſortitus, appellatur.*

Hæc ex POLLUCE, quibus utique pomum, quod dextra Hercules noſter præfert, abunde illuſtratur. De corona dicendum. Populea ea videtur, ad mentem Poëtæ in 8. Æneid. quo canente.

Herculea POPULUS *umbra*
Velavitque comas, foliisque innexa pependit.

Et paulò poſt:

Tum Salii ad cantus incenſa Altaria circum
POPULEIS *adſunt evincti tempora ramis.*

De quibus omninò videri meretur MACROBIUS lib. 3. Saturn. & quis neſcit tritum illud:

POPULUS *Alcidæ gratiſſima?*

Cauſam ex PAUSANIA diſcas *El. priore*, ubi populum albam in Theſprotide ad Acherontem Hercules reperiſſe, & in Græciam intuliſſe, memoratur, unde poſtea & mos manſerit, Eleis Patrius, ut ad uſum

V 2 Olym-

Olympicorum sacrorum ligna ex sola populo alba, neque ex alia arbore cæderentur, id quod & ipse Hercules egerat. Sed propius ad rem facit SERVIUS *ad dicti Poëtæ verba:* Populus Alcidæ gratissima, inquit, *quia EA VELATUS ab Inferis rediit, quam* HOMERUS *Ἀχερωΐδα dicit ab Acheronte ad superos translata. Qua corona usus, duplici colore foliorum, geminos labores superorum inferorumque testatus est. De hac sanè arbore fabula talis est:* LEUCE, *Oceani filia, inter Nymphas pulcherrima fuit. Hanc Pluton adamavit, & ad inferos rapuit, quæ postquam apud eum, completo vitæ suæ tempore, mortua est, Pluton tam in amoris, quam in memoriæ solatium, in Elysiis piorum campis, Leucen nasci arborem jussit; ex qua, sicut dictum est, Hercules se, revertens ab Inferis* coronavit.

Ad Cetum properamus, qui juxta Herculem lento conamine caput elevat. Hunc fortasse ob colli tenuitatem, non tam Cetum quam Draconem arbitraberis. Sed Cetum evincunt, non tam fluctibus immersi pedes, quàm figura ejus, cujus in ventre Jonas per triduum delituit. Videri is potest in ROMA SUBTERRANEA ARINGHI, ex antiquis Christianorum Sarcophagis delineatus, ubi eadem planè colli tenuitas, iidem pedes, idemque caput visuntur. Et quid si idem utrinque Cetus? SEXTUS EMPIRICUS *adversus Mathematicos*, Herculem calvum evasisse, memorat, cum à Ceto, qui in Hesionem irruebat, devoratus esset. Idem tangit & LYCOPHRON, *initio* CASSANDRÆ :

> Τριεσπέρου λέοντος ὅν ποτε γνάθοις
> Τρίτωνος ἠμάλαψε κάρχαρος κύων
> Ἔμπνους δὲ δαιτρὸς ἡπάτων, φλοιδούμενος
> Τινθῷ λέβητος ἀφλόγοις ἐπ' ἐσχάραις
> Σμήριγγας ἐστάλαξε κωδαίας πέδῳ.
>
> *Trivesperi* (sive Trinoctii) *Leonis, quem aliquando maxillis*
> *Tritonis deglutivit asperè dentatus Canis;*
> *Vivus autem dissector intestinorum, ambustus*
> *Cavo lebetis in focis ignibus expertibus*
> *Capillos destillavit capitis solo.*

Quem-

Quem in locum ita ISACIUS TZETZES τριέσπερον τὸν ἡρακλέα λέγω καλεῖν τὸν λυκόφρονα, διὰ τὸ ἐν τῷ κήτει τρεῖς ἡμέρας ποιῆσαι ἃς ἑσπέρας καλεῖ, διὰ τὸ ἀφότιςον, ἢ σκοτεινὴν εἶναι τὴν γαστέρα τοῦ θηρίου. *Trinoctium ajo Herculem vocari à Lycophrone, quia in Ceto tres transegerit dies, quas vesperas sive noctes appellat, quia lucis expers & tenebrosus foret Ceti venter.* Ex quibus Doctiss. VOSSIUS Herculis fabulam de Ceto ex historia Jonæ ortum traxisse statuit. Occasionem asserti ex B. CYRILLO sumsit, qui *in Jonæ cap. II.* Ἡρακλέα φασὶ τὸν Ἀλκμήνης καὶ Διὸς καταποθῆναι ὑπὸ κήτους. ἐκδοθῆναι δὲ πάλιν ἐκ τῆς ἐκφύτου θερμότητος ἐψιλωμένης αὐτῷ τῆς κεφαλῆς, καὶ μόνης τριχὸς πεπονθότι τὴν ἀπόφασιν. Μέμνηται δὲ τῆς ἱστορίας λυκόφρων. *Herculem ajunt, Alcmenæ & Jovis filium, deglutitum quidem à Ceto, redditum tamen, ab insito Ceti calore, capite solum depilato. Meminit vero historiæ Lycophron.* Imò etiam ex THEOPHILACTO: *Devoratur ergo à Ceto Jonas, tresque dies, ac totidem noctes in eo permanet Vates, quæ res omnem excedere fidem audientibus videtur, maximè iis, qui ex Græcorum Scholis, sapientique doctrina, ad hanc historiam accedunt. Quos equidem non satis demirari possum, qui fiat, quod hæc non intelligant, cum suis ipsorum alis capiantur. Apud ipsos enim nonnihil tale de* HERCULE *narratur, nempe quod & ipse à* BALÆNA *devoratus, incolumis remanserit, nisi quod tantummodo depilatus redierit, idque ob ingenitum & internum Belluæ calorem; Aut igitur nostra suscipiant, aut sua rejiciant.* Sed hæc in medio relicta sunt.

Nos Hercules vocat, de quo Hesionem liberante, ex interpretatione Benedicti Ægii Spoletini, Hæc sunt APOLLODORI verba: HERCULES (devictis Amazonibus) *renavigat, & Trojam appellit. Tum fortè accidit per Apollinis & Neptuni iram, ut Civitas infeliciter ageret; Quoniam Apollo Neptunusq; Laomedontis injuriam ulcisci volentes, mortalibus assimilati, ac veluti mercenarii, Pergama se ædificaturos, paciscuntur, quibus cum opere absoluto constitutam mercedem Laomedon minime solveret, tum Apollo pestem, ac Neptunus cum inundatione* CETOS *immisit, quod quicquid mortalium in campis offendit, corripiebat; cùm vero ex oraculis malorum finem tum fore diceretur, cum Laomedon Hesionem filiam suam Ceto de-*

vorandam appoſuiſſet, tum ille in proximis Pelagi ſaxis alligatam propoſuit. Hanc ita expoſitam ut vidit HERCULES, *ſe ſervaturum pollicetur, ſi ſibi, quas Equas pro rapti Ganymedis jactura ei Jupiter dederat, Laomedon tradat. Hoc illi ſe daturum pollicitus eſt Laomedon.* HERCULES CETOS OCCIDIT, *& Heſionem ſervavit. Hæc* Apollodorus. HYGINUS in paucis aliter fab. 89. *Neptunus* inquit, *Cetum miſit, qui Trojam vexaret, ob quam cauſam Rex ad Apollinem miſit conſultum. Apollo iratus ita reſpondit; ſi Trojanorum Virgines Ceto religatæ fuiſſent, finem peſtilentiæ futurum. Cum complures conſumtæ eſſent, & Heſione fors exiſſet, & petris religata eſſet, Hercules & Telamon, cum Colchos Argonautæ irent, eodem venerunt, & Cetum interfecerunt, Heſionemq; Patri pactis legibus reddunt, ut cum inde rediiſſent, ſecum in patriam eam abducerent, & Equos qui ſupra aquas & ariſtas ambulabant.* Addatur & PALÆPHATUS de incredibilibus lib. 1. *de* CETO *hæc quidem memorantur, quod Trojanos è mari exiens invadebat, & ſiquidem ei puellas aliquas Trojani obtuliſſent, ab eis recedebat: Si minus eorum totam regionem devaſtabat; Quam verò id fatuum ſit, credere Trojanos filias ſuas proprias Ceto exponere ſolitos fuiſſe, quis non videt? Virum namq; potius magnum quendam nomine* Cetum *hunc fuiſſe, dicendum eſt, qui cum Rex eſſet, multum roboris viriumque habens, ac in re navali valdè potens, Paludem quandam in Aſia, quam Trojani poſſidebant, circa mare ſubvertit; Tributumq; ab eis ſibi ob id perſolvebatur, quod quidam* Dasmon *id eſt* Vectigal *vocant. Argento autem ejus temporis homines minime utebantur, ſed vaſis ſolum & ſuppellectile omni alia. Imperavit ideò Rex ille, qui* CETON *nomine dicebatur, ut civitates quædam tributi nomine Equos ſibi darent, aliæ vero puellas mitterent. Hunc vero Regem, cui nomen erat Ceton, barbari Cetum vocabant. Hic circumquaq; loca illa adibat, & debito neceſſarioq; tempore, tributum ab iis promiſſum, exigebat. Quod ſi quæpiam civitates perſolvere recuſarent, eorum regiones & loca malè tractabat. Pervenit & is quoque ad Trojam, eo potisſimum tempore, quando* HERCULES *illic etiam exercitum Græcorum habens, venit. Unde Herculem tunc Laomedon Rex in Trojanorum præſidium conduxit. Ceton verò exercitum ſuum cum impetu in eos duxit. Cui cum obviam Hercules & Laomedon cum copiis ſuis facti eſſent, Illum interfecerunt, quo ex facto ſermo fabuloſus confictus eſt.*

APOLLO

APOLLO
pag 159

APOLLO.

NObilissimus JOACHIMUS à SANDRART, inter *Admiranda Sculpturæ Veteris*, statuam propositæ in paucissimis dissimilem, Poësin arbitratur, aitque eam exstare in Palatio Medicæo, quod Romæ est. Assertum juvare videntur & volumen, quod apud eum dextra præfert, & Cygnus, avis secundum fabulam vocalissima, & Laurea Apollinaris, solitum cum hedera Illustrium Poëtarum præmium.

In proposita, quam & ipsam ex MSC. Pighiano desumsimus, idem plane habitus est, nisi quod, loco Voluminis, Lyram præferat, & laurea absit. Idem est habitus Cygni, idemq; dependentis pallæ fluor: ut non abs ratione dubites, an non eadem utrinque statua sit? An non fractis lyræ cornibus, relicta basis voluminis, & coma vetustate corrupta, laureæ speciem objecerit? Quicquid sit, Poësin tamen in neutra statueris. Genus obstat, quod non Poësin hoc sensu, sed *Poëtam* aliquem demonstrare videretur, in nostra *Lyricum*, in Sandrartiana *Epicum*, & quidni ipsum Mantuanum Cygnum? Sed hunc in nostra ut agnoscas Cythara prohibet, ut Lyricum agnoscas in Sandrartiana, prohibet Lyræ absentia, & præsentia Cygni. Tertiũ igitur amplectendum. Non Poësin, nec Poëtarum aliquem nostra statua præfert, sed Apollinem, Poëtarum, secundum Ethnicos, & Præsidem & Deum. Hunc lauro redimitum vel millena numismata exhibent, redimitum tænia, memorat PAUSANIAS *in Atticis* *περὶ τὸν ναὸν ἑστῶσιν Ἡρακλῆς καὶ Θησεὺς καὶ Ἀπόλλων ἀναδούμενος ταινίᾳ τὴν κόμην.* Idem & de Cithara in *Arcadicis*; & iterum in *Laconicis*: in portu ad Zaracam Apollinis delubrum memorans, & simulacrum Citharam tenentis.

Sed hæc utique vulgaria sunt. Non item, quod Cygnus ei sacratus erat. Cygno per aëra vectum, in ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ numismatibus contemplamur, ad quæ ILL. PATINUS sequentia MARTIANI CAPELLÆ citat: *Scandente Phœbo, Musarum pedissequus, adhærensque comitatus, candenti canoraque alite vehebatur. Cygnos currum Apollinis, cui sacræ erant aves, vehere, finxerunt Poëtæ, fortassis ob Harmoniam, quam paulò ante obitum edunt.* Sed magis ad statuam facit LUCIANUS, qui

olores

olores *Ἀπόλλωνος παρέδρους Apollinis Aſſesſores* vocat, & CALLIMACHUS, qui à natatu Cygnorum, numerum fidium Apollinem deſumſiſſe narrat: Ita ille *in hymno in Delum* ℣. *155. ſeqq.*

Κύκνοι δὲ θεοῦ μέλποντες ἀοιδοὶ
Μηόνιον πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες
ἑβδομάκις περὶ Δῆλον. ἐπήεισαν δὲ λοχείῃ
Μουσάων ὄρνιθες, ἀοιδότατοι πετεηνῶν
ἔνθεν ὁ παῖς τοσσὰς δε λύρῃ ἐνεθήσατο χόρδας
ὕστερον, ὁσσάκι κύκνοι ἐπ᾽ ὠδίνεσσιν ἄεισαν.

Olores, Phœbi cantores modulantes,
Mæonio Pactolo relicto, cinxerunt
SEPTIES circa Delum, & accinuerunt puerperio
Muſarum Volucres, vocaliſſimi inter aves.
Atq; hinc Puer (Apollo) *TOTIDEM lyra intendit FIDES*
Poſtmodum, quoties olores pariendi doloribus accinuerant.

De nuditate adhuc dicendum, & dependente à brachio palla. Nudum Apollinem cum dependente, quanquam aliter, palla, plurima numiſmata exhibent: Veſtitum, vix unicum Auguſti, in quo, ad mentem PROPERTII, Lib. II. El. 23.

Pythius in longa Carmina veſte ſonat;

Sed hic ad Citharœdorum habitum videtur effictus. In reliquis plerumque nudus eſt, procul dubio, quod ſub eo ſol intelligatur, apertum noſtris oculis Luminare, & cujus ſplendore totum Hemiſphærium illuſtratur, quanquam interdum pellucidæ nubes candorem involvunt, quas proinde ſub Apollinis palla tibi rite imagineris, ſuffragante HORATIO lib. I. ad 2.

NUBE Candentes humeros AMICTUS
Augur APOLLO.

BACCHUS

BACCHVS.
pag. 161

BACCHUS
Coronam Hederaceam
ſibi imponens.

BACCHI ſimulacra pluribus in monumentis proſtant. Non Statuæ tantum, ſed & Numiſmata, & Gemmæ, & Marmora ejus habitum exprimunt; pauca tamen ſunt, quæ non ab aliis differant. Ita etiam in iis, quæ vulgaria videntur, quædam tamen occurrunt noſtra contemplatione non indigna, præſertim ſi & nobilitate artificii excellant, & antiquæ ſuperſtitionis vanitatem nativis ductibus exponant. Statua noſtra ex horum numero eſt. Artificii excellentia, Genuinæque Antiquitatis genius prodeuntem adeò commendant, ut ex PIGHII delineatione eam vulgare non dubitem, licet inter *Regias Gallorum* jam vulgatam. Bacchum intueris τὸ σῶμα οὐκ ἄμορφον, *Corpore non deformem*, quod de eo Pentheus dicit apud EURIPIDEM *in Bacchis Act.II.℣.20.* Forma Bacchum Bœoticum demonſtrat; Hunc enim juvenem, Elegantem, delicatum & adoleſcentem fuiſſe, diverſumque ab Indico barbato, DIODORUS Author eſt. HOMERO νεανίῃ ἀνδρὶ ἐοικὼς *juveni vero ſimilis* vocatur. Ἀγλαόμορφος *formoſus* POETÆ INCERTO *in Florilegio Epigrammatum lib.I.c.38.n.II.* Formam Virgineam memorat Aletes apud OVIDIUM *Met.l.III.* quæ tamen in facie & comis præcipue elucet. De corpore reliquo ipſum de ſe apud EURIPIDEM audias:

εἶδος θνητὸν ἀλλάξας ἔχω
Μορφὴν ἐμὴν μετέβαλον εἰς ἀνδρὸς φύσιν.

Mortali ſumta imagine
Me in ora & habitum transformavi VIRI.

Artuum ſc. ſucculenta craſſities, muſculorumque nitidior exſtantia virilitati ſuffragantur; at comarum nexus, at oculorum ſcintillæ, faciéique nitor cultum fœmineum evincunt. Non alio Authore hic opus eſt, ac eodem EURIPIDE, apud quem idem Pentheus:

 Πλόκα-

Πλόκαμός τε γάρ σου ταναὸς, οὐ πάλης ὕπο
γένυν παρ' αὐτὴν κεχυμένος πόθου πλέως
λευκὴν δὲ χροιὰν εἰς παρασκευὴν ἔχεις.

COMA tibi prolixa est, non ex lucta;
Formosis diffusa genis, delicata, plena desiderio.
Praterea cute adornatus nites candidula.

Et iterum *Πρῶτον μὲν ἁβρὸν βόστρυχον τεμῶ σέθεν*
Primum quidem DELICATAM tuam abscindam
COMAM.

Cui respondit Dionysus.

Ἱερὸς ὁ πλόκαμος. Τῷ Θεῷ δ' αὐτὸν τρέφω
Sacer capillus est. Deo ipsum nutrio.

Cæsariem *flavam* & *fragantem* ei tribuit idem Pentheus, ubi simul & de oculis discas.

Λέγουσι δ', ὥς τις εἰσελήλυθε ξένος
ξανθοῖσι βοστρύχοισιν εὔκοσμος κόμην
οἰνωποὺς ὄσσοις χάριτας Ἀφροδίτης ἔχων.

Dicunt quod quidam hospes advenerit
Fragans coma, & flava Casarie,
Nigrasque habens in oculis Citheraa gratias.

Sed de his plena sunt Poëtarum Volumina. Pellem, quæ corpus ambit, Interpres Statuæ Regiæ non hinnuleam, sed Tigridis statuit esse, juvarique posset illo Claudiani

Parthica velat
Tigris & auratas in nodum colligit ungues.

Sed PIGHIUS, nisi fallor, pellem hinnuleam expressit, usus Statua procul dubio integriore. Plura Bacchus Vestium genera habuit. Sindonem & Mithras gestare, unguentis & floribus tingi, Bacchicum esse, STRABO ait. Bacchum in antro cubantem, tunicaque talari vestitum PAUSANIAS memorat: In proposita statua pellis hinnulea corpus ambit. Apud EURIPIDEM crebra ejus mentio est. Νεβρίδι ἐξάψας χροὸς *Corpore indutus Nebride* venit Bacchus Thebas, docente ipso in Prologo Baccharum. Νεβρίδος ἔχων ἱερὸν ἐνδυτὸν, *Sacro Nebridis indutus amictu* cantatur Choro, cujus ad imitationem etiam Tiresias:

Θύρσους

Θύρσους ἀνάπτειν ϰ νεβρῶν δορὰς ἔχειν
στέφανοῦν τε ϰισσίνοις βλαστήμασιν,

Thyrſos tollere, & pelles hinnuleas induere
Tempora frondibus hederaceis redimire

Se ſenem cum ſeniore conſtituiſſe jactat: & Juvenculas, Anus, Innuptas & Virgines, demiſsâ per humeros coma, *Nebridas ſubligaſſe*, Nuncius memorat. Et quid multa? Epitheton νεβριδόπεπλυ in Epigrammate, hinnulea pelle indutum abunde demonſtrat. Νέβρου δέρας ςιϰτὸν, *Hinnuli pellis maculis ſparſa* alibi vocatur. Sub maculis Aſtra intelligi NONNIUS *l. 14. Dionyſ.* Author eſt, quod ſi verum, utique ſub pelle Cœlum, & proinde ſub Bacchi ſimulacro ipſum Deum intellexeris, quem ideò nudum ut plurimum effinxerit Gentilium ſuperſtitio, quod exſertis in genus humanum divinæ bonitatis radiis ſe conſpiciendum præbere ſoleat: Talis Jupiter omnium Deorum Rex, talis Apollo Lux mundi, & in propoſita ſtatua Bacchus, *Vini* ſecundum DIODORUM *inventor*, & OVIDIO teſte,

Genialis Conſitor Uvæ,

Quam ſiniſtra contrectat, & à qua apud Homerum πολυςάφυλος *Uvis abundans* vocatur: honeſtiore elogio, quam in Epigrammate ϰωμαςὴς *Ebrius*, quo habitu currui inſidentem ATHENÆUS memorat, apud quem & faciem ejus ex ligno Vitis reperias, non adeò abſurdè ad vitem, arboris trunco, hoc in ϰειμηλίῳ, circumvolutam. Arboris trunco: An quod Vites ulmis antiqui adjungerent, quod ex Virgilio palam eſt? An quod Bacchus etiam Arborum curam geſſerit, docente PLUTARCHO? Prius forſitan prætuleris, quod poſterius non truncum requirat, ſed arborem & foliis & fructibus divitem, ut Dei poteſtas ſimul eluceſcat. De vite ſuccurrit etiam Elogium εὐαμπέλυ *vitibus abundantis;* Bacchus enim non vino tantum ſe ingurgitare, adeoque potantibus favere, ſed & vinum producere, vineaſque curare credebatur. Coronam, quam Capiti videtur imponere, interpres Regius *Pampineam* facit; Mihi hederacea videtur. Equidem πολυςέφανος *Variè coronatus*, in Epigrammate vocatur. Uvis coronatum ibidem Epitheton βοτρυχαίτυ indicat.

X 2 Corona-

Coronatum & hedera & lauro Homerus teſtatur. Et quod accedit, omnia proſtant in ſuperſtitibus Antiquitatum theſauris. Sed inficias ire non poſſumus, communiorem Baccho fuiſſe coronam hederaceam, unde κισσοστεφάνȣ elogium meruit. HOMERUS κισσοκόμην, & PINDARUS κισσοφόρον appellat. Clarius adhuc NICERATUS Epig. l. 1. c. 59. No. 7. Bacchum allocutus de Cratino

εἶχε δὲ κισσῷ
Μέτωπον, ὥσπερ καὶ σὺ, κεκορυμβωμένον.

Habuit hedera
Frontem, ut & Tu, redimitam.

Hedera Bacchum delectari, ut Capella delectatur Jupiter, incertus author eſt alibi. PLINIUS *Bacchicam* dictam ſacriſque Bacchi apud Thraces adhibitam, imo & Thyrſos Galeas & ſcuta eâ ornata memorat: Rationes Conſecrationis variæ ſunt: vel quod Bacchus ea in arbore fuerit occultatus: vel quod racemos Uvarum hedera imitetur: vel quòd ſemper ſit viridis & juvenis, qualis Deus ipſe fingebatur: Vel quòd, cum frigida ſit arbor, ob inſitum frigus, adjumento ſit contra Ebrietatem: vel quod Ciſſus Bacchi comes, cum inter ſaltandum periiſſet, Bacchi juſſu in hederam fuerit mutatus. Sed hæc apud Mythographos exſtantia, latius hic examinare haud arbitror operæ pretium. Unicum adjicimus ex PLINIO, ſed quod propoſitæ Statuæ apprimè videtur quadrare. Ita ille Lib. XVI. c. 4. *Antiquitus corona nulla niſi Deo dabatur; ob id Homerus Cœlo tantum eas & Prælio univerſo tribuit, viritim verò ne in certamine quidem ulli. Feruntque* PRIMUM OMNIUM LIBERUM PATREM IMPOSUISSE CAPITI SUO EX EDERA.

JULIA

IVLIA.
pag. 165.

JULIA AUGUSTA.

DUm Statuam contemplor, ex Regiis apud Gallos ædibus depromptam, ſubit ecce & alia, nec ipſa, ſi mihi credas, ſatis dilucidata. Interpres generali vocabulo FOEMINAM inſcripſit, aitque quibusdam Deam Cererem eſſe viſam, idque quod altera manu præferat papaver. Sed difficile eſſe judicium, cum temporis injuria nitor evanuerit; figuram tamen pulcherrimam eſſe, & antiquisſimam, vereque Romani artificii, id quod ex Veſtimento appareat, cum Græci ſtatuas ut plurimum nudas exhibuerint.

Romanum artificium eſſe mihi facile perſuadeo, Romanam enim, ſed non de plebe, mihi videor intueri fœminam. Ornatus Capitis idem planè eſt, qui eſt in numismatibus Juliæ Auguſtæ, Uxoris L. Septimii Severi, Bellicoſisſimi Romanæ Gloriæ Imperiali in faſtigio Reſtauratoris. Eadem ſunt & inſignia; ſiniſtra enim non papaver, ſed ſpicas præferre videtur, quas & Julia apud TRISTANUM in numismate ΔΑΛΔΙΑΝΩΝ, quas & Ceres in numismatibus Juliæ apud ILL. MEDIOB. ex quibus ſimul conſtat, Cereris habitu ipſam Juliam adulatoribus olim fuiſſe effictam. Accedit formæ, quam ſtatua exhibet, præſtantia, cum Juliam *pulcherrimam* SPARTIANUS aſſerat in Caracalla, cum talem & hodienum numismata præferant, in quibus, niſi me acies fallit, & facierum quædam convenientia deprehenditur, quo argumento facile reſponderis, ſi quis aliam, eodem capitis ornatu inſignem, puta Juliam Mæſam, aut Soæmiam adduxerit.

De Julia Severi conſtat, eam Syram fuiſſe: conſtat, horoſcopum Regium habuiſſe, quo impulſus Severus eam duxerit. De eo SPARTIANUS. *Cum amiſſa Uxore, aliam vellet ducere, genituras ſponſarum requirebat, ipſe quoque Matheſeos peritisſimus: & cum audiſſet eſſe in Syria quandam, quæ id genitura haberet,*

haberet, ut regi jungeretur, eandem uxorem petiit, Juliam scilicet, & accepit interventu amicorum: ex qua statim Pater factus est. Pater est factus, genito scilicet Caracalla: tantum abest, ut Julia vel Caracallæ noverca fuerit, vel etiam post Severi mortem incestas cum filio nuptias inierit. Fabulam graphice refutat TRISTANUS, quanquam negari forsitan non debeat, Juliam haud ignavam Veneris satellitem fuisse: *Adulteriis famosam* ÆL. SPARTIANUS testatur & in numismatibus nihil frequentius venditat ipsa, quam Venerem vel *felicem* vel *victricem*, vel *genetricem.*

Equidem non dixero, turpitudini hæc accensenda, quanquam quis turpe reputasset adulterium exemplo Deæ commissum? potius formam & fœcunditatem adduxeris, quâ Veneri vel par vel superior erat: Uti & Matrem Deorum adulatio finxit, quod Caracallam & Getam peperisset: Junonem, quòd imperium in terris obtineret, ut Juno in Cœlis: Dianam, quod imperatorium jubar, post Severum, unica orbi Romano impertiret: Et denique in nostra Statua Cererem, quod ipsius donum videretur, qua Severus Rempublicam beaverat, nobilioris annonæ abundantia. Severi Numismata rem confirmant, ea præsertim, quibus vel Annona Augusti cum Cerere conjungitur, vel Ceres frugifera cum spicis & hasta exhibetur. Spicis & hasta? an hinc, quem dextrâ adhuc tenet Julia nostra, bacillum hastæ fragmentum arbitraberis? per me id licebit, quanquam & facis reliquiæ esse possint, quæ & ipsa Cereri affingi solet, eam potissimum ob causam, quod accensis in Ætna facibus, Proserpinam filiam, à Plutone raptam, quæsierit. Quicquid sit, Liberalitatem Severi & Juliæ, qua annonæ prospexerunt, felicitatique consulverunt, his Schematibus celebrari, non alia ratione eviceris arctius, quàm eo numismate Severi, quo figura Stolata stans sinistraque cornucopiæ tenens, dextra autem frumentum quinque puerulis distribuens, SÆCULI FELICITAS inscribitur. Adeò mirum non est, Juliam Cereris & habitu & insignibus adornatam occurrere, cujus, in reliquis, & luctui

luctui propior fuit. Sub Severo, Plautiani calumniis laceſſita: Severo mortuo, Caracallæ parricidio læſa, tanto acerbius doluit, quantò occultius debuit. Philoſophia tamen, qua non minus ac Aſtrologia & Geometria excellebat, doloris aſylum erat, quousque ambitioſiſſimæ fœminæ Imperialis faſtigii jubar relinqueretur. Eo Macrini indignatione negato, ſupremum Ethnicæ ſtoliditatis ſolatium à ſe impetravit, ut ſimul cum Imperii Decore, ipſam etiam vitam videatur amiſiſſe.

Errores Correcti.

IN Dedic. p. 2. l. 19. lege *tenebrosas*. p. 14. l. 19. *venerabantur*. p. 16. l. 3. *Proceres*. p. 20. l. 10. ὕδωρ. p. 32. Lineæ tres ultimæ omittantur. p. 37. l. 34. lege χρησάμενος. p. 38. l. 4. κατασκευάσαι. p. 42. l. 7. *potius*. p. 44. l. 19. *illa*. p. 50. l. 7. πυμβασίλεια. p. 52. l. 2. *Lapidibus*. p. 57. l. 10. *velocitate*. p. 63. l. 2. παιδαγωγόν. pag. 80. l. 13. *officium*. p. 85. l. 29. BOISSARDUM. p. 87. l. 16. *Oceano*. l. 28. *quas*. p. 82. l. 3. & p. 93. l. 19. ROBERTUS STEPH. p. 95. l. 11. *debeturque*. l. 27. νῦν. p. 97. l. 9. *etiam*. p. 113. l. 2. pro *Ministrum*, lege:, *eundem*. pag. 129. l. 5. συμφορᾶς. p. 140. l. 10. *præstigiarum*. p. 150. l. 1. *vita*.